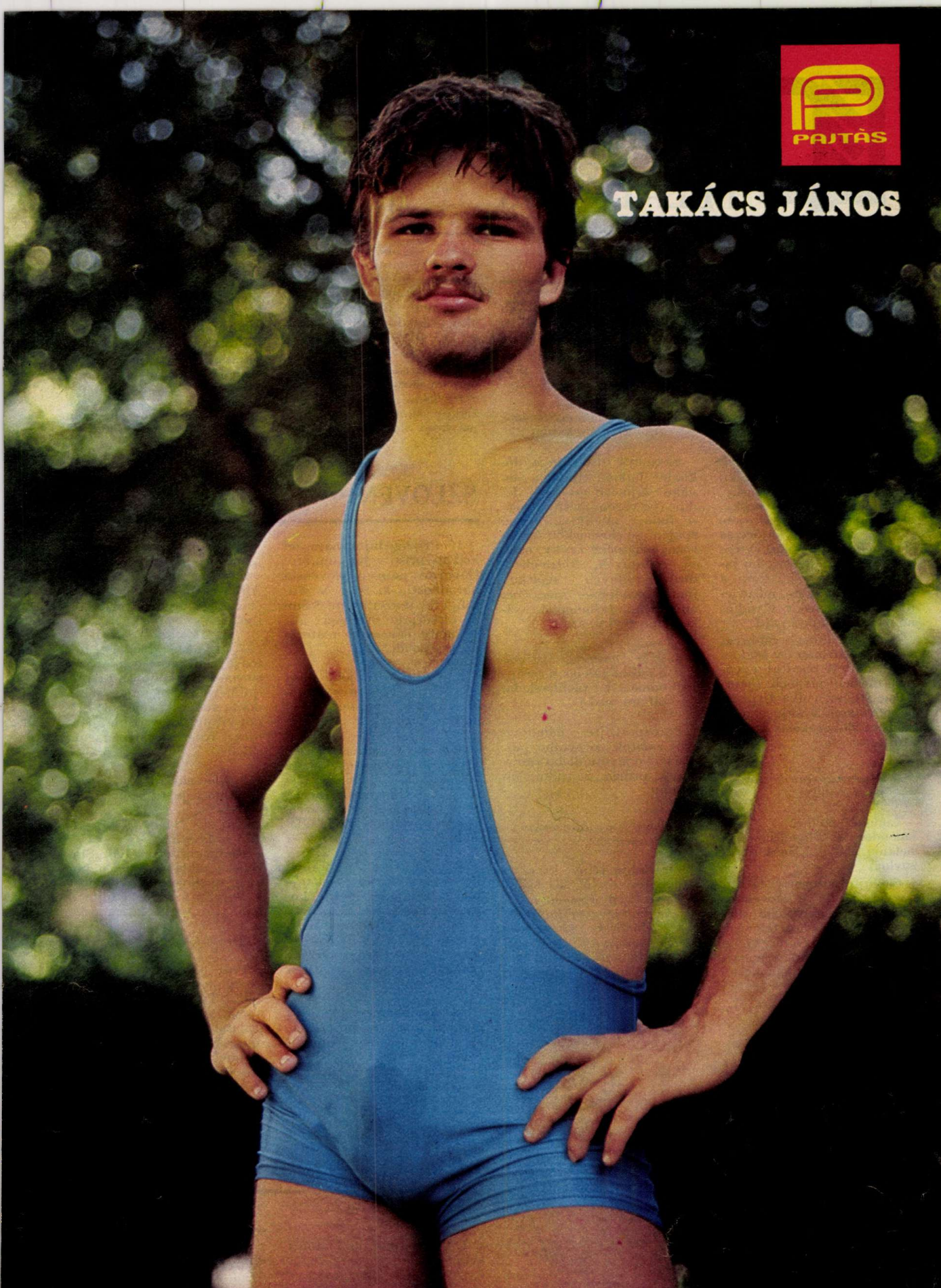
PAJTÁS
TAKÁCS JÁNOS

NEMZETISÉGI NYELVI FELADATOK

SZLOVÁK

Príkladmi tohoročnej súťaže môžu byť nasledujúce témy:

1. *Slovenčina v mojom živote*

V tejto téme máte písať o tom, čo znamená pre vás slovenčina. V úlohe môžete písať o svojom vzťahu k slovenčine: kde (od koho) ste sa naučili po slovensky, s kým hovoríte po slovensky, akým spôsobom rozširujete svoje vedomosti týkajúce sa slovenčiny, kde a ako využívate znalosť slovenského jazyka (napr. v školskom a pionierskom živote, na výletoch na Slovensku, v rodinnom okruhu a pod.) atď.

Keby ste mienili zaoberať sa so slovenčinou i v budúcnosti, môžete písať aj o svojich ďalších plánoch (napr. ďalsie štúdiá, voľba životného povolania týkajúceho sa znalosti slovenského jazyka, atď.).

2. *Masovokomunikácia — po slovensky*

Ľudové noviny — Náš kalendár — Slovenské vysielanie MR — Naša obrazovka

Sledujte pozorne čísla Ľudových novín a slovenské programy Maďarského rozhlasu a Maďarskej televízie a napíšte, ktoré články alebo programy boli pre vás najzaujímavejšie, najpoučnejšie. Píšte aj o tom, o akých témach by ste radi čítali v novinách alebo počúvali v rozhlase a televízii, čím navrhujete doplniť tieto programy.

3. *Ľudová tradícia Slovákov žijúcich v Maďarsku*

Skúmajte usilovne a dôkladne ľudovú tradíciu Slovákov žijúcich vo vašej dedine (vo vašom meste). Opíšte ľudové zvyky, ktoré sú spájané so slovenskou rečou: rôzne sviatočné zvyky, oslavy rodinných, štátnych a medzinárodných sviatkov (napr. svadobné, vianočné, novoročné, fašiangové, veľkonočné zvyky, atď.).

4. *Môj najmilší zážitok z výletu* (alebo z cestovania, z pionierskeho tábora, atď.).

Porozprávajte náladovo svoj zážitok zo svojho pionierskeho života alebo zaujímavý príbeh z rodinného okruhu.

Pokyny k vypracovaniu uvedených tém:

a) Úlohy, témy, ktoré si vyberiete, majú sa týkať predovšetkým *slovenčiny, slovenskej kultúry a dejín Slovákov v Maďarsku, života pionierov slovenských národnostných škôl v našej vlasti.*

V tejto krátkej informácii chceme vás oboznámiť s niektorými témami, z ktorých si môžete ľubovoľne zvoliť. Pravda, treba zdôrazniť, že tieto témy majú slúžiť len ako príklady, vzory, okrem týchto môžete si vybrať a vypracovať aj iné témy, ktoré patria do hore uvedeného okruhu.

b) Témy sú jednotné pre žiakov škôl s vyučovacím jazykom slovenským a pre žiakov takých škôl, v ktorých sa slovencina vyučuje ako učebný predmet.

c) Pre všetky témy platí, že rozsah práce má byť okolo 100 rukou písaných riadkov. Starostlivo vypracovanú a napísanú prácu môžete ilustrovať obrazmi, fotkami, kresbami. Za dôležité pokladáme, aby vaša práca svedčila o vasom osobnom styku s vybranou témou.

SZLOVÉN

1. Pripovedujte nam od kod ste prišli v Budimpešto! Govorite nam o slovenski narodnosti, ki žive v Porabju na Madžarskem. S čim se ukvarjajo Slovenci? Ali se učite slovenski materin jezik v šolah?

2. Kulturno življenje vasi, kjer živite. Folklorne skupine, ansambli, amatersko gledališče, lutke.

3. Zveze z matično deželo Slovenijo. Katera šola je vaša bratska šola v Sloveniji? Kje ste bili v Sloveniji (morje, gore, mesta itd.). Prireditve, kjer ste nastopili ali se udeležili.

4. Zanimivosti Porabja. Lončar na Virici. Tiskanje bučnega olja. Lüpanje koruze in goščic.

Borovo gostüvanje. Kdaj je bilo v vaši vasi to prirejeno. Kakšne druge ljudske običaje še poznate iz vašega kraja?

5. Praznovanje v pionirski četi. 4. april, 7. nooember, sprejem v pionirsko organizacijo.

Pionirsko taborjenje. Kje je bilo najboljše? Pionirsko mesto Zánka.

6. Upamo, da poznate „Ljudski list"! Kaj berete v otroškem delu v „Danici". Ali ste že poslali kakšen članek za „Slovenski mladi rod"?

7. „Ljudski koledar". Letos je prvič posebej izdana za slovensko narodnost ta priljubljena publikacija. Imate doma slovenski koledar? Pripovedujte kaj ste brali v njem! Koga ste spoznali na slikah?

8. Naš ekran. Za katero narodnost je ta televizijska oddaja?

Kaj ste videla na tej oddaji iz Porabja?

Radijski studijo Győr. Slovenska oddaja. Kaj to pomeni za slovensko narodnost v Porabju? Pripovedujte o tem!

Navodilo

Prav lep pozdrav vsem, ki ste letos prišli v Csillebérc. Tu vas čakajo lepi dnevi. Najdete veliko dobrih prijateljev. Videli boste Budimpešto, glavno mesto naše domovine Madžarske. Pripravili smo za vas natečaj. Prosimo udeležite se tega. Naloge natečaja so sledeče.

HORVÁT—SZERB

Primjeri

1. Upoznajmo domovinu i svijet

Na ovu temu možete pisati o jednom školskom izletu po raznim krajevima naše domovine, kao i o nekom

putovanju u inozemstvo, napr. u Jugoslaviju. Ukoliko su ta putovanja pridonijela upoznavanju raznih etničkih skupina naših narodnosti, razvijanju znanja hrvatskosrpskog, srpskohrvatskog jezika. Opišite te svoje doživljaje!

2. Naša pionirska organizacija

Kako se njeguje jezik u okviru pionirskih zanimanja? Pionirska organizacija u službi budjenja narodnosne svijesti. Možete pisati i o sportskom životu vaše škole, ili o radu kulturnih skupina. Isto tako i o nekim šaljivim zgodama u školi ili van škole.

3. Domaćinstvo, pokućarstvo nekada i sada

Napr.: U kuhinji moje bake. Opišite stare predmete koji su se koristili nekada u kuhinji. Sakupljajte recepte jela. Seosko dvorište nekada i sada. Što je razlika u poljoprivrednim radovima u odnosu na prošlost?

4. Narodne novine, Narodni kalendar, Naš ekran

Što najradije čitaš u Narodnim novinama i Narodnom kalendaru? Da li gledaš Naš ekran? Što znači to za tebe kao pripadnika hrvatske ili srpske narodnosti?

5. Naši praznici

Prigodni i obiteljski praznici. Kako proslavljate državne i prigodne praznike u školi?

Obiteljski praznici, kao napr. Božić, Uskrs, kod Srba krsna slava. Ovdje se lijepo mogu opisati narodni običaji vezani uz ove praznike.

Uputstvo

U 1985/86-oj školskoj godini ponovo objavljujemo konkurs za učenike 6., 7., i 8. razreda iz hrvatskosrpskog, srpskohrvatskog jezika. Očekujemo prijavu onih učenika koji imaju volju i osjećaju sposobnost za izradjivanje zanimljivih tema, rješavanje uzbudljivih zadataka. Svoje sastavke pišite na okvirnu temu „Naš jezik i naše narodnosti". Vaši zadaci su neodredjeni. Kako bismo vam pomogli u radu, dajemo vam nekoliko primjera, uz naglašavanje da navedene teme nisu obavezne, služe vam samo kao obrasci radi olakšanja vaše odluke.

Jedan od glavnih ciljeva konkursa je njegovanje tradicija naših narodnosti, kao i njegovanje jezika. Pozivamo vam pažnju da ćete o izradjenoj temi i usmeno trebati da dokažete vještinu i znanje u razgovoru sa članovima stručne komisije. Zato se trudite da obradjenu temu upoznate što temeljitije, kako biste o njoj mogli nevezano razgovarati.

Budući da su zadaci nevezani, dajemo iste primjere za učenike dvojezičnih škola i za učenike koji naš jezik uče kao poseban predmet. Stručna komisija će pri ocjenjivanju imati u vidu koji tip škole pohadjate.

Svoj rad možete ilustrirati fotografijama, crtežima i raznim dokumentima kojima ćete obogatiti sadržaj sastavka. Trudite se na ispravnu upotrebu materinskog jezika.

Svoje sastavke možete pisati latinicom ili ćirilicom, ijekavicom ili ekavicom, u ovisnosti koja vam je varijanta dostupnija, lakša.

ROMÂN

TEMELE

1. *Sărbătorile în trecut și în prezent*

Sărbătorile populare sătești — Sărbătorile familiale — Sărbătorile naționale și internaționale.

Obiceiurile sărbătorilor de iarnă care încep cu ajunul Crăciunului și se termină cu Boboteaza au ocupat — și în unele sate mai ocupă poate și azi — un loc foarte important în viața oamenilor de la sate. Alegeți-vă un obicei legat de o sărbatoare — de Crăciun, de Anul Nou, de Paști — și descrieți-l. Inspirați-vă în primul rînd din cele povestite de bătrîni sau din izvoarele scrise.

Puteți prezenta și sărbătorile familiale: botezul, nunta, ziua onomastică etc., arătînd obiceiurile din trecut și cele care trăiesc azi.

Elevii care aleg tema sărbătorilor naționale și internaționale, să arate cum se desfășoară serbările la școală.

2. *Presa și telecomunicația în limba maternă*

Foaia noastră — Calendarul nostru — Ecranul nostru

Ce vă place să citiți în Foaia noastră și în Calendarul nostru? Cum urmăriți programele Ecranului nostru și ce vă spun ele? Răspunzînd la întrebări, arătați însemnătatea acestor posibilități de informare în limba maternă a cetățenilor maghiari de naționalitate română.

Puteți să scrieți chiar și un articol, un reportaj, o schiță pentru Foaia noastră sau un interviu pentru Ecranul nostru.

3. *Excursii prin patrie și în România*

Pe tema „Să cunoaștem patria și lumea" puteți să scrieți despre o excursie școlară făcută prin diferite regiuni ale țării noastre sau despre o călătorie făcută în România. Scrieți despre impresiile și amintirile acestor călătorii. Dacă ați avut prilej să cunoașteți un aspect cultural al etnicului românesc și să folosiți limba, scrieți despre aceste amintiri mai pe larg.

4. *Organizația noastră pionierească*

Cum se desfășoara la voi activitățile pionierești? Cu ce contribuie acestea la cultivarea limbii materne în cadrul școlii și în afara școlii?

Puteți să scrieți despre viața școlară, despre sport și despre activitatea culturală a detașamentului vostru.

5. *Cartea românească*

Ce înseamnă pentru voi biblioteca românească?

Ce vă place să citiți?

Caracterizați personaje literare care vă plac, motivînd de ce vă plac.

Dacă aveți un ideal din literatura română, scrieți despre el.

Îndrumări

In anul școlar 1985/86 ne adresăm din nou elevilor școlilor generale românești din clasele 6, 7, 8. Concursul nu s-a schimbat nici în privința conținutului, nici în privința formei. Așteptăm prezentarea acelor pionieri, cărora le place să participe la diferite jocuri și concursuri, să facă cercetări, descoperiri în legătură cu viața și obiceiurile naționalității române din Ungaria.

Sub tema cuprinzătoare *„Limba noastră maternă și nationalitatea noastră"* cerințele sînt asemănătoare celor din anul trecut: să dovediți că aveți cunoștințe referitoare la viata socială-culturală a naționalității noastra; să dați dovadă de cunoștințele voastre de limbă, de faptul că iubiți limba maternă, o posedați bine, o cultivați la școală si în afara școlii, sînteți capabili să faceți lucrări mai serioase pentru acest concurs pionieresc.

Ca să vă îndrumăm în munca voastră creatoare vă enumerăm cîteva teme ca posibilități. Dacă vă place, alegeți una din cele oferite, dar puteți și voi înșivă să hotărîți altceva ce intră în tematica cuprinzătoare indicată mai sus.

Temele sînt unitare pentru elevii ambelor tipuri de școli românești, cele cu limba de predare română și cele în care limba română este obiect de studiu. Pentru a ușura alegerea, celor din urmă le oferim și citeva teme mai ușuoare, care se referă la viața pionierească.

Oricare temă o alegeți, vă atragem atenția asupra folosirii corecte a limbii române și asupra ortografiei. Străduiți-vă, ca lucrarea voastră să fie originală, bogată în conținut și frumoasă din punct de vedere al limbii. În fața juriului va trebui s-o prezentați și oral.

Întinderea lucrării să fie cam 100 de rînduri (3—4 pagini) scrise cu mîna (cel mai mult 5—6 pagini).

Vă dorim spor la muncă și succes.

NÉMET NYELV

Wir stellen euch in diesem Schuljahr verschiedene Themen und Aufgaben zur Wahl. Studiert sie gründlich durch und überlegt, welches ihr von diesen erfolgreich erarbeiten könntet!

Wie war es früher? Wie ist es heute?

Wähle eines der folgenden Titel für eine Beschreibung! Du kannst natürlich die Überschrift etwas abwandeln, damit sie gut zu deiner Beschreibung paßt!

1. Familienfeste früher und heute (Ähnlichkeiten, Unterschiede, alte und neue Traditionen).

2. In der Küche meiner Großmutter (alte Gebrauchsgegenstände, Kochgewohnheiten, Rezepte von alten schwäbischen Speisen usw.).

3. In einer schwäbischen Bauernstube.

4. Das Bild eines Bauernhofs in Großvaters Jurgendzeiten und wie ich ihn heute kenne.

Wir gestalten Geschichten nach — wir erfinden Geschichten.

5. Leiht aus der Schul- oder Ortsbibliothek die Märchensammlung Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm aus! Blättert das Buch durch und wählt ein Märchen zum Nachgestalten aus! Ihr könnt euch an die Erzählschritte halten, versucht es jedoch mit eigenen Worten zu erzählen! Das Märchen soll etwa um die Hälfte kürzer werden!

6. Wie mag wohl die folgende Geschichte, die Johann Peter Hebel erzählt hat, weiter und zu Ende gehen? Welche Möglichkeiten sind gegeben? Schreibt die Geschichte mit eigenen Worten weiter!

„Es ist ein altes Sprichwort: Wer andern eine Grube gräbt, fällt selbst darein. — Aber der Löwenwirt in einem gewissen Städtlein war schon vorher darin. Zu diesem kam ein wohlgekleideter Gast. Kurz und trotzig verlangte er für sein Geld eine gute Fleischsuppe. Hierauf forderte er auch ein Stück Rindfleisch und ein Gemüs für sein Geld. Der Wirt fragte ganz höflich: ob ihm nicht auch ein Glas Wein beliebe? „O freilich ja!" erwiderte der Gast, „wenn ich etwas Gutes haben kann für mein Geld." Nachdem er sich alles wohl hatte schmecken lassen, zog er einen abgeschliffenen Sechser aus der Tasche und sagte: „Hier, Herr Wirt, ist mein Geld." Der Wirt sagte: „Was soll das heißen? Seid Ihr mir nicht einen Taler schuldig?" Der Gast erwiderte: „Ich habe für keinen Taler Speise von Euch verlangt, sondern für mein Geld. Hier ist mein Geld. Mehr hab' ich nicht."

(Aus: Das wohlfeile Mittagessen)

7. Ihr kennt wohl den Namen von Till Eulenspiegel, ihr habt bestimmt über einige seiner Streiche gelesen. Beobachtet, welche Eigenschaften eine Eulenspiegelgeschichte charakterisieren, wie diese Geschichten aufgebaut sind! Erfindet auch ihr eine Eulenspiegelgeschichte!

8. Ihr habt darüber gelernt, daß die Volkssage etwas auf wunderbare Weise zu erklären versucht. Wie könnte man den Kern der folgenden Sage zu einer längeren Geschichte ausgestalten?

Der südliche Abhang des Harsányer Berges von Villány bis zur Gemeinde Nagyharsány scheint so, als wären ihm mächtige große Furchen gezogen. Es wird darüber erzählt, daß der Berg vom Teufel geakkert wurde.

*

Wir erwarten von euch Aufsätze (Beschreibungen, Erzählungen) in etwa 100 (handgeschriebenen) Zeilen, max. 4 Seiten. Ihr könnt eure Arbeiten, wenn das gewählte Thema es erfordert, auch mit Zeichnungen oder Photos illustrieren. Beachtet den Einsendetermin!

ESZPERANTÓ NYELVI FELADATOK

A 6—7—8. osztályos tanulók 3 kategóriában pályázhatnak:

a) Eszperantót 5. osztálytól tanulók

b) Eszperantót 3. vagy 4. osztálytól tanulók

c) Eszperantót szakosított tantervű osztályban tanulók és azok, akiknek a családban is módjuk van gyakorolni a nyelvet.

a) kategória

1. Képezz az eszperantó ban- tőből annyi szót, amennyit csak tudsz (elő- és utóképzővel, szóösszetétellel)! Írd le a képzett szavakat! A megyei találkozón majd megmondod, melyik mit jelent.

2. Demandu al la respondoj!

... ? Mi ekskursis per biciklo.
... ? Estis vere tre agrable.
... ? Ni fart is bonege.
... ? Ni kunportis manĝajon, kaj ni manĝis en la arbaro.
... ? Tute ne! La vetero estis agrablega!
... ? Vespere ne jam estis hejme.
... ? Per trajno.
... ? Ni estis tre kontentaj.

3. Kompulu leteron al eksterlanda amiko pri unu hungara nacia festo!

b) kategória

1. Kiel vi demandas pri
la tempo de ekveturo au alveno de trajno?
la vojo al la stacidomo?
la nomo de la sekva stacidomo?
la prezo de la bileto?
la ago de via amiko?
la alteco de la monto?
la tempodauro de la vojaĝo ĝis la finstacio?
la profundeco de la lago?

2. Kom da novaj vortoj vi povas fari el la jenaj radikoj?

river-, mont-, val-, flug-, fin-, amuz-.

3. Képzeljetek el egy szituációt, és dolgozzátok fel azt párbeszédes formában (kb. 16—20 mondat)! A szövegben szerepeljen a 2. feladat szavai közül legalább 12!

c) kategória

1. Diru unuvorte!
tero, limiganta ĉiuflanke la lagon
libertempo dum somero, kiam oni ne lernas en lernejoj
elektra veturilo sur urbaj stratoj
ilo kontraŭ suno kaj pluvo
veturilo, ku maĝas sur akvo

2. Klarigu en Esperanto, kion signifas:
respondkupono
aboni
jarlibro
gazetaro
semi
planti
rikolti
servi
sportema
infano

Post klarigo elektu 5 el tiuj vortoj kaj skribu kun ili po unu frazon!

3. Kompilu programon (5—6 erojn) por prezentado okaze de la Jaro de la Junularo!

[Írd le az egész szöveget, vagy a gépelt, nyomtatott szöveget (vers, dal stb.) ragaszd írógéppapírra, a közbeesőket írd kézzel!]

A PÁLYÁZAT FELTÉTELEI:

A) kategória

6. osztály: az 1—2. feladat közül csak az egyiket kell megoldani. A 3. feladat megoldása legfeljebb 10—15 mondat legyen.

7—8. osztály: mind a három feladatot meg kell oldani. A 3. feladat megoldása 15—18 mondat legyen.

B) kategória

6. osztály: mind a három feladatot meg kell oldani. A 3. feladat egy-egy — a 2. feladat legalább 12 szavának felhasználásával alkotott — bővített mondattal is helyettesíthető.

7—8. osztály: a 3. feladatot összefüggő párbeszédként kell megoldani.

C) kategória

Mind a három feladatot meg kell oldani.

TERMÉSZET-KUTATÓ FELADATOK

BIOLÓGIAI, FIZIKAI, KÉMIAI KUTATÁSOK, VIZSGÁLATOK

Az egyik ma is élő Nobel-díjas természettudós — Konrad Lorenz — a Salamon király gyűrűje című könyvében így ír az akvárium érdekes világáról:

„— Szinte ingyen van, és mégis csodálatos: szórj az üvegedény fenekére egy marék tiszta homokot, ültess bele néhány közönséges kis vízinövény-dugványt, töltsd meg óvatosan vízvezetéki vízzel, és állítsd az egészet egy napsütötte ablakpárkányra. Mikor aztán a víz letisztult s a növények is fejlődésnek indultak, telepíts bele egy pár halacskát, vagy pedig, ami még sokkal jobb, fogj egy befőttesüveget meg egy kis merítőszákot, bandukolj el a legközelebbi tocsogóig, húzzál néhányat a hálóval, és máris egész tömeg élőlény van a birtokodban.

Számomra a gyerekkor egész varázsát még ma is az efféle kis fogószák jelenti, amelynek persze a világért sem szabad holmi rézabroncsos, malomszitaszövetből készült, kifogástalan szerszámnak lennie, nem ám, mert a tradíció megköveteli, hogy ezt maga eszkábálja össze az ember, tíz perc alatt: durván karikába hajtott drótból a keretet, a zacskót meg valami harisnyából, függönydarabból, esetleg pelenkából. Ilyen felszereléssel fogtam kilencesztendős koromban az első vízibolhákat halaimnak, s fedeztem fel eközben az édesvízi zsombékosok kis csodavilágát, amely azonmód megigézett. A merítőszákot a nagyító követte, a nagyítót egy szerény mikroszkóp, s ezzel el is dőlt a sorsom, visszavonhatatlanul. Mert aki önnön szemével látta a Szépséget, az sohasem lesz a halál jegyese, mint Platen véli, hanem ha a Természet szépségével találkozott, a természeté. És ha csakugyan van szeme, feltétlenül természetbúvár lesz belőle.

Nos, húzd csak meg a szákot a legközelebbi tocsogó vízinövényei között, miközben persze először is a cipőd telik meg lucsokkal és iszappal. És ha jól választottad ki a helyet, és olyan pocsolyát találtál, amelyben „valami van", akkor a hálód aljában csak úgy hemzsegnek majd az üvegesen áttetsző, izgőmozgó, tekergőző lények. Nyomd be alulról a zacskó végét, üritsd ki a befőttesüvegbe, amelyet előzőleg persze gondosan tölts meg vízzel. Amikor hazaérsz, óvatosan öntsd bele a zsákmányt akváriumodba, és vedd szemügyre az eléd táruló apró világot. Mert az akvárium — maga az egész világ. Hisz ugyanúgy, mint bármelyik természetes mocsárban vagy tóban, sőt mint voltaképpen bolygónkon mindenütt, az akváriumban is növényi és állati lények élnek együtt, mégpedig úgynevezett biológiai egyensúlyban: a növény felhasználja a szén-dioxidot, melyet az állat lélegzik ki, és a maga részéről oxigént választ ki... Jómagam száz meg száz akváriumot gondoztam már, de a legjobban bizony mindig csak ezeket a hétköznapi, filléres, hogy úgy mondjam, banális tócsa-akváriumokat kedveltem, mégpedig azért, mert falain belül a legtermészetesebb, legtökéletesebb életközösség tenyészik. Az ember hosszú-hosszú órákon át üldögélhet mellette, bölcs avagy bolondos gondolatokba merülve, eltűnődhet, éppúgy, mint a kandallóban lobogó lángokon, a patak tovarohanó vizén. Sőt még okulhat is közben. Mert bizony, ha mindazt, amit az ilyen akvárium melletti elmélkedések során láttam be és ismertem fel, bevetném a mérleg egyik serpenyőjébe, a másikba pedig azt dobnám, amit a könyvekből nyertem — milyen magasra szökkennék fel az a serpenyő!"

Az akvárium — maga az egész világ, mondja tehát Lorenz. Nemcsak az élő természettel foglalkozóknak vet fel megoldásra váró kérdéseket, hanem mindazoknak, akik egyszerre képesek nézni és látni is, mindazoknak, akik felfigyelnek a természet érdekességeire.

Hogy milyen kérdések merülhetnek fel az akvárium berendezésével és fenntartásával kapcsolatban? Nézzünk néhány példát:

1. Az akváriumi vízinövények testüket nem tudják megtartani, ha leeresztjük róluk a vizet, az aljzatra fekszenek. A vízben viszont szépen állnak, ha a víz színéig érnek, a felszínen úsznak. Mekkora lehet a hajtás sűrűsége? Hogyan lehetne megmérni? Változik-e a növény testének sűrűsége az életkorral?

2. Amikor halainkat élő vízibolhákkal etetjük, megfigyelhető, hogy ha ezek az apró ágascsápú rákok csápjukkal nem csapkodnak, akkor a vízben süllyednek. Ha szárított vízibolhát szórunk a vízbe, akkor ezek a víz tetején úsznak. Miért nem süllyednek ezek is le a vízben, hiszen szárításkor csak a víz távozott a testükből? Mit lehet csinálni, hogy a szárított bolha elsüllyedjen?

3. Ha úgy rendezzük be az akváriumunkat, hogy először vizet teszünk bele és utána az apró kövek és homok keverékét, mindig a nagyobb kavicsok érnek le először, s csak később az apróbbak. A levegőben nem ezt tapasztalhatjuk. Mi lehet ennek a különbségnek az oka? Milyen összefüggés van a kavics mérete (tömege) és a süllyedés sebessége között?

4. Néha szükség van arra, hogy az akvárium vizének hőmérsékletét elektromos melegítővel szobahőmérséklet fölé emeljük. Amennyiben az akvárium méretének megfelelő melegítőt használunk, akkor ezt folyamatosan működtethetjük, a víz nem forr fel, sőt nem is melegszik fel túlságosan. Hogyan befolyásolja az elektromos melegítő teljesítménye és az akvárium mérete a víz felmelegedését, valamint a melegedés gyorsaságát?

5. Előfordulhat, hogy akváriumunkban elszaporodnak a halak bőrélősködői. Ilyenkor a halak testüket az aljzathoz dörzsölve igyekeznek megszabadulni tőlük. Meg lehet előzni az élősködők elszaporodását azzal, hogy néhány kiskanál konyhasót szórunk az akvárium vizébe. A só előbb vagy utóbb feloldódik, elkeveredik a vízben. Mi mindentől függ, hogy milyen gyorsan oldódik fel a konyhasó? Függ-e a konyhasó kristályok méretétől az oldódás sebessége?

6. Az akvárium vizének fertőtlenítéséhez különféle színes oldatokat lehet kapni a halkereskedésekben. Ha ezt az oldatot az akvárium egyik sarkánál öntjük a vízbe, akkor is több-kevesebb idő elteltével szétterjed az egész vízben. Mi lehet ennek a jelenségnek az oka? Mi mindentől függ a szétterjedés sebessége?

7. Szoktak az akvárium vizébe különféle növényi tápsókat tenni, hogy a növények jobban fejlődjenek. Ezeket a tápsókat nem szabad közvetlenül a vízbe szórni, csak feloldva, mert különben kárt okoznak. Mennyi lehet az a legkevesebb mennyiségű víz, amiben az illető sók teljes egészében feloldhatók, azaz mekkora az oldhatóságuk? Különbözik-e az egyes sók oldhatósága egymástól? Mitől és hogyan függ az oldhatóság mértéke?

8. Az akváriumba általában nem raknak mészkőkavicsot, mert azt mondják, hogy bizonyos mértékig oldódik és rontja a víz minőségét. Hogyan oldódhat a mészkő az akváriumvízben? Függ-e valamitől az oldódás mértéke? Hogyan lehetne eltávolítani a vízből az esetleg feloldódott mészkövet?

9. Az erős napfényen tartott akvárium vize hamar bealgásodik, még az üveg falát is beborítják a változatos alakú apró növények. Egyszerű mikroszkóppal már jól megkülönböztethetők egymástól, lerajzolhatók és meg is határozhatók. Érdekes azt is megfigyelni, hogy az algásodás mértékét hogyan befolyásolja a fény minősége, s van-e a fény mennyiségének hatása arra, hogy melyik algafaj szaporodik el.

10. A halak is taníthatók. Ha

rendszeresen, azonos időben és ugyanzon a helyen kapják a táplálékot, előbb-utóbb az etetési idő közeledtével az akváriumnak azon a helyén gyülekeznek, ahol a táplálékot kapni szokták. Mennyi idő alatt lehet kialakítani ezt a szokást? Mennyi idő alatt lehet átszoktatni őket egy másik időpontra vagy helyre? Mennyi idő alatt felejtik el, amit korábban megtanultak? Egyforma gyorsan tanulnak-e a különféle halfajok? Tanulnak-e egymástól a halak?

11. Nagyobb testű halakon jól megfigyelhető a kopoltyúfedők mozgása. A kopoltyúk a rajtuk átáramló vízből veszik fel az oldott oxigént, miközben leadják a szén-dioxidot. A vizet a száj és a kopoltyúfedők összerendezett mozgása áramoltatja a kopoltyúlemezek között. Minél szaporább a kopoltyúfedők mozgása, annál gyorsabb a víz áramlása, annál több oxigént tud felvenni a hal. Milyen összefüggés van a hal mérete és a kopoltyúfedő mozgásának szaporasága között? Változik-e az összefüggés, ha más halfajt vizsgálunk?

12. Az átokhír (elodea) nevű hínárnövényt szívesen telepítik az akváriumokba. Ennek a szárán négynégy levél ül egy körben, s a levélkörök látszólag szabályos távolságra vannak egymástól. Van-e tényleg valami szabályosság a levélkörök távolsága között? Mi mindentől függhet a levélkörök távolsága? Változik-e ez a távolság a hajtás életkorával?

Ha végigolvasva ezeket a kérdéseket, valamelyik felkeltette az érdeklődésedet, s kíváncsi vagy a megoldásra, akkor a következőket kell tenned: figyeld meg alaposan a jelenséget. Megfigyeléseidet pontosan, minden részletre kiterjedően jegyezd fel. Próbálj meg ezekből valamilyen rendszert kialakítani, mert így könnyebben meg tudod tervezni a kísérletet. A tervezésnél ügyelj arra, hogy mindig csak egy tényezőt változtass meg, a többit tartsd állandó értéken. Nem szükséges a vizsgálatokat magában az akváriumban elvégezni, olyan körülményeket kell teremteni, ami a legkényelmesebb munkát teszi lehetővé. Méréseidről készíts áttekinthető jegyzőkönyvet, mélyben feltünteted, hogy mit milyen mértékben változtattál, és mi lett ennek a következménye. Érdemes a méréseket többször megismételni és a mérési eredményeket — ha lehet — grafikonon ábrázolni. Az ilyen módon elvégzett kísérlet adataiból lehet helyes következtetésekre jutni.

A pályázat feltételei:

a) Ahhoz, hogy a pályázaton eredményesen vehess részt, **bármelyik két feladat megoldását tartalmazó jegyzőkönyvedet** kell beküldened.

b) Ha kedvedből és időből telik, több vizsgálat eredményeit is beküldheted, de az elbírálásnál csak kettőt vesznek figyelembe, mert minden esetben a beküldött pályamunka minősége az értékelés alapja.

FÖLDRAJZI UTAZÁS

Teherhajók ezrei járják a világtengereket, repülőgépek szelik át a levegőóceánt, űrhajók kapcsolódnak össze a világűrben... Hogyan állapítják meg ezek vezetői a helyes irányokat, találkozási pontokat? Azt a tudományt, amely a pontos útvonalvezetést biztosítja, navigálásnak hívjuk.

1. Honnan származik ez az elnevezés? Melyik arisztotelészi őselemet juttatja eszedbe ennek a tudománynak a neve, és miért?

A Földközi-tengeren és a Feketetengeren már az ókorban is élénk volt a forgalom. Sok kikötőből érkeztek a hajók a Réz-szigetre s Krétára, valamint a tengerparton fekvő városokba.

2. A Réz-szigeten az északi szélesség 35. foka és a keleti hosszúság 33. foka találkozik. Mi a sziget mai neve?

Határozd meg az akkori fontos kereskedelmi központ, Alexandria pontos földrajzi helyzetét!

A föníciai és karthágói tengerészek Herkules oszlopai között áthajózva eljutottak az Ón-szigetekre.

3. Honnan ered a Herkules oszlopai elnevezés?

Mi a ma használatos földrajzi neve? Mire használják az ónércet?

Herkules oszlopaitól délre hajózva elérték a Guineai-öblöt partvidékét. A part mentén látott hatalmas erdőkről, fákon élő különös állatokról, „tűzokádó" hegyekről hoztak híreket.

4. Mutasd be a partvidék növény- és állatvilágát 10—15 sornyi terjedelemben!

Melyik vulkánt láthatták? Mekkora a magassága?

Afrika partjairól fűszerekkel, rabszolgákkal tértek vissza a hajók.

5. Milyen fűszereket hozhattak Madagaszkár és Zanzibár szigetéről?

A föníciaiak azt állították, hogy útjuk során olyan vidéken is jártak, ahol arccal a Nap irányába fordulva a jobb kezük felől látták felkelni a Napot.

6. Mit bizonyít ez a tapasztalatuk? Állításodat röviden indokold!

A polinéz tengerészek eleinte csak szigettől szigetig hajóztak, majd arra is vállalkoztak, hogy a Tahiti és Új-Zéland közötti távolságot megtegyék. A hatalmas út megtételében izmaik erején túl a szél és a tengeráramlások is segítették a hajósokat.

7. Hány km ez az útvonal? (Olvasd le a szigetek fővárosainak nevét, és mérd meg a fővárosok közötti útvonalat!)

Készíts térképvázlatot erről a térségről! Jelöld a rajzon az állandóan fújó szél irányát! Nevezd meg! Ábrázold külön rajzon ennek a szélrendszernek a kialakulását! Indokold, magyarázd kb. 10—12 sornyi terjedelemben!

Melyik tengeráramlás segíthette útjukat? Rajzold be az előbbi térképvázlatba! Nevezd meg!

A nagy felfedező utak nélkülözhetetlen navigálási eszköze volt az iránytű. Kínában jóval előbb ismerték, mint Európában. A krónikák szerint egy külföldi követség tagjai a kínai udvarban már i. e. 1100 táján „mágneses kocsit" kaptak ajándékba, hogy a hazafelé vezető úton el ne tévedjenek.

8. Hogyan segítette az utazókat a „mágneses kocsi" a tájékozódásban?

Az iránytű használata fontos lépés volt a hajózás fejlődésében. S bár a hajó menetirányát meg lehetett vele állapítani, a tájoló nem mutatta, hogy mekkora utat tettek meg, s milyen messze voltak a céltól. Mindezekhez ismerniük kellett a hajózás időtartamát és a hajó sebességét. Az időmérés egyszerűbb, bár pontatlan volt. Nehezebb volt a hajó sebességének a meghatározása. A hajók sebességét csomókban szokás megadni.

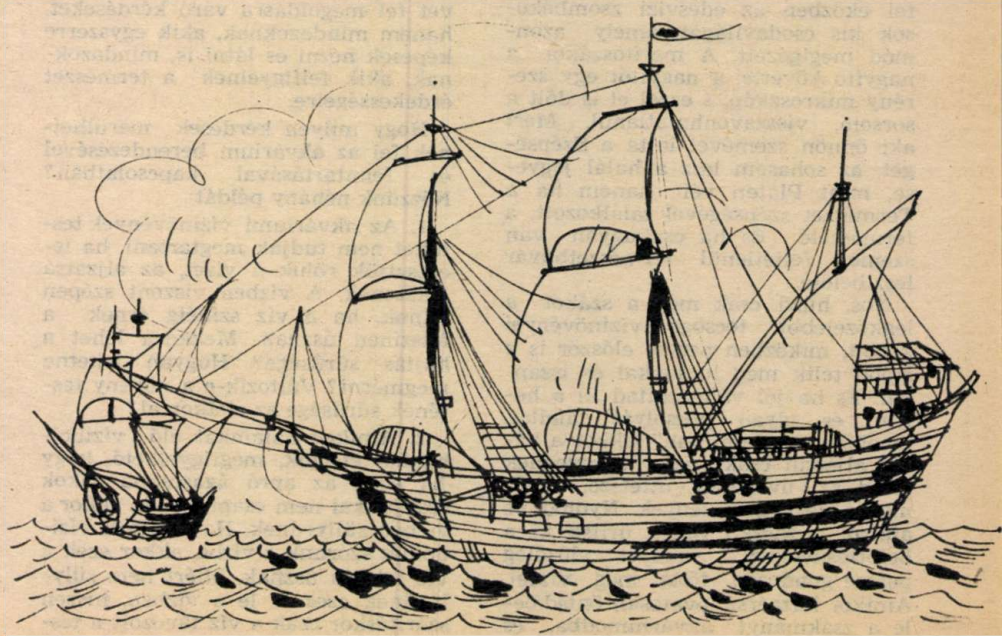

9. Mekkora sebesség 1 csomó? Melyik eszközre emlékeztet a „csomó" elnevezés?

Viszonylag pontosan tudták mérni azt az időtartamot, amely alatt egy tárgy látszólag elhaladt a hajó mellett. Almákat dobtak a hajóról a vízbe, s mérték azt az időtartamot, amely alatt az alma a hajó orrán és farán elhelyezett két jelzés között elhaladt.

10. Egy mérés alkalmával például azt tapasztalták, hogy 1/3 perc telt el, míg a hajó orrán lévő jelzéstől a hajó farán lévő jelzésig jutott az alma (miközben az alma helyben úszott, a hajó haladt). A hajón lévő két jelzés közti távolság 0,05 tengeri mérföld volt. Hány km/h sebességnek felel ez meg? Az almát azért lehetett használni a mérésekhez, mert sűrűsége kisebb volt a tengervíz sűrűségénél. Ezért úszik a víz felszínén. Határozd meg az alma sűrűségét! Írd le, milyen méréseket, számításokat végeztél!

A világtengerek térségében a hajók pillanatnyi helyzetének meghatározását csillagászati módszerekkel végezhették, a Nap és a csillagok segítségével.

11. Milyen ezközt ábrázol az alábbi rajz? Mire használták?

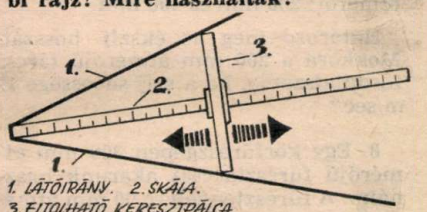

1. LÁTÓIRÁNY. 2. SKÁLA.
3. ELTOLHATÓ KERESZTPÁLCA.

Hány fokos szöget zárna be ennek az eszköznek a karja a Sarkcsillaggal megyéd székhelyén szeptember 23-án?

A pályázat feladatainak megoldásához az egyes tantárgyak taneszközein kívül a következő forrásmunkák felhasználását javasoljuk:

— Képes politikai és gazdasági világatlasz;

— Új magyar lexikon. Akadémiai Kiadó, Bp., 1962.;

— Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémiai Kiadó. Kossuth Könyvkiadó, 1974.;

— Walter Conrad: A Jákob-pálcától a műholdas navigálásig. (Gondolat Zsebkönyvek) Gondolat, Bp., 1982.;
— Rockenbauer Pál: Amiről a térkép mesél. Móra Kiadó, Bp., 1974.

A pályázat feltételei:

a) A 11 feladat közül bármelyik **8 feladat** megoldása kötelező.

b) Az összes feladat megoldása nem jelent előnyt azokkal szemben, akik csak 8 feladatot oldottak meg; minden esetben a beküldött pályamunka minősége — tartalmi helyessége, formai igényessége — az értékelés alapja.

c) A 8 feladat megoldása ne haladja meg a 10 oldal terjedelmet!

Pályázatod végén pontos adataival tüntesd fel, hogy az ajánlott könyveken kívül milyen más forrásmunkát használtál!

MATEMATIKAI FELADATOK

I. A SZÁMOK VILÁGA

1. 6—7—8. osztály

Hány olyan különböző számpár van, amelynek legnagyobb közös osztója 11 és legkisebb közös többszöröse 75 460?

2. 6—7—8. osztály

Ha 10 840-et és 11 864-et elosztjuk ugyanazzal a háromjegyű számmal, mind a kétszer ugyanazt a maradékot kapjuk. Mennyi ez a maradék, és melyik háromjegyű számmal osztottunk?

3. 6—7—8. osztály

5 radírt, 4 ceruzát és 3 tollat vásároltunk összesen 100 forintért. 1 radír kevesebbe, 1 toll pedig többe kerül, mint 1 ceruza. Mindegyiknek egész forint az ára. Mennyibe kerülhet külön-külön 1 radír, 1 ceruza és 1 toll?

4. 7—8. osztály

Egy asszony a piacon 3 féle — összesen 40 kg — szőlőt árul. Az egyiknek kilójáért 36 Ft-ot, a másikért 24 Ft-ot, a harmadikért 16 Ft-ot kér. Ha a háromféle szőlőt összekeverné, akkor az így kapott „keverék" kilogrammját 20 Ft-ért kellene adnia ahhoz, hogy a bevétele ne változzon. Hány kilogramm szőlőt árul különkülön az egyes fajtákból?

5. 8. osztály

Jancsi a nyáron kerékpáron ment a nagymamájához. Vízszintes úton 16 km/óra, dombra felfelé 12 km/óra, dombról le pedig 24 km/óra sebességgel haladt. Oda-vissza összesen 3 órát biciklizett. Megállapítható-e ezekből az adatokból Jancsi és a nagymama lakóhelyének távolsága?

6. 8. osztály

Öten sakkoznak. Mindenki mindenkivel egy játszmát játszik. Minden játszma után a győztes 1 pontot, a vesztes 0 pontot kap, döntetlen esetén pedig mindketten 1/2 pontot kapnak. A játszmák után a versenyzők pontszámait csökkenő sorrendbe állíthatjuk. Minden játékos legyőzte az őt a sorrendben közvetlenül megelőzőt. Állapítsuk meg az egyes játszmák eredményét! (Jelöljük a sakkozókat pl. A-val, B-vel, C-vel, D-vel és E-vel!)

II. GEOMETRIA

1. 6. osztály

Két kis kockát csak egyféleképpen illeszthetünk össze úgy, hogy egy-egy lapjuk teljesen fedje egymást. Ezt nevezzük el **kétkövűnek.** Ha ugyanilyen feltétellel három kis kockát illesztünk össze, akkor háromkövűről beszélünk. Hány különböző háromkövű van? Hány különböző négykövű van? Rajzold le ezeket! (Állapodjunk meg abban, hogy két test csakis akkor egyező, ha van olyan mozgás, amely egyiket a másikba viszi.)

2. El lehet-e metszeni egy kockát egy síkkal úgy, hogy a metszet a következő síkidom legyen:

6—7—8. osztály

a) hegyesszögű háromszög;
b) derékszögű háromszög;
c) tompaszögű háromszög;
d) szabályos háromszög;
e) téglalap;
f) egyéb trapéz.

7—8. osztály

g) ötszög;
h) szabályos ötszög;
i) hatszög;
j) szabályos hatszög;
k) hatnál több oldalú sokszög;

Rajzold le azokat az eseteket, amelyeket lehetségesnek tartasz!

3. 6—7—8. osztály

Feloszthatód-e a kocka 3 egybevágó gúlára? Ha igen, akkor készítsd el az egyik gúla hálózatát! Legyen az eredeti kocka éle 6 cm. Mekkora egy ilyen gúlának a felszíne? (A szükséges adatokat méréssel is megállapíthatod.)

4. 7—8. osztály

Egy 6 cm élű kocka csúcsait az élek felezőpontján átmenő síkokkal levágjuk. Mennyi a megmaradt test térfogata? Készítsd el ennek a testnek a hálózatát! Mennyi a hálózat területe? Az eredeti kocka mekkora részét vágtuk le?

5. 8. osztály

Egy 6 cm élű kocka lapjainak középpontjai legyenek egy újabb — síklapokkal határolt — test csúcspontjai. Milyen lapok határolják az így kapott testet? Mekkora a felszíne és a térfogata?

A pályázat feltételei:

Az összes olyan feladatot meg kell oldanod, amely előtt az évfolyamod számát látod.

A megoldások leírása olyan részletes és logikus legyen, hogy a pályázatodat értékelő bizottság világosan lássa a gondolatmenetedet. Csak az eredmény közlése nem jelenti a feladat megoldását!

Törekedj arra, hogy a feladatokat ne csak részben, hanem teljesen oldd meg. Minden esetben vizsgáld meg, hogy valamennyi lehetséges megoldást megtaláltad-e. Próbálj arra is válaszolni, hogy szerinted miért teljes a megoldásod.

A munkád külseje is legyen rendben, gondos, tiszta, áttekinthető!

TECHNIKUS FELADATOK

Leírásokkal és rajzdokumentációkkal maradtak ránk a technikai jellegű történelmi emlékeink is.

Ebben az évben a hajózással kapcsolatosak a feladataink, amelyeket két — más területről választott — számítási feladat egészít ki.

1. **Újsághír** (Esti Hírlap, 1985. március 19.)

Hatezernél is mélyebben
ÚJRA MERÜL A NAUTILUS

Elkészült a Nautilus nevű új, francia mélytengeri tengeralattjáró, amelyet kutatási célokra fognak használni. A titán burkolatú, 18 tonnás Nautilus hatezer méternél nagyobb mélységben is kutatásokat végezhet, hossza 8 méter, szélessége 2,7 méter, magassága pedig 3,45 méter.

Március 15-én Puerto Rico előtt hajtották végre az első próbamerülést, a Nautilus hatezer méter mélységet ért el. A próba sikeresnek bizonyult, és a tengeralattjáró júniusban indul első kutatóútjára, melynek során a japán partok közelében vesz majd manipulálható „karjai" segítségével talajmintákat a Csendes-óceán mélyén húzódó „árokból". Ebben a mélységben ugyanis gyakran játszódnak le tenger alatti tűzhányó kitörések, amelyek a Japánban gyakran ismétlődő földrengések okai. Egy japán—francia kutatócsoport a felszínre hozott talajminták segítségével vizsgálja majd ezt a tenger alatti vulkánikus tevékenységet.

— Kutass más tengeralattjárók adatai — és felhasználásuk — után!

— Hogyan merül le, és hogyan emelkedik a víz felszínére a tengeralattjáró?

— Hogyan szerez információt — hogyan tart kapcsolatot, hogyan „lát" — az alámerült tengeralattjáró személyzete a víz felszíne felett történtekről?

2. Készíts tengeralattjáró-modellt, amellyel az alámerülés és a felszíni úszás is modellezhető!

3. Miért úszik a hajó? Hogyan változik a merülés mélysége rakomány esetén? (Bemutathatsz konkrét hajótípusokat is, részletezve a hasznos terhet — pl. gabona —, és az elengedhetetlenül szükséges terhet — pl. üzemanyag, élelem stb.

4. A 3. feladatot „megválaszolhatod" egy modellel is úgy, hogy mellékeled a rakományt is.

5. Széchenyi István gróf (1791—1860) „... részt vett a dunai gőzhajózás életre hívásában, ...", olvashatjuk az Új Magyar Lexikonban.

— Hogyan működtek a gőzhajók?

— Mekkora volt a teljesítményük?

— Mekkora volt a hatásfokuk?

6. Tervezhetsz és készíthetsz olyan hajómodellt, amelyet „gőzturbina" hajt! (A vizet egy kis fémtartályban denaturált szesszel, illetve bórszesz tablettával forralhatod fel.)

7. Mi az oka annak, hogy az ékszíjhajtás sokkal elterjedtebb, mint a laposszíjhajtás?

— Ugyanakkora feszítőerő esetén hányszor nagyobb teljesítményt képes átvinni az ékszíjhajtás, mint a laposszíjhajtás? Tengelytávolság: 600 mm. Ékszíj mérete 13×8. Tárcsák átmérői: 200 mm és 400 mm.

Határozd meg az ékszíj hosszát! Mekkora a 200 mm átmérőjű tárcsa fordulatszáma, ha a szíj sebessége 19 m/sec?

8. Egy körfűrészgépen 300 mm átmérőjű fűrésztárcsát akarunk használni. A fűrésztengelyre 90 mm átmérőjű ékszíjtárcsát szereltünk. Milyen átmérőjű szíjtárcsát kell a meghajtó motorra szerelni 2800 fordulat/perc esetén, hogy az előírt — szabványos — vágási sebességet elérjük? Mekkora legyen a meghajtó villanymotor teljesítménye?

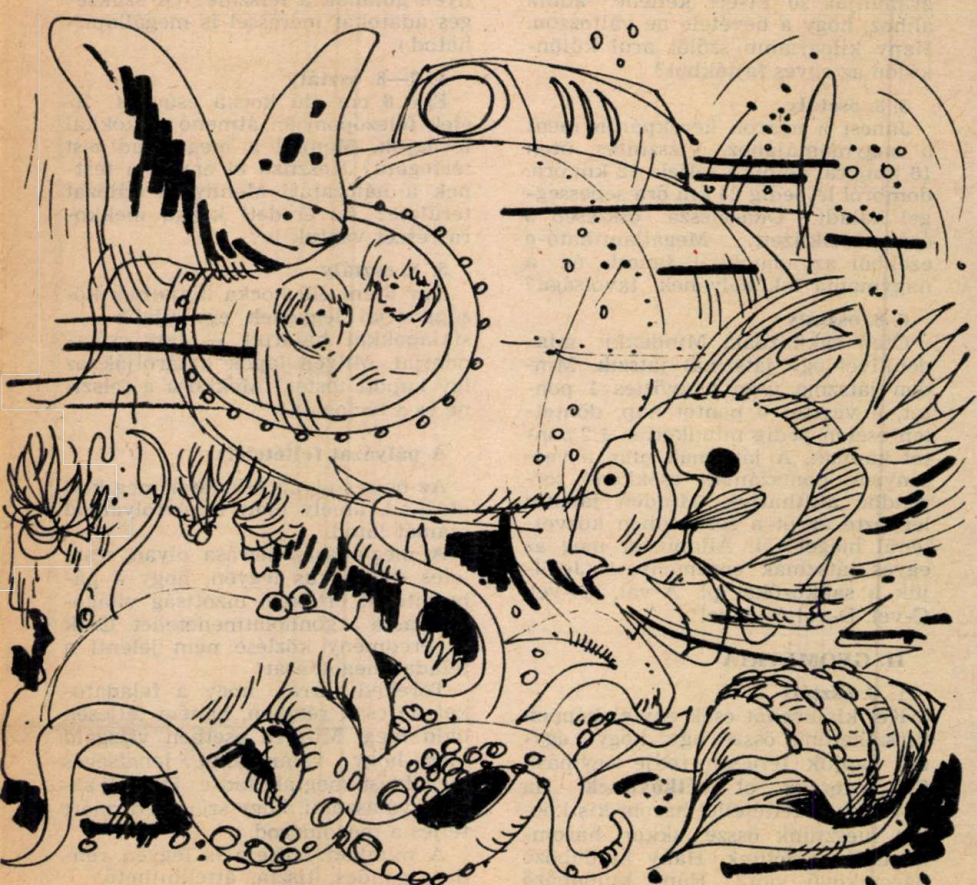

A pályázat feltételei:

a) A pályázaton akkor vehetsz részt sikeresen, ha a felsorolt 8 feladatból **kettőt** kötelezően választasz és megoldasz. Választanod kell egy feladatot az **1—6.** feladatok, és egyet a **7—8.** feladatok közül.

Az első hat feladatból három elméleti jellegű, három pedig modellkészítéssel kapcsolatos. Bármelyiket választhatod, mert a feladatok egyenértékűek, de felhívjuk a figyelmedet arra, hogy **a modellkészítés nem kötelező.**

b) Ha az 1., 3., 5. feladatok közül választasz, a megoldás legfeljebb **10 oldalas** rajzos, fényképes, írásos album legyen. Ha a 2., 4., 6. feladatok egyikére esik a választásod — tehát modellt készítesz —, akkor a modell mellett **1—2 oldalas** szöveges, rajzos ismertetőt is elegendő beküldened. A 7., illetve 8. feladat megoldása a részletes számításokat és az eredményeket kell, hogy tartalmazza. Terjedelme **nincs** meghatározva.

c) Kettőnél több feladat megoldásának beküldése előnyt nem jelent, az értékelés legfőbb szempontja a beküldött pályamunka minősége.

MEZŐGAZDÁSZ FELADATOK

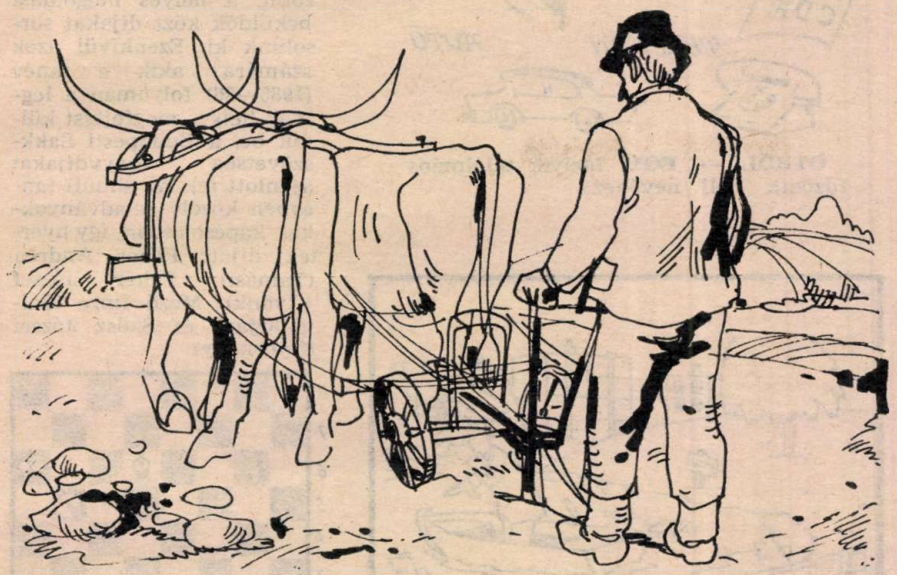

Ha eldöntötted, melyik ágazat feladatait akarod megoldani, még szeptemberben érdeklődj iskoládban, hogy az elkészített pályamunkát mikor és hova kell beadnod! Pályamunkád borítójának külső oldalán tüntesd fel a választott ágazat nevét, belső oldalára pedig írd fel a nevedet, osztályodat, iskolád pontos címét, valamint azoknak a felnőtteknek a nevét és foglalkozását is, akik a feladatok megoldásában segítettek! Pályázatod kézzel írd meg, és ügyelj a helyesírásra, a nyelvhelyességre és külalakra!

Bizonyára tudod, hogy élelmiszer-ellátásunkat a mezőgazdasági termelés és az arra épülő élelmiszer-feldolgozó ipar biztosítja.

A mezőgazdasági termelés két fő ágazata a **növénytermesztés** és az **állattenyésztés.** Mindkét ágazat nagyarányú fejlődésen ment át a történeti idők folyamán, és a fejlődés az utóbbi évtizedekben, sőt években különösen felgyorsult. Példaként említve, a felszabadulást megelőző és az azt követő években a kataszteri holdankénti 15 mázsás búzatermés igen jó eredménynek számított. Ma az átlagtermés 50 mázsa körül van hektáronként. (Időközben a területi egység megváltozott. Egy kataszteri hold = 5755 m^2, 1 hektár = 10 000 m^2). A kenyérgabonánál maradva, érdemes volt bevetni rozzsal és megművelni minden olyan gyenge minőségű homoktalajt, amelynek termésmennyisége rozsból elérte a 3 mázsát holdanként. Ezek a kis termésátlagok ma már szinte hihetetlennek tűnnek, pedig tiszteletre méltó igyekezet és szorgos munka volt mögöttük. Akkor viszont még nem léteztek a mai nagy termőképességű fajták, a tápanyagvisszapótlás nem laboratóriumi vizsgálatokon alapult, a növényvédelem is gyerekcipőben járt, a talajt fogattal (lóval, szarvasmarhával) és fogatos eszközökkel (pl. lóvontatású eke, vetőgép, borona stb.) művelték. Az akkori kis termésátlagok nagyfokú takarékosságra késztették a lakosságot. Ennek jó példája, hogy az aratást követően (ami kézi kaszálással történt) a tarlón maradt kalászokat gereblyézéssel, sőt a gereblye után elmaradtakat kézzel gyűjtötték össze. A tarlón kipergett szemeket baromfiakkal etették fel és a kizöldült tarlót szarvasmarhákkal legeltették.

Az állattenyésztésre az igazi belterjes, nagyüzemi állattenyésztés megvalósulása előtt a nomád tartás, vagy részben szabad tartás volt jellemző. Az állatokat legeltették, az istállózáskor csak természetes takarmányokat etettek, köztük nagyon sok úgynevezett melléktermeket (pl. kukoricaszár, szalma stb.).

1. Írd le egy-két (nem több) növény termelésének, vagy egy-két állatfaj tenyésztésének vagy tartásának a század első felére jellemző módját részletesen. (A részletest úgy értjük, hogy a talajművelést, trágyázást, növényápolást, betakarítást, a művelőeszközöket, illetve tartásmódot, takarmányozást stb. is. A mai korszerű technológiák ismertetését itt nem kérjük!)

2. Számítsd át a példában szereplő 15 q/kh-as búza termésátlagot hektárra.

A pályázat feltételei:

a) A pályázatra **mindkét feladat** megoldását be kell küldened.

b) A pályamunkát színesíti, értékét növeli, ha szakirodalmi hivatkozással, verssel, rajzzal, képzőművészeti alkotás megnevezésével, fotóval, modellel vagy bármi más módon gazdagítod, mert a beküldött pályamunka minősége — alapossága, formai igényessége — az értékelés alapja.

TÖPRENGŐ

E heti rejtvényeinkben – akárcsak egész lapszámunkban – a tehetség témáját járjuk körül. Sok sikert a megfejtéshez! Válaszaidat lehetőleg postai levelezőlapon küldd be. Már két helyes megfejtéssel is részt vehetsz heti jutalomsorsolásunkon. Címünk: Budapest, Jászai Mari tér 5. – 1397. **A levelezőlapra írd rá: „TÖPRENGŐ".**

KIRŐL VAN SZÓ? Egyik legnagyobb írónkról olvashatjuk:

„Zömök, testes termete, csálén álló bajsza, hosszú pipája kedvelt tárgya volt az irodalmi és politikai karikatúráknak. A kisnemesség és a parasztság határán élők világából indult. Megvetette a nemesi világot, elítélte, de megértette."

Egyik nagysikerű regénye: A fekete város.

Kiről van szó?

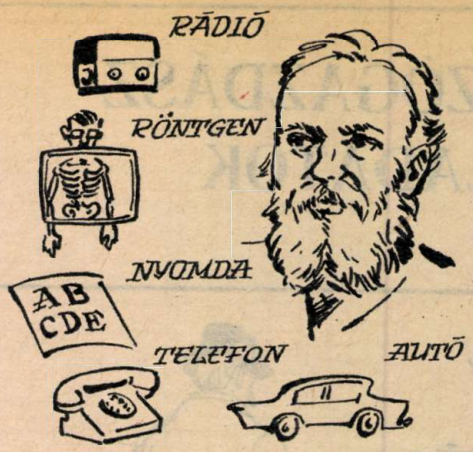

ÖTBŐL — EGY. Melyik találmány fűződik Bell nevéhez?

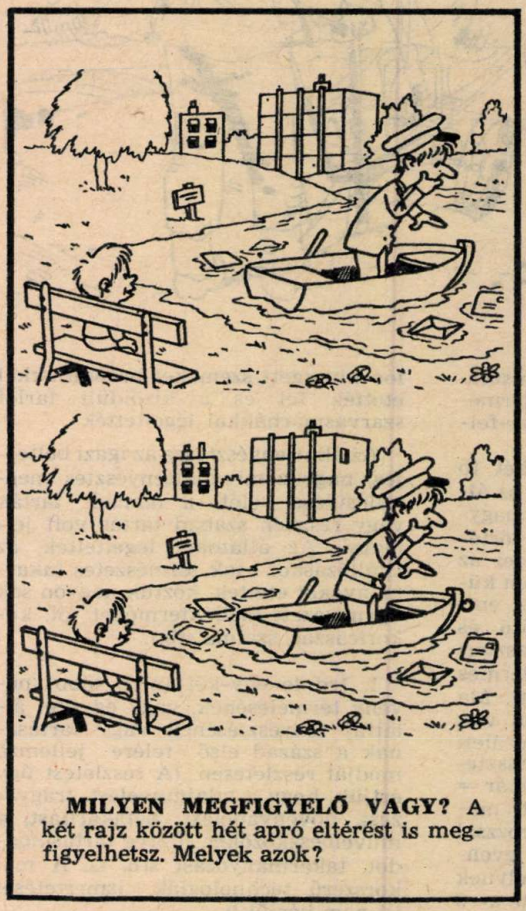

MILYEN MEGFIGYELŐ VAGY? A két rajz között hét apró eltérést is megfigyelhetsz. Melyek azok?

SAKK

Kedves Pajtások!

Szeretettel köszöntünk mindenkit, aki a sakkjáték iránt érdeklődik. Számukra havonta egyszer egy sakkfeladványt fogunk közölni, a helyes megoldást beküldők közt díjakat sorsolunk ki. Ezenkívül azok számára, akik a tanév (1985—86) folyamán a legtöbb helyes megfejtést küldik be, a Budapesti Sakkszövetség könyvdíjakat ajánlott fel. Az elmúlt tanévben közölt feladványokkal kapcsolatban így nyertek díjat: Fehér Andrea (Tamási), Fehér József (Gyönk), Mező Imre (Salgótarján) és Szüsz József (Győrköny).

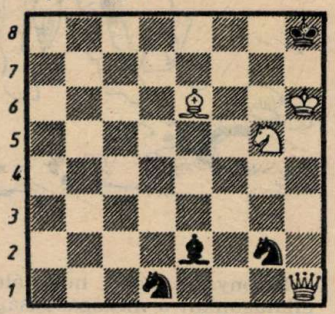

A fenti feladvány követelménye: matt két (2) lépésben. Megoldásul elég beküldeni fehér kezdőlépését, vagyis azt a lépést, amelyre bármit is válaszol fekete, nem tudja megakadályozni, hogy fehér őt a második lépésben megmattolja.

Az április 14-i számban megjelent sakkfeladvány megoldása: 1. Bh3—h7!, a májusi számban megjelenté pedig 1. Bh1—d1! — A jutalmak nyertesei: Kálmán Kati (Debrecen), Mester Edina (Tarnaméra) és Molnár Alex (Kalocsa).

Földeák Árpád

A SIKER TITKA. Edison egyik híressé vált mondását találhatod meg az alábbi négyzetben. A megfejtéshez a rácsot helyezd a négyzetre, majd elolvasás után fordítsd el 90 fokkal, és újra olvasd el az ablakokban megjelenő betűket. Az eredmény egy meglepő, és mindenképpen biztató igazságot tartalmaz. Nevezetesen azt, hogy a híres, sikeres embereket nem annyira irigyelni, mint inkább utánozni kell!

R	K	A	E	I	L	Á	A	O	Z	O	N
L	C	E	É	S	N	C	K	A	V	J	E
G	M	N	D	É	A	A	L	S	Z	E	G
N	K	E	R	M	I	L	E	B	B	N	C
D	V	E	A	G	Ő	É	G	B	I	Y	Y
S	K	I	Z	S	I	D	E	Á	T	Z	Á
E	S	É	Z	L	N	Á	K	Á	P	A	Z
A	K	E	O	L	Z	N	A	N	É	N	
A	L	K	A	É	K	I	K	I	G	H	L
A	D	K	V	N	L	M	E	A	N	S	R
E	Á	T	K	U	É	S	R	E	K	K	I
I	R	I	I	V	T	É	T	T	K	E	Z

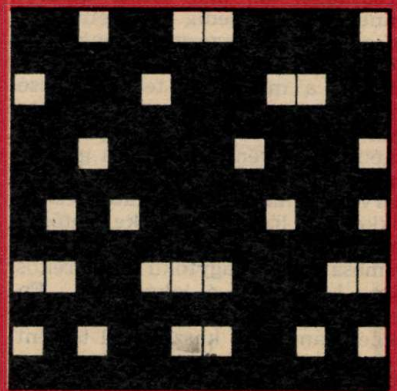

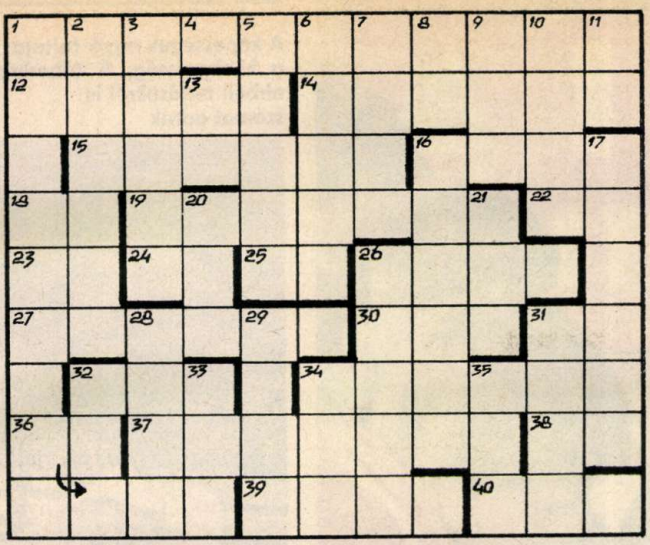

A TEHETSÉG CSODÁLATOS adománya az életnek. Azt, ki tehetségét céltudatos munkával, tanulással, akaraterővel használja, nagy eredmények eléréséhez segíti. Rejtvényünkben öt, sikeres életpályát befutott tehetséges ember nevét találod, e neveket küldd be megfejtésül.

VÍZSZINTES: 1. A földrengés erejét és irányát önműködően feljegyző műszer. 12. Itt található a Balaton-parti úttörőváros. 14. Mekkora? 15. Nagyon élénk színű. 16. *Háromszoros olimpai bajnok ökölvívónk* (László). 18. Nitrogén, oxigén. 19. Elvégzett munkáért kapott bér. 22. Ladik egynemű betűi. 23. Tandori Dezső. 25. Fél tíz! 25. Labdarúgó trófea röv. 26. *Neves magyar festőművész* (István 1865—1961). 27. ...felhő, lapos részekből álló folt, illetve réteg. 30. Út, utca németül és rövidítve (STR.). 31. Személyes névmás. 32. Középen leolt! 34. *Világhírű magyar zeneszerző* (Béla, 1881—1945). 36. Azok hárman. 37. Tészta is, láda is van ilyen. 38. Szolmizációs hang. 39. Lovak „szalmaágya". 40. Pacicsemege.

FÜGGŐLEGES: 1. *Világhírű magyar tudós, a C-vitamin előállításáért Nobeldíjat kapott* (Albert). 2. Csukodó. 3. Női név. 4. Olasz autók jele. 5. Nyugat-afrikai köztársaság. 6. Iskolai tantárgy becézése. 7. Tud. 8. Gépkocsi rövidítve. 9. Elkeveredett óra! 10. Gabona. 11. Növény. 13. Középeurópai Kupa. 16. Fővárosunknak a Duna bal partján elterülő részére. 17. Becézett női név. 20. Győr focicsapata. 21. Lakoma. 26. Szélhámos. 28. Kedvenc eledele a gyapjú. 29. Paripája. 31. *Neves író*, a „Kincskereső kisködmön" szerzője (Ferenc 1879—1934). 32. Elektrokardiogram rövidítése. 33. Leírja az életét! 34. Kórházi osztály. 35. Termelő Szövetkezet.

TÖLTSD KI A HÁLÓT! A tehetség — Maupassant szerint — sok-sok... Hogy micsoda, azt megtudhatod, ha megfejted ezt a rejtvényt, s összeolvasod az alsó sor betűit.

1. Kézben fog=kézben...
2. Erős fogadalom
3. Egy híres musical címe
4. Falatozna
5. Íróeszköz
6. Orvosi egyetemünk rövidítése
7. Két oldala van

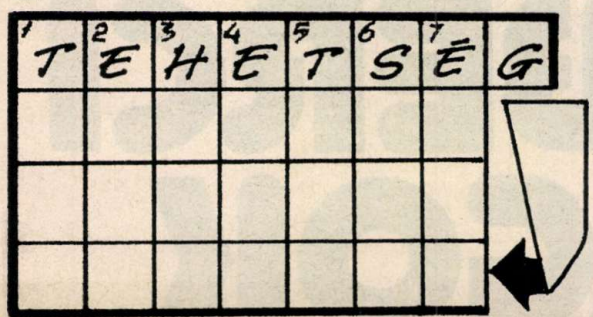

BETŰSZÁMTAN. Nem kell matematikusnak lenned ahhoz, hogy megoldjad ezt a kis feladványt. Milyen számokat jelölnek az egyes betűk? Segítségül annyit elárulunk, hogy a G=0, az F=7 és a D=2.

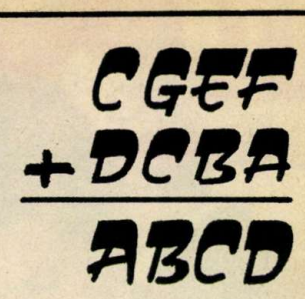

HOGY HÍVTÁK EDISONT? A zseniális feltaláló egyik találmányát rejtettük a kis négyzetbe. Megtudod melyik az, ha a lóugrás szabályai szerint olvasod össze a betűket. Az összeolvasást annál a négyzetnél kezdd, amelyiknek a száma meggyezik Edison másik két nevében található betűk számával.

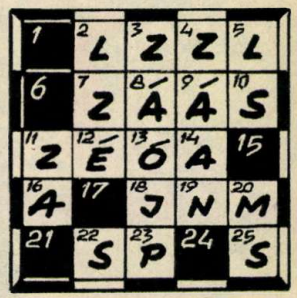

KÖRBE-KÖRBE. Ha a betűket egy bizonyos logikai sorrend szerint összeolvasod, megtudhatod, melyik „iskolás" slágerre gondoltunk.

ELTÉPETT NEVEK. Három nagy zeneszerzőnk vezetéknevét rejtik az alábbi papírfecnik. Össze tudod rakni őket?

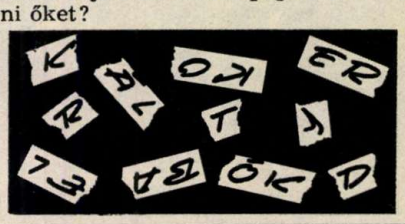

MICSODA GYŰJTEMÉNY! A szakadozott noteszlapra igazán világhírű emberek aláírásait sikerült összegyűjtenünk. A kérdés csak az, hogy melyikük miről volt híres? Te meg tudod mondani?

A képességek egyik fajtája a kézügyesség. A táborlakók ebbéli tudásukról is számot adtak

A szaktábor helyszíne: Csillebérc. Nem volt verseny, nem volt izgalom, mégis hasznosan telt a két hét

A technika századában szükséges a gépek ismerete is. A repülés tudományához vezető első lépcső a modellezés

CSILLEBÉRCI CSILLAGOK

Félreértés ne essék! Az ügyes táskákat nem a fiúk készítették. A faragott bot viszont a gyerekek munkája!

Így kell ezt csinálni, magyarázza az idős fafaragó az ifjú fafaragónak

Egy kicsivel voltak csak többen, mint égen a csillag... Az ország 19 megyéjéből, és persze a fővárosból érkeztek. Nyolcszázan voltak abból a harmincezerből, akik az elmúlt évben elküldték nevezésüket (és munkájukat) az általános iskolások egyéni pályázatára.

A többfordulós feladatok díja volt az a szaktábor, amely Csillebércen gyűjtötte össze a társadalom- és természetkutatókat, a különböző tantárgyak és nyelvek legjobbjait. Ami különös volt ebben a táborban: itt már nem vetélkedtek a résztvevők. Ami még különösebb: minden különdíj, izgalom és versenykihívás nélkül is hasznos két hetet töltöttek együtt a pályázó gyerekek. No, és azok a felnőttek, akik a szakág legjobbjainak felkészítését vállalták. Nem akármilyen csillagok voltak ők sem! A KFKI munkatársai oktatták a számítógép művészetének titkait. Montágh Imre a korosztály beszéd- és viselkedéskultúrájáról (kulturálatlanságáról?) tartott előadást. A néprajzosokat Gabnai Katalin irányította értő kézzel, míg a színészmesterség iránt érdeklődők Rudolf Pétertől leshették el a pálya titkait.

Hogy mindez némiképp már túlnő az iskola tantárgyi keretein? Így igaz. De, aki helyt akar állni a holnapi és holnaputáni nagy feladatokban is, annak nem lehet elég csak az iskolai mérce. A csillebérci táborozók pedig azt vallották: szeretnének szakmájuk kiváló ismerői lenni. Ehhez a többlethez nyújtott segítséget a vidám és hasznos két hét.

A képesség-játékok nagy színtere: a számítástechnika. Ma már egy tábor sem képzelhető el technikai fejtörő nélkül

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES

Főszerkesztő-helyettes: BŐCS FERENC

Olvasószerkesztő: CSER GÁBOR

Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat

Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397
Telefon: 321-987, 321-988, 321-989
Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397

Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065
Telefon: 116-660

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivatalоknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: egész évre 153 Ft, I. félévre 85 Ft, II. félévre 68 Ft.

85.1204

Athenaeum Nyomda Budapest Rotációs mélynyomás

Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

HU ISSN 0030—9583
INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat, fotókat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Az alapos felkészülés meghozta gyümölcsét. Tornában a dunaújvárosi fiúk bizonyultak a legjobbnak

A XXI. NYÁRI ÚTTÖRŐOLIMPIA ORSZÁGOS DÖNTŐJE 1985. VI. 16–22. KAPOSVÁR

Súlylökésben igen fontos dolog az összpontosítás. Erről árulkodik a győztes kiskunlacházi Szécsényi Szilvia arca is

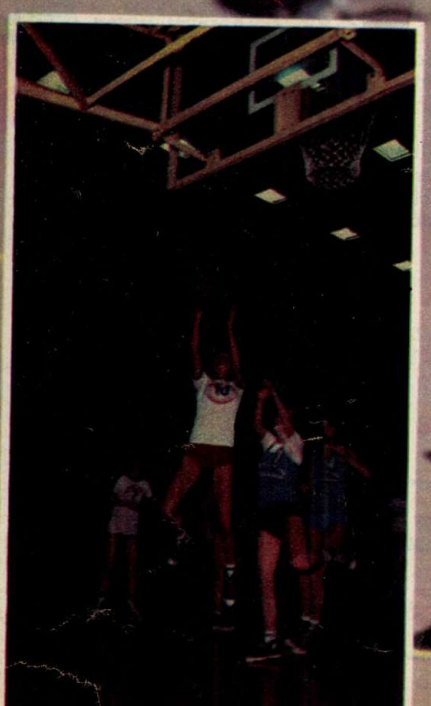

Összeszokott gárda. A székesfehérvári kosárlabdázó lányok (fehérben), szinte már egymás gondolatát is ismerik

FOTÓ: SZALAY BÉLA

85/24
XL. ÉVF. • 1985. SZEPTEMBER 19. • ÁRA : 4,50 Ft

PAJTÁS

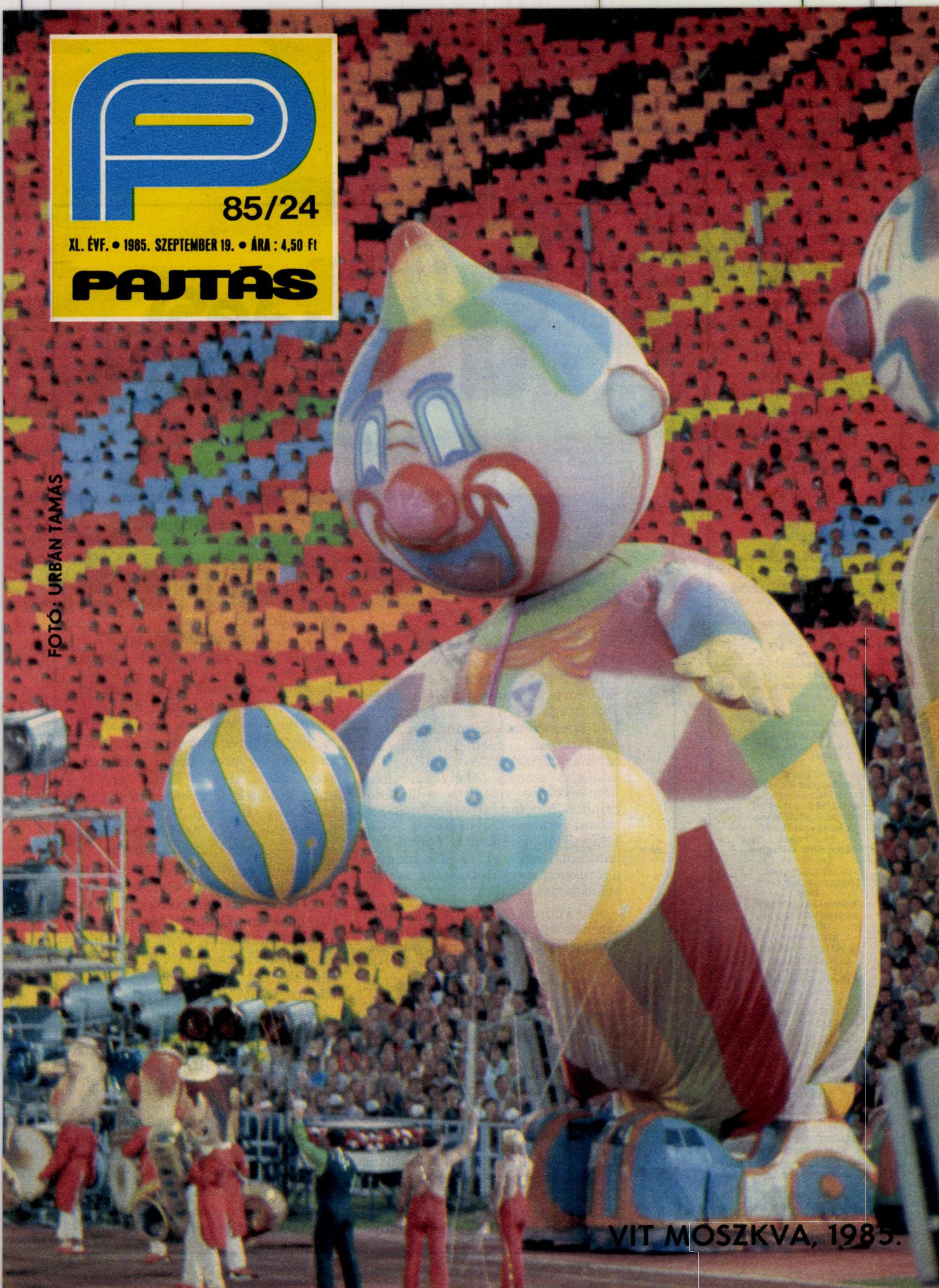

FOTÓ: URBÁN TAMÁS

VIT MOSZKVA, 1985.

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES

Főszerkesztő-helyettes: BŐCS FERENC

Olvasószerkesztő: CSER GÁBOR

Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat

Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397
Telefon: 321-987, 321-988, 321-989
Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397
Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065
Telefon: 116-660

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: egész évre 153 Ft, I. félévre 85 Ft, II. félévre 68 Ft.

85.1205

Athenaeum Nyomda Budapest Rotációs mélynyomás

Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

HU ISSN 0030—9583
INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat, fotókat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Földesi uzsonnák

A CIMEA a Gyermek- és Serdülőkorú Mozgalmak Nemzetközi Bizottsága. A 71 országot tömörítő szervezet élén mindig magyar küldött áll, jelenlegi főtitkára Molnári Sándor. A CIMEA már eddig is számos segélyakció kezdeményezője volt. Így a Játékot minden nicaraguai gyereknek jelszóval rendezett gyűjtését is. A játékgyűjtés gondolata éppen hazánkból indult el, és sok magyar gyerekben mozdította meg a segítőkészséget.

— Tudunk-e az összegyűjtött játékok sorsáról? Egyáltalán: végigkísérhető-e az adományok sorsa?

— Amit biztosan tudunk: a játékok eljutottak a nicaraguai gyerekekhez. Ami az egyéb küldeményeket — például az élelmet — illeti, szervezetünk csak egy ideig kíséri figyelemmel a segélycsomagok sorsát. Vannak arra hivatott nemzetközi és helyi szervek, akik gondoskodnak arról, hogy a sokszor életet mentő kenyér eljusson a rászorulókhoz. A gond nem is az, hogy megkapják-e, például az etióp éhezők az ételt. Hanem az, hogy az éhség pillanatnyi megszüntetése mellett égető szükség lenne kórházakra, a föld termővé tételére. Ez már túlnő a CIMEA hatáskörén.

— Sokan pénzt ajánlanak föl az éhező kontinens megsegítésére. A földesi diákok uzsonnájuk árát küldték el az etióp gyerekeknek. A földesiekhez később több iskola is csatlakozott. Mi a sorsa a pénzküldeményeknek?

— A beküldött pénzek egy számlára: a szolidaritási alapba kerülnek, innen osztják tovább. Tudom, a gyerekek és minden adakozó szívesen venné, ha az ő forintja oda kerülne, ahova szánja. Így a földesiek kétezer forintja az etióp gyerekeknek. Azonban ezek az összegek kicsik ahhoz, hogy külön-külön érkezzenek célba. Ezért, ha nem is ugyanaz a pénzdarab, de a beküldött pénzérték — ebben biztosak lehetnek a felajánlók — eljut a címzettekhez.

— Aki megosztja élelmét, játékát, pénzét a rászorulókkal, nem vár ellenszolgáltatást. Mégis, nem lenne megoldható, hogy a segítők kapjanak visszajelzést? A CIMEA emléklapját, netán a megsegítettek üzenetét?

— Számon tartunk mindenkit, aki segít. Eddig visszajelzés nem volt, keressük a módját, hogyan lehetne, ha nem is megköszönni a segítséget, de tájékoztatni az adakozókat a küldemények sorsáról. Az egyik mód, hogy mind gyakrabban beszélünk a témáról, bemutatjuk a nehéz sorsú kontinens életének változását. S vallom, ha sikerül valami kicsit is változtatni, az minden segítőkész ember legnagyobb dicsérete.

(...) „De a gyermek csak mosolyogjon,
érni emberré sorsával akarjon,
s amíg teste szerelemre érik:
hadd hihesse, hogy jövőjét megértik,
akik az embert embernek akarják!
Én hinni akarom a gyermekek életbizalmát!" (...)

(Juhász Ferenc: Az Apokalipszis Első Nyerítése — részlet)

„Hiába volt a bátyám nagybeteg, nap mint nap civakodtunk. Egyszer aztán mérgesen rámförmedt:

— Elverlek, csak gyógyuljak meg.

Aznap este meghalt."

„A sebhelyeket egész életemben viselni fogom. Miért nyugtalanít engem ez a sebhely? Azért, mert a többi gyerek elnevezte pikadon-hegnek, és ezzel csúfolnak. De nem figyelek rájuk, és a szüleimnek sem árulom el."

„Föntről az égen egyre zümmögtek az amerikai gépek. Kicsivel később hallottam, csak azért röpködtek, hogy megfigyeljék, mi a helyzet az atombomba után. Amikor onnan föntről láthatták a kegyetlen valóságot, vajon mit gondolhattak az amerikaiak? Nem tudom elképzelni, hogy képesek lettek volna visszatartani könnyeiket, még akkor se, ha ellenségek voltak..."

„Szívem mélyéből gyűlölöm a háborút. Testvéreim, Japánban és az egész világon! Hagyjunk fel örökre a háborúzással! Fonjuk egymásba kezeinket, éljünk békében. Éljünk egymással örömben, ahogy a madarak teszik! Milyen jó lenne, ha egyetlen atombombát sem gyártanának soha többé."

(Fordította: Szabó Imre)

A TÚLÉLÉS FORRADALMA

Tarzie Vittachi bangladesi újságíró, az UNICEF főigazgató-helyetteseként világjárása során az elmúlt évben először látogatott el hazánkba. Az ENSZ gyermekalap munkájáról tájékoztatta többek között a Pajtás munkatársát.

— Sokan kétségbe vonják, hogy egy jótékonysági szervezet hathatós segítő lehet.

— Nincs igazuk a ketelkedőknek! Hiszen nem alhatunk nyugodtan addig, amíg naponta negyvenezer gyermek hal meg szerte a világon — elsősorban a harmadik világban — szükségtelen, könnyen megelőzhető okokból. Igaz, sokáig hiába igyekeztünk, mert a segítséget nem a megfelelő módon adtuk. Rájöttünk: nem elég átadni csupán a gyógyszert, az élelmet, a vizet. Meg kell tanítani az ott élőket a felhasználás helyes módjára. A fejlődő országokban élőket ugyanolyan nehéz meggyőzni, mint száz évvel ezelőtt az európaiakat. Mégis, ezt a felvilágosító munkát kell erősítenünk. Erre dolgoztunk ki programot, amelyet gyermek-túlélési programnak hívunk, eddigi eredményeit a túlélés forradalmának nevezzük.

— Mit tehetünk ezért a programért mi Magyarországon?

— A szocialista országok például az UNICEF lapok vásárlásával máris sokat tettek. Nem egyszerűen a forintokról van szó, hanem hogy minden egyes lap megvásárlása mozgalmunk hirdetése. Minden lap egy üzenet. Azt kérem, ezt az üzenetet adják minél többen tovább.

— S mit tehetnek a gyerekek? Nekem egyszer azt írta egy magyar diák: gyereket csak gyerek tud megérteni...

— Legutóbb a BBC-ben egy órán át ültem százötven gyerek között, álltam a kérdések rohamát. Azt kérdezték például, hogy mi, az ENSZ hivatalnokai tudjuk-e, hogy kell a gyerekekkel beszélgetni? Azt feleltem: nem tudjuk. De ismerünk embereket, akik meg tudnak szólalni a gyerekek nyelvén. A gyerekek tudnak tehát kérdezni, s joguk is van arra, hogy megkapják a választ. A feladatunk az, hogy a legelmaradottabb emberrel is megértessük: sorsa nem megváltoztathatatlan. Ezt a magyarázatot a gyerekeknél kell elkezdeni. S hiszek abban, hogy ők képesek lesznek a változtatásra.

„Úgy gondoltuk, hogy az árulkodás a lopásnál is rosszabb. Ha nincs tettes, elfelejtődik az ügy, nem eshet folt a becsületünkön."

Betyárbecsületből sem akartam elmondani ezt a történetet. De amióta Vera néninél jártam, éreztem, hogy beszélni kell valakinek róla. Rettenetesen kikészült szegény. Csont és bőr. Alig tud járni. Ha jól számolom, Vera néni a nyolcadik osztályfőnök, akit elemésztettek az ások. S legalább ennyi tanár pattant le mellőlünk, mielőtt bedilizett volna. Osztályunk kilenc lányból és húsz fiúból állt. Mi lányok sem voltunk éppen angyalok, de az „iskola réme" nevet a fiúk miatt akasztották a nyakunkba. Néhány olyan srác miatt, akik állandó szereplői voltak az osztályfőnöki óráknak, a nevelőtestületi, a szülői és az úttörő-értekezletnek. Nem tudom miért van, de ha valaki csendesen él körülöttünk, szorgalmasan tanul és dolgozik, azt természetesnek vesszük. De aki nyüzsög, arra nyomban odafigyelünk. A lányok érdeklődése is inkább a vagánykodó fiúk felé fordult. Kun Pista és Szegedi Feri sem bohóckodott volna annyit, nem fitogtatta volna folyton az erejét, ha nincs „csodáló", tapsoló közönség. Két éve, amikor egy fiatal történelem-tanárnőt kaptunk, Kun a süketnémát játszotta. A tanárnőről ömlött a verejték, annyit magyarázott neki, de eltorzult hangon csak ezt hajtogatta: „Nem irtem." Mi gurultunk a padban a röhögéstől.

Szerintem Vera néni vagy nem sejtette, hogy mit vállal, amikor mellénk szegődött, vagy konokul hitt abban, hogy neki sikerül jó útra téríteni bennünket. Néhány hónapig nem is volt különösebb baj. Tetszett nekünk, hogy kora ellenére nagyon is ért bennünket, egyenlő félként kezel, amikor beszél velünk.

Csak közös munkával érhetjük el, hogy nyugodt szívvel búcsúzzatok az általános iskolából. Én nem becsülöm sem a hízelgőt, sem a besúgót, csak az őszinte embert. Nekem kertelés nélkül elmondhattok mindent. Addig bízom valakiben, amíg vissza nem él a hitemmel — mondta, s mi megígértük, hogy beavatjuk a titkainkba. Most már tudom, hogy a végzetes hibát akkor követtük el, amikor hallgattunk Kun és Szegedi erőszakoskodásairól, verekedéseiről, arról, hogy időnként a kezük is ragadós. Szemet hunytunk, pedig tanú volt rá, hogy a két fiú a gyakorlati műhelyből hazavitt néhány szerszámot. Úgy gondoltuk, hogy az árulkodás a lopásnál is rosszabb. Ha nincs tettes, elfelejtődik az ügy, nem eshet folt a becsületünkön.

Összetartásunkat erősítette egy váratlan közjáték is. A béseknél az egyik fiúnak eltűnt a napközipénze, s az összeget rajtunk, az „iskola rémén" követelték. Hiába mondogattuk, hogy most valóban ártatlanul vádolnak bennünket, addig nyaggattak, amíg elő nem kerültek a százasok. Csakhogy nem nálunk volt, hanem az egyik bés lánynál. Mi lett volna akkor, ha nem találják meg nála?

Cinkosságunk inkább ösztönözte, mintsem hogy visszatartotta volna Kunékat az újabb meggondolatlanságtól. Összehoztak egy kis bandát, az osztályunkból is beszerveztek néhány gyereket, és elkezdték hordani a cuccot a helyi Skála áruházból...

Amikor megindult a nyomozás, és a rendőrök megjelentek az osztályunkban, Vera néni idegösszeroppanást kapott, kórházba vitték. A kihallgatás idején az igazgató bácsi volt velünk. Elsőnek engem hívtak be az irodájába, mert valaki látott, hogy az előző délután több alkalommal is jártam az áruházban.

Miért mentél annyiszor a Skálába?

— Bevásárolni.

— Egy órán belül háromszor?

— Először a mosószert felejtettem el, aztán meg a tejet.

— Mennyit költöttél?

— Nem emlékszem már.

— Mégis?

— Ha anyu nem dobta ki, akkor a konyhaszekrény polcán megtalálhatók a blokkok, mert odatettem.

— Megnézném?

— Meg.

A blokkokat megtaláltam, de enélkül is könnyen tisztázhattam volna magam, ha megemlítem, osztálytársam, Szilasi Jancsi nevét, aki mind-

A FÉLRESIKLOTT OSZTÁLY

SZITÁS GYÖRGY RAJZA

háromszor elkísért, segített hazavinni a csomagot. De padtársamtól olyasmit hallottam, hogy az utóbbi időben Jancsi is gyakran megfordul Kunék között. Azért sem akartam a legjobb barátomat belekeverni a dologba, mert ha róla is kiderülne valami, azt talán Vera néni nem élné túl, hiszen közülünk őt tartotta a legnagyobb ígéretnek. Lassította a nyomozást, hogy Jancsi engem féltve, próbálta letagadni, hogy egyáltalán járt azon a délutánon a Skálában. Kunékkal kapcsolatban volt „bűne", de csak annyi, hogy rágyújtott egy cigarettára abból, amit elemeltek.

A tetteseket — osztályunkból hatan voltak — végül is egytől egyig lefülelték. De bírósági eljárás nem indult ellenük, mert a szülők megtérítették a kárt. Az igazgató bácsi azonban ragaszkodott hozzá, hogy másik iskolába helyezzék át őket. Csak Vera néni ellenezte ezt, aki közben kijött a kórházból. A fülünk hallatára mondta:

— Nyolcadikosokkal nem tehetünk ilyet. Kun és Szegedi bukásra áll. Egy új iskolában ki törődik majd azzal, hogy legalább a pótvizsgára felkészítse őket? Inkább kiíratom magam a betegállományból, de végigviszem az osztályt.

Nem említette többé a Skála-ügyet. Még akkor sem, amikor valaki feltörte a szekrényt, és kivette belőle a nyomozás jegyzőkönyvét. Vera néni ballagáskor akarta velünk együtt elégetni, hogy teljesen elfelejtsük az egészet.

Szinte minden ásnak sikerült a pályaválasztás. Kun is eredményesen pótvizsgázott, s az egyik ipari iskolába vették fel. Szegedi azonban nem ment el a vizsgára, de ő is elhelyezkedett, állatgondozó lett a téesznél.

Minden jó, ha a vége jó. De valóban jó lesz? Vajon ki teszi jóvá azt, amit Vera néni ellen vétettünk?

Lejegyezte: Faragó György

ZSIBONGÓ

HASZNOS FÜZET

Sokszor hihetetlenül nehézzé tudja tenni a nyolcadikosok életének első igazán fontos döntését a tanácstalanság, a tájékozatlanság. Mert ugyebár nem mindegy, milyen pályát választ magának az ember... Az OPI „Iránytű" című kiadványa senkitől sem vállalja át a döntés felelősségét, de hasznos, minden részletre kiterjedő tanácsaival értékes segítséget nyújthat. A füzetet természetesen nemcsak a nyolcadikosoknak ajánljuk, bölcsen cselekednek azok a hetedikesek, hatodikosok is, akik még jóval életük nagy választása előtt belelapoznak. A színes grafikákkal, fotókkal illusztrált kiadványt az ország minden könyvesboltjában megkaphatjátok.

MÁR MEGVEHETED

Elkészült a Pörgető legújabb száma! A népszerű, feladatokat és sok érdekességet, viccet, karikatúrát, no meg a szokásos diáknaptárt tartalmazó kiadvány nemcsak kellemes szórakozást ígér, hanem hasznos társatok is lehet. „Rubrikáiba" följegyezhetitek minden programotokat, tennivalótok pontos időpontját.

Ára 13 forint.

AZ ELEFÁNT NEM FELEJT

Hosszas betegeskedés után felgyógyult a veszprémi állatkert népszerű elefántja. Nem felejtette el, hogy valaha a híres Richter cirkuszban „dolgozott", ezért — a látogatók nagy örömére — a gondozók néha bemutatnak vele egy-egy mutatványt.

„CSODABOGÁR"

Lehet, hogy oly sok nyugat-európai ország után hazánkban is visszanyeri népszerűségét a kerékpár? Mindenesetre egyre több „bringással" találkozhatunk útjainkon, s nem ritka látvány már az ilyen hóbortos túrázó sem.

EGY KÉP, EGY MONDAT

Bababarátság...

A PAJTÁS TELEXE

Két magyar vitorlásversenyző, Fa Nándor és Gál József a Föld körülhajózására indult, „bemelegítésképpen" a Földközi-tengeren tettek egy hosszabb próbautat. ● Csimpánzkölyök született a győri Vadaskertben. Mint közismert, ez a majomfajta mesterséges környezetben nagyon ritkán szaporodik. ● A rádió a Budapesti Zenei Hetek számos kiemelkedő koncertjét közvetíti majd szeptember 25. és november 3. között. ● Új általános iskolát avattak a Szabolcs-Szatmár megyei Tuzsér községben.

NAPTÁR

1802. szeptember 19-én született az 1848-as magyar függetlenségi mozgalom legnagyobb alakja, Kossuth Lajos. A monoki köznemesi családból származó ügyvéd különböző tisztségeket tölt be

először Zemplén megyében, majd 1832. végétől országgyűlési képviselő Pozsonyban. Itt szerkeszti a Törvényhatósági Tudósításokat, majd később, 1841-ben Pesti Hírlap címmel újságot indít. E lap hasábjain már a feudális kiváltságok eltörléséért, a polgári szabadságjogok kivívásáért, az ország alkotmányos függetlenségéért indít harcot. 1848-ban a Batthyány-kormány pénzügyminisztere. Személyesen járja az országot, lelkes beszédeivel katonákat toboroz a szabadságharc számára. A kormány lemondása után, a Honvédelmi Bizottmány elnökévé választja. Kezdeményezésére mondja ki 1849. április 14-én Debrecenben az országgyűlés a Habsburg-ház trónfosztását. A szabadságharc bukása után Törökországba emigrál, majd Angliába utazik 1852-ben, s családjával együtt Londonban telepedik le. Terveket dédelget a szabadságharc újraélesztésére, de elképzeléseit az adott történelmi helyzetben már nem sikerül megvalósítania.

Turinban halt meg 1894. március 20-án.

A HÉT KÉPRIPORTJA

Színes, sok nyelvű forgatag, érdekes programok. Jelszó a béke, a barátság. Ez jellemezte a „mini VIT-et", melyet a nagy moszkvai eseménnyel egyidőben rendezett meg a KISZ KB és az Állami Ifjúsági Bizottság a Balaton mellett.

RITKA SZAKMA

Érdekes foglalkozást választott magának a képen látható hatvani Fülöp László: fegyvermester szeretne lenni. Hogy honnan az ötlet? A tizennégy éves fiú egy kevésbé ismert, de talán annál szebb sportág, az agyaggalamb-lövészet ifjú mestere. Az idén második helyezést ért el az országos bajnokság ifjúsági kategóriájában.

ZSIBONGÓ

AKIK CSILINGGEL FIZETNEK

VITA városát hiába keresed, nem találod a térképen. Pedig saját tanácsuk is van, ők hívtak meg engem is. Mitől hát az ismeretlenség? VITA városa nem igazi város, de létezik, lakóinak száma változó. Tavaly több mint százan voltak, idén valamivel kevesebben. Egyébként vándorló életmódot folytatnak. Az elmúlt évben, a városalapításkor Zebegényben táboroztak, a mostani tíz napra Békásmegyer egyik iskolája adott nekik otthont. Feltételeztem, hogy ebben a kőtömbben, folyosó- és teremlabirintusban bizonyára elvész majd a város a lakóival együtt, de már az első percekben be kellett látnom, hogy tévedtem. A stúdió zenét szolgáltatott, az adminisztrációs személyzet végezte napi feladatát, s mert munkaidőben toppantunk be, a városlakók a különböző műhelyekben dolgoztak. Keresték az esti színházi előadásra, a fénykép-, hanglemez-, könyv- és kerámiavásárláshoz a csilinget. Mert ez a hivatalos pénzük. Ingyen semmihez sem lehet hozzájutni. Úgy, mint az életben.

Újságjuk, a Vitánia így fogalmazza meg a város célját: „... mindannyiunk számára fontos és értékes, hogy hozzájáruljunk valamivel a család, a barátság, a közös megbecsülés és a hasznos együttműködés példájának bizonyításához... A gyerekek úgy mennek el innen, hogy jó lenne mindig, mindennap így élni." De másért is érdemes végiglapozni újságjaikat. Ízelítőt kapunk a természetbarát, a fotós, az információs, a gasztronómiai, s a nemezműhely munkájából; egészségügyi bizottságuk ténykedéséről, focibajnokságukról, bíróságuk ítélethozatalairól, szabadfogású birkózásról, színielőadásokról, külpolitikáról, s ínycsiklandozó receptajánlataikból például a boszorkányhabról is.

VITA város vezetői tavaly negyven felsőst hívtak meg, s mindenki hozhatta a barátját. A diákok családokban élnek. A tizenhat tagú városi tanácsnak tizenegy gyerektagja van. Matula Márta nyáron érettségizett. Vita város egyik tanácsadója.

— Nagy segítség, hogy egész évben leveleztünk, találkoztunk, nem kellett ismerkedéssel kezdeni.

Az egyik család „mamája" Pötördi Magdolna, a bicskei Művelődési Központ népművelője, a „papa" Besszer László, a Zsámbéki Tanítóképző Főiskola harmadéves hallgatója. Minden családnak saját költségvetése van, ami azt jelenti, hogy önállóan gazdálkodnak, maguknak vásárolják a reggelit és vacsorát, mégpedig úgy, hogy mindenkinek bőségesen jusson és még szeressék is. Az ebéd közös a városlakók számára.

A Besszer család egyik „gyereke" a tizenöt éves Király Anikó.

— Fiatalok az itteni „szüleim", s ez jó, mert valamivel megértőbbek. Az itteni testvéreimmel nagyon jó a kapcsolatom. Az igazi édesapám 43, az édesanyám 38 éves. Gondjaimat nagyon ritkán merem nekik elmondani. Igaz, meghallgatnak, csak az a baj, hogy utána mellé vagy mögé gondolnak valamit. Van egy 12 éves húgom és egy 17 éves bátyám is. Jól megvagyunk, bár veszekszünk is jócskán. Itt

VITA városában a jó munka jutalma az értékes csiling

Az iparművész-tanárok gazdag kiállításokkal segítették a műhelyekben folyó munkát

A városlakók többek között a szövés, a fotózás és a gasztronómia rejtélyeivel ismerkedhetnek

nem veszekszünk minden semmiségért, mint otthon. Igaz, hogy velük kevesebbet is vagyok együtt...

Kiss Tímea szintén 15 éves, tavaly is, most is magával hozta barátnőjét, Gabit.

— Beilleszkedtünk a családba, megszerettek bennünket, s mi is a „testvéreinket", s a „szülőket". Igazi szüleim elváltak. Anyukámmal élünk. Apa nem lakik velünk, nem is bánom. Itt úgy érzem, mintha Laci valóban az apám lenne. S nagyon jó, hogy minden programra együtt megyünk, a szülőkkel és a testvérekkel. Az itteni apa nagyon jó, törődik velünk. Este Gabinak fájt a hasa, hozott neki gyógyszert, aztán éjjel megéheztünk és a szülők ágyba hozták a kaját. Feltétlenül szükség van erre a városra, legyen még nagyon sokáig. Én addig szeretnék jönni, amíg lesz, amíg fogadnak.

— Meglepődtem, amikor Tímea hívott, ilyenről soha nem hallottam. Rettentően örültem — magyarázza a barátnő, Petrovics Gabriella. — Igazából hét testvérem van, de otthon már

„Papa, mama, gyerekek...": Családi ebéd VITÁ-ban

Hogyan is működik egy ilyen titokzatos műszer?

csak hárman vagyunk. Édesapám hat éve meghalt. Anyukámnak fáj a keze, s otthon mindent én csinálok. Még a nővérem kislányára is én vigyázok. Nincs egy szabad percem se. Anyu 54 éves, mindentől túlzottan félt. Diszkóba is csak hosszas könyörgés után enged el. Egész nyáron ez a tíz nap az egyetlen kikapcsolódásom. Itt felszabadultnak érzem magam, elmondhatom a bajaimat.

Megszakítjuk a beszélgetést, tálalva az ebéd. Valaki behív a konyhába. Este gasztronómiai bemutató lesz. Titokban elgyönyörködhetek a torta-, puding- és habkölteményekben. Közben Magdi mama már egyezteti a vacsorabeszerzőkkel a menüt. A családban idén van két új fiú is. Horváth Gergely és Seres Tamás, a rádió riporter őrsének ifjú reménységei. Tamás lelkendezve meséli:

— Nagyon szerencsések vagyunk, jó családba kerültünk. A testvérek között nagy az összetartás, kell is, különben nem lennénk család. Ideális, hogy nem vagyunk sokan. A szülők, tényleg apa és anya.

A papa, Besszer László mondja:

— Papp Györggyel, az úttörőszövetség osztályvezető-helyettesével kitaláltuk ezt a várost. Nem válogattuk a gyerekeket. Idejönnek, s megpróbálunk ideális családi életet élni, vagy legalább bemutatni, hogy így is lehet élni. Persze, évente tíz nap erre kevés... A gyerekek önállóak és együtt vannak, ez a lényeg. Nem kell őket fegyelmezni, mert jól érzik magukat és kötődnek egymáshoz.

Tarpai S. Anikó
Fotó: Karasz Lajos

BUTA FIÚKRÓL, SZOLGALELKŰSÉGRŐL, SZEMÜVEGRŐL

BIZALOMM

Rovatunk nyár eleji anyagában vakációt hirdettünk, ám az eltelt időszak sem jelentett számunkra igazi szabadságot: a szünidőben is érkeztek bizalom-levelek. Sokra válaszoltunk, mások a napokban várhatják üzenetünket. A jövőben sem tudunk azonban mindenkinek külön-külön válaszolni. Különösen akkor nem, ha a jeligés levélíró levelet kér, anélkül, hogy nevét vagy címét feltüntetné. Magatoknak kell eldöntenetek, hogy levélben kéritek-e tanácsunkat. Akkor viszont legyen pontos név és cím a borítékon! Ha lapunkban kértek választ, találjatok egyéni jeligét! Hiszen a sok Mit tegyek?, Szomorú szív, Szeressem vagy ne szeressem?, Egy lány a sok közül levél írója ugyan hogyan állapítja meg, melyik válasz az övé?

Akár levélben, akár a lapban adunk tanácsot, válaszunkra várnotok kell. Szerkesztőségünk levelezési rendje, a rovat munkatársainak munkamegosztása miatt levélben két hét alatt tudunk válaszolni. Rovatunk megjelenése, a szűk terjedelem és lapunk átfutási ideje miatt nem vállalkozhatunk azonnali cikkválaszra sem.

Sokszor maga a levélíró teszi lehetetlenné a választ. A jövőben sem tudunk tanácsot adni annak, aki maga sem tudja, mire is vár feleletet. Példa erre annak a lánynak a levele, aki azt kérdezi: kedden délután anyukája miért mosolygott?... Ezek a komolytalan dolgok azoktól vennék el a lehetőséget, akik életük sorskérdéseihez kérnek segítséget. Továbbra sem vállaljuk át az orvosok feladatát: egészségügyi kérdésekkel tessék szakemberhez fordulni! S mert az elmúlt években levelezésünk megnőtt, nem kaphat mindenki személyre szóló feleletet. Igyekszünk válaszainkat úgy megfogalmazni, s olyan kérdésekről írni, amelyből minél többen tanulhattok.

Várjuk leveleiteket.

Címünk: Budapest, Jászai Mari tér 5. — 1397. A borítékra írjatok nevet és címet vagy jeligét, és írjátok rá azt is: Bizalommal.

A „BUTA FIÚK" *jeligéjű levél válasza (a Pajtás 85/15. számában, 1985. április 18-án jelent meg) botránkoztatott meg minket. Mi is hetedikes lányok vagyunk. Ilyen jellegű problémák nálunk is vannak. Miért a lányok értelemhiányára vall, hogy tapizzák és fogdossák őket a fiúk? Mi is próbáltunk ellene tenni, szóltunk az osztályfőnökünknek. Ezzel félig meg is oldódtak problémáink, de nem egészen. Klubdélutánokra és diszkóba nem azért járunk, hogy ilyen témáról társalogjunk. Egyébként mi már próbáltuk meggyőzni a fiúkat, igaz, nem a diszkóban, de ez nem sikerült! Jeligénk: Buta fiúk II."*

Lehet tovább botránkozni! Fenntartjuk ugyanis, hogy abban, ha a fiúk szabadon üzhetik ízlésteles üzelmeiket, a lányok magatartása döntő szerepet játszik. Annál az oknál fogva, hogy 13—14 évesen a lányok érettebbek, az élet minden területén kb. két évvel a fiúk előtt járnak. A kamaszodó fiú még közelebb áll a gyerekhez, egy serdülő lány azonban már majdnem nő. Nem arról van szó, hogy felmentenénk a fiúkat: még az ő gyerekesebb fejükkel is át kell tudni gondolni cselekedeteiket. Ahogy bizonyára át is gondolják. Fiú vallotta be levelében: ő minden lányt „tapiz", csak azt az egyet nem, aki igazán tetszik neki... Nos, ezen kellene elgondolkodni, kedves háborgó hetedikes lányok! A gyerekes fiúk magatartása sérti a „már-már nő" büszkeségét. S ha egy fiúnak igazán tetszik egy lány, tiszteletben tartja annyira, hogy megtagadja ezeket az egyáltalán nem a vagánységra utaló játékokat. Csakhogy a baj ott kezdődik, hogy a lányok egy része — tisztelet a kivételnek! — még örül is a fiúk effajta érdeklődésének...

Pedig a megoldás csak az lehet, ha a lányok egységesen és nagyon határozottan lépnek fel az ilyen fiúkkal szemben. Nem úgy, ahogy egy másik osztály lányai tették: visszafogdosták a fiúkat... Nem állandó veszekedésre gondoltunk. Hanem őszinte beszélgetésre, aminek — szerintünk — kiváló kerete egy klubdélután, avagy egy diszkó (miért ne lehetne ilyen alkalmakkor is — beszélgetni?!). Ugyanígy megtenné egy osztályfőnöki óra is, ahol osztályfőnökötökkel közösen beszélnétek meg nemcsak a tapizást, hanem azokat az apró jeleket, amelyek az ebben a korban először jelentkező szexuális érdeklődésre mutatnak. Nem mindegy, hogy az első élmények szépek-e, avagy olyanok, amelyek idejekorán keserűséghez vezetnek.

Tapizás-ügyben egyébként szívesen látjuk egyetértő, avagy vitatkozó leveleiteket. Akár olyan esetek leírását, amikor sikerült egy-egy közösségnek megoldani a helyzetet. Örülnénk, ha fiúk is tollat fognának, s jó szívvel vennénk egy-egy tanár tanácsát is. A véleményeknek rovatunkban helyet adunk.

*

„KEDVES BIZALOMMAL! *14 éves lány vagyok és most írok neked először, szeretném, ha válaszolnál. Nem*

vagyok egy szépségkirálynő, s ezért osztálytársnőim mindig kigúnyolnak. Jártam korábban egy fiúval, és nagyon szerettem. Majdnem a sírás fog el, ha rágondolok. Autóbalesete volt, s meghalt. Én nem akarok gúny tárgya lenni, és hiába próbálok nem törődni a megjegyzésekkel. Mindig belémkötnek, s csak a hibát látják bennem, nem a jót. Nem tudok egyszerre kétféle lenni. Egyszerre szeretnék megfelelni a tanáraimnak és osztálytársaimnak. Ezt így nem lehet! Ha kedvenc vagyok egy tanárnál, akkor hülye nyalizónak tartanak. Az osztály 99 százaléka FTC-drukker. Én, meg az egyik fiú Honvédosok vagyunk. Nem tudok azonban a vicceken nevetni, amiket a „vezetők" úznek másokkal. Szerintem ízléstelenek és durvák. Sokszor nem is értem ezeket. Ugye, nem kell levágatni a hajam? Mondd, én arra születtem, hogy „a másik" parancsolgathat nekem? Miért kiabálnak örökké velem? Biztos bennem van a hiba, hogyan javítsak rajta? Kérlek, válaszolj! Ui.: Megkérlek, a nevemet ne közöld, mert botrány lesz belőle! Még a kezdőbetűket se!"

AL

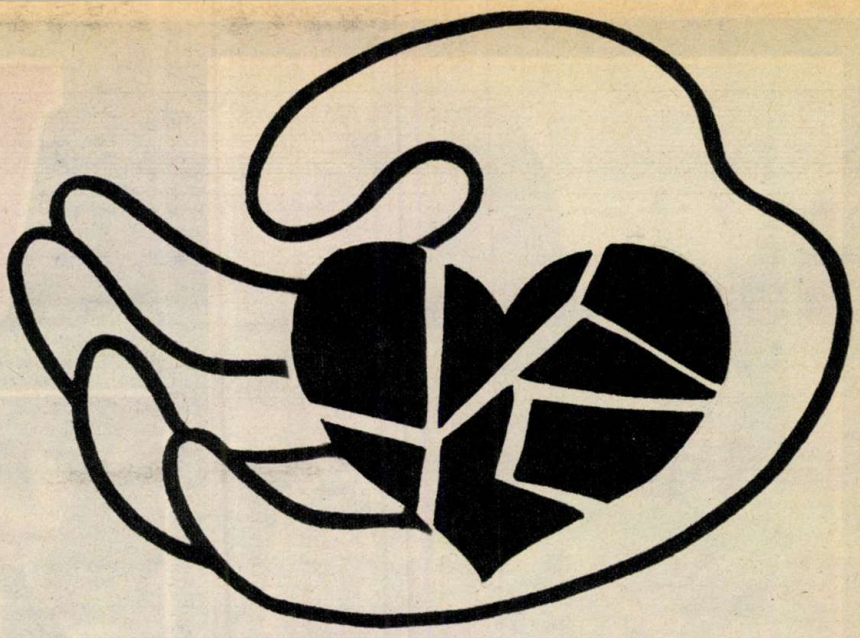

Senki nem születik arra, hogy mások parancsolgas.anak neki, kiabáljanak vele, vagy kigúnyolják. Viszont, ha valaki „szolgalélek" — ezt választottad leveled jeligéjéül —, és minden igyekezetével azt keresi, hogyan felelhetne meg másoknak, állandó harcba bonyolódik önmagával. Hiszen az emberek — köztük tanárok és diákok is — annyifélék, hogy ha egyszerre mindenkinek a kedvében akarsz járni, magadnak is sokfélének kellene lenned. Pedig te — önmagad vagy! Bizonyára nem jobb, de nem is rosszabb, mint osztálytársaid. Sőt, ha jól belenézel önmagadba, találhatsz olyan értéket, ami másban nincs meg. Csakhogy te nem magadra figyelsz, hanem örökké mások kívánságát fürkészed, ezért időd sem jut arra, hogy felfedezd értékeidet. A többiek pedig — igen helytelenül — kihasználják „szolgalelkűségedet", s mert megérzik hogy belédmarhatnak, sokszor megbántanak. Pedig egyáltalán nem gúny tárgya, ha valaki nem szép. (Egyébként is: ki a szép? Akad, akinek majd éppen te tetszel.) Az sem ok a megkülönböztetésre, ha valakinek más csapat a kedvence. Azt pedig végképp nem értjük, miért kellene levágatni a hajadat? Viseld úgy, ahogy neked tetszik. Természetesen lehet benned is hiba. Próbáld időről időre megfigyelni önmagadat. Gondolkodj el egy-egy eset után, mit miért tettél. Ne azt keresd, mások mit várnak el tőled, hanem, hogy te mit tartasz helyesnek. A „vezetők" durva és ízléstelen viccein továbbra sem kell nevetned, ahogy nem kell tűrnöd a gúnyt, a kiabálást, a parancsokat sem. Meglátod, előbb-utóbb az osztálytársak lecsendesednek, s talán még tisztelni is fognak. Nagy próbatétel ez, amit egyedül nehéz végigcsinálni. Jó lenne, ha valakivel — szüleiddel, barátoddal, tanároddal — megbeszélhetnéd gondjaidat. A fiú halála után nem könnyű neked. Nagy szükséged lenne társaid megértésére. Jó lenne, ha a többiek is olvasnák ezeket a sorokat, s a másik ember bajára nem gúnnyal válaszolnának. Ha akadna köztük egy is, aki megkérdezné: mi bánt?

*

„13 ÉVES LÁNY VAGYOK...

Nemrég kaptam szemüveget. Igen erős. Az egyik szememre —1,5-öst, a másikra 1,25-öst. Többen mondják, hogy a mínuszos szemüveg az rossz... Igaz-e ez? Egész életemben szemüveges leszek, akárhogy hordom? Soha az életemben nem fogok élesen látni? Az osztályunkban van még rajtam kívül egy pár szemüveges, de közülük csak a fiúk hordják rendszeresen. A lányok, ha egy hónapban egyszer felteszik, akkor sokat mondok. Eleinte a tanárok figyelmeztették őket, hogy vegyék fel, de úgy látszik, már ők is beleuntak. Nekem is eleinte mondták, hogy minek hordod, ha így is, úgy is romlik a látásod! Rájuk hagytam, bár lehet, hogy valamiben igazuk volt, de abban nem, hogy ne hordjam, mivel szemüveggel jól látok. Lenne még egy kérdésem. Ha, mondjuk, én nem vagyok egy ronda lány, de a szemüveg nem nagyon áll jól, és beleszeretek egy fiúba, akinek csak szemüveg nélkül tetszem, akkor mit csináljak? Jelige: Dioptria."

Mint minden orvosi kérdésben, szemészeti ügyekben is kéretik szakemberhez fordulni. Miért gondolod, hogy osztálytársnőid okosabbak az orvosodnál? Szemed állapotára vonatkozó kérdéseidet — mi is a baja?; valóban romlani fog-e, vagy esetleg mit javít a szemüveg? — bátran tedd fel a szakembereknek. Szemüveged egyébként nem erős, s ha betöltöd a 16. évedet, orvosi javaslatra kaphatsz kontaktlencsét.

Azt viszont mi is leszögezhetjük: a szemüveg nem divatholmi, szemünk világának megőrzését szolgálja. Ezért nem hangulat és nem is divat kérdése, hogy az orvosi javallatnak eleget teszünk-e vagy sem? Kár, hogy a tanárok belefáradtak a figyelmeztetésbe: a lányok egyszerűen bután viselkednek! Pedig néhány év szemüvegviselés árán elkerülhetnék, hogy egész életükön át „pápaszemesek" legyenek. Vagy az idejekorán kapott szemüveggel későbbi veszélyeknek vehetik elejét.

Tessék csak hordani a szemüveget, és ne tarts attól, hogy a fiú kiábrándul belőled. Vagy ha igen, akkor azért a fiúért, akinél csakis a szemüveg a visszariasztó erő, nem is érdemes harcolni. Az lesz az igazi, aki úgy, ahogy vagy — akár szemüvegesen is — elfogad. Van, akinek éppen egy keret ad igazi érdekességet. Akadnak, akik ablaküveget tesznek keretbe, merthogy szemüvegesen csinosak igazán...

VIT '85

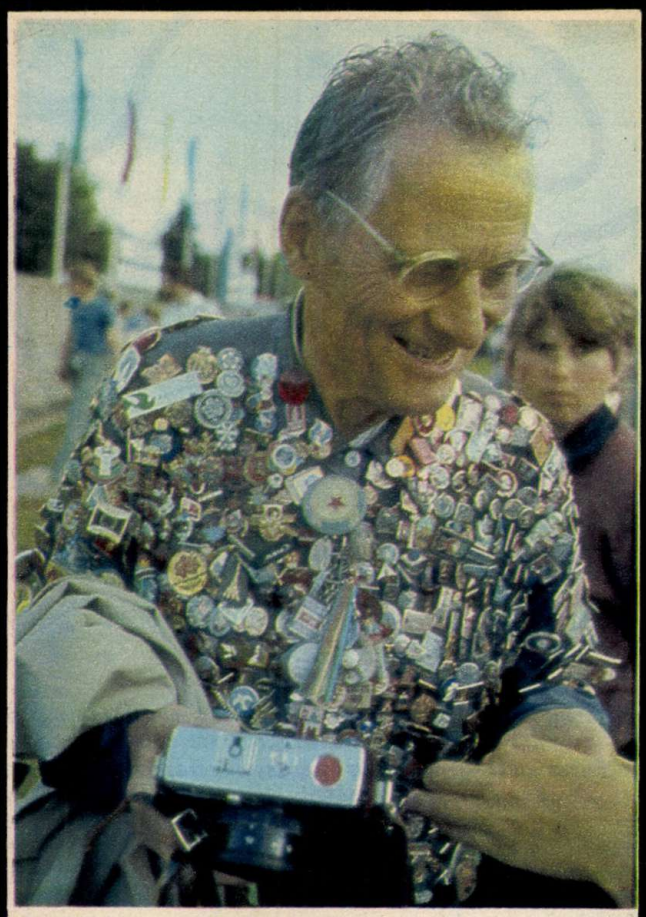

Egy különleges „látványosság”:
a nem hivatalos „jelvénygyűjtő” verseny győztese

A magyar kulturális küldöttség nagy sikert aratott

CSATA

Jelvénycsere, aláírásgyűjtés a Gorkij parkban

64000 MEZŐN

A moszkvai VIT talán legnagyobb érdeklődéssel kísért eseménye az ezertáblás sakkszimultán volt. A küldöttségeken belül már napokkal a nagy verseny előtt lázas vita folyt, hogy kik üljenek asztalhoz a moszkvai CSZKA stadion fedett csarnokában, hiszen jóval több jelentkező volt, mint ahányan játszhattak volna. Az érdeklődés indokolt volt, hiszen csak a legritkábban játszhat „amatőr" a szovjet válogatott legjobbjaival, köztük Anatolij Karpovval, a világbajnokkal.

— Ilyen nagyszabású szimultánt még soha, sehol nem rendeztek — mondta dr. Kas Rita nemzetközi mester, akit a szovjet rendezők kértek fel — még néhány más országbeli sakkozóval együtt —, hogy vegyen részt a szimultánon.

— Mi a jelentősége, a célja egy ilyen méretű szimultánnak?

— Elsősorban nagyszerű hírverése a sakkozásnak, amellett itt a VIT-en igen jól szolgálta a barátság eszméjét.

— Milyen volt a sportértéke?

— Ilyen klasszisokkal játszani mindenképpen nagy élmény. A szimultánt adókat nem állította különösebben nehéz feladat elé, hiszen egy-egy kiválóságra „alig" negyvennegyven tábla jutott. Sokan közülük ennél jóval több ellenféllel is mérkőztek már.

— Milyen emlékkel távozott a szimultánról?

— Az én ellenfeleim között volt vietnami kislány, kambodzsai fiatalember, etióp férfi és dán fiatalasszony. Tökéletesen értettük egymást, hiába beszéltünk más és más nyelvet, hiába állt közöttünk az asztal. Nekünk a sakk segített egymás megértésében, de ezen a játékon kívül még annyi minden más szolgálhatja ugyanezt a célt. Meg kell keresnünk ezeket a lehetőségeket és élnünk kell velük.

B. F.

Fotó: Urbán Tamás

Az ezertáblás szimultán küzdőtere — madártávlatból

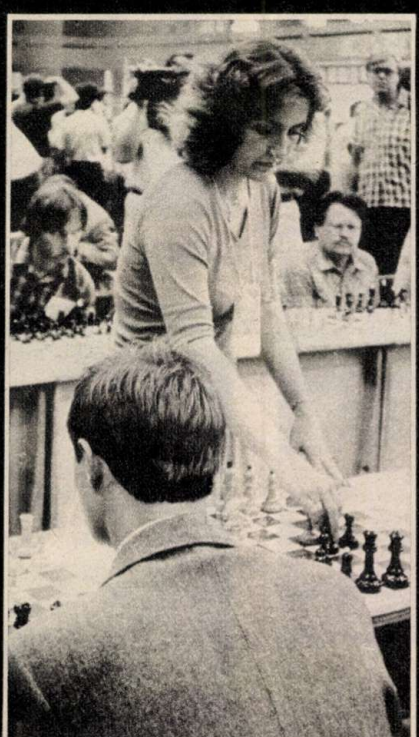

A magyar sakksportot dr. Kas Rita képviselte

A legnagyobb sztár: Anatolij Karpov, a világbajnok

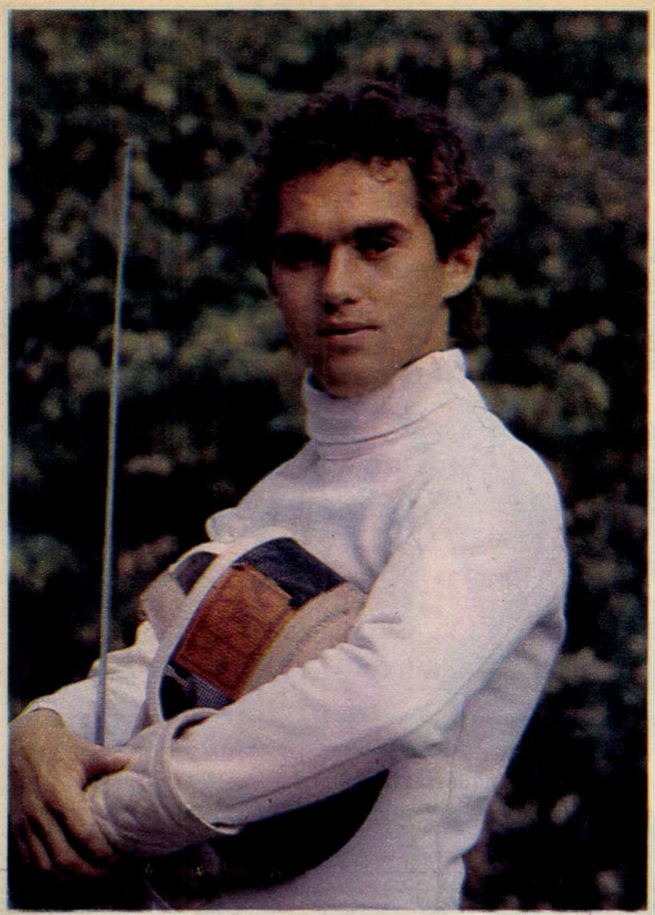

NÉBALD GYÖRGY:
a kardvívás világbajnoka

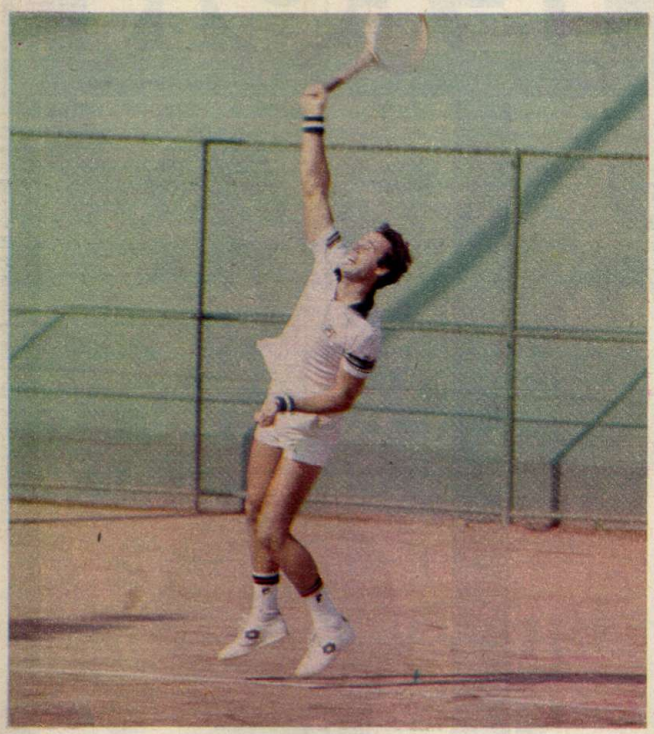

TARÓCZY BALÁZS: teniszező,
párosban wimbledoni bajnok

SARUSI—VASKÚTI páros: a kenu kettesek világelsője

KOVÁCS—BÖJTI—PETROVICS—HELYI:
a kajak négyesek között lettek világbajnokok

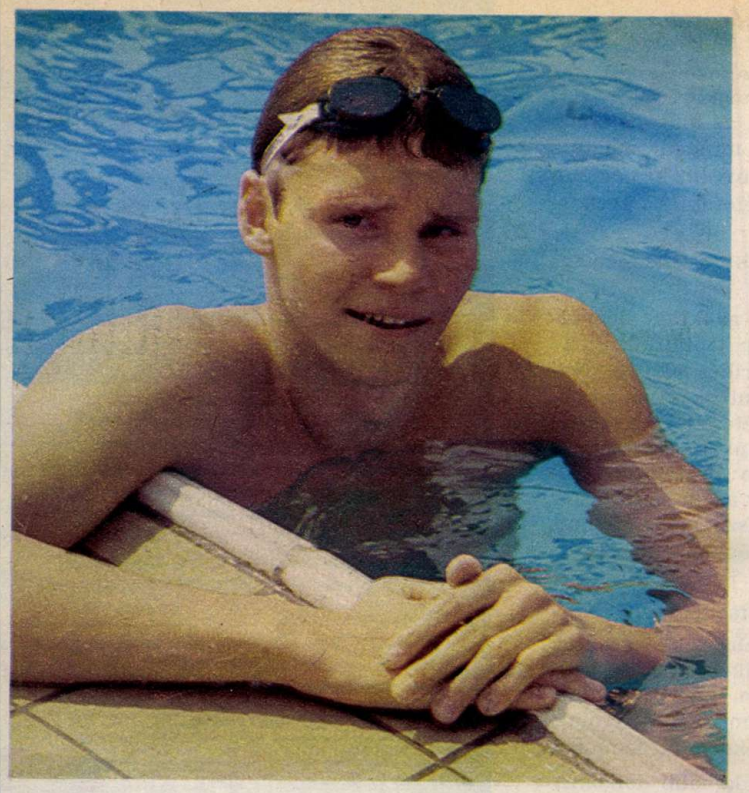

DARNYI TAMÁS:
kétszeres úszó Európa-bajnok

MIZSÉR ATTILA:
az 1985-ös öttusa VB aranyérmese

FOTÓ: FARKAS JÓZSEF

BAJNOKOK

SZÉP VOLT A NYÁR...

SZÉP VOLT A NYÁR...

Méghozzá régen volt ilyen szép! Szakajtónyi arany- (és egyéb színű) érmet hozott a magyar sportnak, bizonyítva, hogy nem kevesebb ma sem a tehetség a hazai pályákon. Mi több: ez a tehetség nagy győzelmekké érhet, ha tudás és akarat úgy találkozik, mint például Darnyi Tamás esetében.

*

Darnyi Tamás sikerember lett. Az akarat diadala — így számolnak be az újságok sikeréről. Valóban, a lassan 19 éves fiatalember nem mindennapi erőfeszítéseket vállalt.

Hatévesen kezdett úszni az Újpesti Dózsában, 1981-től már Széchy Tamás irányítja edzéseit. A szigorú edző mellett nem kevésbé szigorú édesapja sem, aki a legnagyobb nehézségeken, holtpontokon is átsegíti. Hátúszásban könnyedén nyeri a korosztályos bajnokságokat, de az 1982-es ifjúsági EB-n már a két vegyesúszószámban és pillangóúszásban nyer aranyat. Ezután döntenek Széchyvel, a vegyes lesz Tamás fő száma. Az idei felnőtt EB-n Szófiában Darnyi Tamás a 200 és a 400 méteres vegyesúszásban is aranyérmet szerzett.

— Mindkét aranynak egyformán tudtál örülni?

— Ha arra gondolsz, hogy második aranyam már nem jelentett akkora boldogságot, akkor tévedsz. Talán még jobban is örültem neki, hiszen bizonyította, hogy az első arany sem a véletlen műve, ráadásul a 400 vegyes nehezebb szám.

— Mit éreztél, amikor hátúszásban „csak" a negyedik lettél?

— Ez másfajta érzés. Szerettem volna jobban szerepelni, de a lehetőségekhez képest ez is megfelelő eredmény. Meg voltam vele elégedve.

— Milyen érzés Európa-bajnoknak lenni?

— Még ma is nehezen hiszem el, hogy én vagyok az, aki két aranyat nyertem. Néha, amikor alszom, vagy megyek az utcán, egyszer csak eszembe jut, de megfoghatatlan az egész. A környezetem sem érezteti különösebben, hogy ezzel a győzelemmel más lettem volna.

— Minek tulajdonítod a sikert?

— Elsősorban a megfeszített munkának, az edzéseknek, amelyeken napi 18—20 kilométert is úszunk. Ugye, ennyit még gyalogolni is sok? Sokat köszönhetek Széchy Tamásnak és szüleimnek, akik megteremtették a feltételét annak, hogy versenyezhessek.

— Milyen ember az edződ?

— Széchy az edzéseken könyörtelen, kegyetlenül megköveteli a feladat végrehajtását. A magánéletben viszont segítőkész, mindent megtesz versenyzőiért. Ő harcolta ki például, hogy Nyugat-Németországba mehessek szemműtétre.

— Hogyan sikerült átvészelned ezt a nehéz időszakot?

— Bal szemem gyakran begyulladt. 1982-ben megállapították, hogy egy gyerekkori sérülés okozza. Nagyon súlyos dolgokat mondtak az orvosok, és természetesen az úszástól is el akartak tiltani. Szerencsére a világhírű Heimann professzor vállalta a műtétet. Így azóta — saját felelősségemre — úsznom is szabad. Veszélyt tulajdonképpen csak az edzések erőfeszítései jelenthetnek.

— Hogyan fogadtak az uszodában?

— Már a kórházba sokan eljöttek meglátogatni. Amikor újra kimentem a Komjádiba, úgy fogadtak, mintha semmi sem történt volna. Nem akartak emlékeztetni semmire.

— Térjünk át vidámabb dolgokra. Az edzés ilyen?

— Néha unom az edzéseket, de hát azt igazán senki sem szereti. Tudomásul kell venni, hogy sikert csak komoly munkával lehet elérni.

— És a verseny?

— Versenyezni szeretek. Mindig újabb sikereket akarok elérni.

— A rajtkövön mi jár a fejedben?

— Az egy olyan izgalmi állapot, amikor az ember szinte semmire sem gondol. Én izgulós vagyok, ami bizonyos mértékig szerencse is. Aztán beugrok a vízbe és úszom reflexszerűen, rovom a hosszakat, és amit a parton megbeszéltünk, azt igyekszem végrehajtani. Ez másoknál is így van. Hiszen volt olyan világverseny, ahol a győztes még egy hosszt automatikusan leúszott, mire kiszedték a vízből. Ha úszás közben gondolkodok valamin, akkor abból nem is születik jó eredmény.

— Hogyan telik egy napod az iskolai időszakban?

— A II. Rákóczi Ferenc gimnáziumba járok, sporttagozatra. Reggel hat- fél hétkor kezdődik az edzés, ami eltart fél tizenegyig. Utána kettőig iskola. Ezután hazamegyek enni, esetleg pihenek, fél öttől hétig tart a délutáni edzés.

— Tanulás, magánélet?

— Nézd meg ezt az időbeosztást. Ami közte van, az a tanulásé, szórakozásé. Ehhez még azt kell tudni, hogy kilenc, fél tízkor már le kell feküdnöm, hiszen az edzéseken nem lehetek fáradt. Gondolod, van olyan lány, akinek ez megfelelő lenne?

Érsek M. Zoltán

KEDVES ISMERŐS

ARANYOS KAJAKOS

És még mondja valaki, hogy az élet nem nagy rendező!

Azon a napon, amikor Csapó Géza világbajnoki aranyát nyerte, egy fiú először fogott kajaklapátot a kezébe. Tudta-e akkor az a kisfiú, mi történik amott, a nagy vízen? Gondolta-e akkor, az első csapásokat megtéve, hogy ő lesz – nem is olyan sokára – a magyar kajak-kenu sikerek folytatója?

Az egykori kisfiú, Csipes Ferenc 19 évesen mindenesetre a dobogó legfelső fokára állhatott a belgiumi Mechelenben.

A szakemberek már jó ideje tudták: tehetséges kajakos. Országos bajnokságot nyert, olimpiai bajnokot győzött le. De a hozzáértők tisztában voltak azzal is, hogy a tehetség – lehetőség. A nagy győzelmek után Csipes éppen kikapott egy junior versenyen.

A mecheleni tó vizén azonban ő nyert. Pedig a táv felénél – olvasom a tudósításokat – csak az volt a kérdés: lehet-e második. 850 méternél váltott ritmust, százötvennel a cél előtt eredt a vezető német Zinke nyomába. S amikor kellett, az 1000. méternél – a célban – az ő hajója haladt milliméterekkel előbb.

A Népsportból másolom ide világbajnoki nyiatkozatát:

„Táv közben nem tudtam tartani Zinke iramát. Csak akkor indultam utána, amikor láttam, hogy már nem nő közöttünk a távolság. Először nem bíztam benne, hogy utolérem. De úgy akartam célba érni, hogy azt érezzem, mindent kiadtam magamból..."

A nagy sportolók példaképereje abban van, hogy mindenki szűrhet le magának győzelmükből tanulságot. Csipes Feriéből is ki-ki kiszemezgetheti a maga számára a tehetség fontosságát, egy sportág húzóerejét, régi nagy győzelmek vonzását.

Nekem mégis a nyilatkozatnak egy mondata a tanulság: akartam, hogy érezzem, mindent kiadtam magamból. Versenyt bizonyára lehet félkézzel nyerni. Győzelmet aratni viszont csakis ezzel a Csipes-szemlélettel lehet. Hiszen, ha az ember mindent kiad magából, akkor megesik, hogy kikap. De takaréklángon biztos, hogy nem lehet nagy versenyt nyerni.

M. Á.

PAJTÁS

CSIPES FERENC

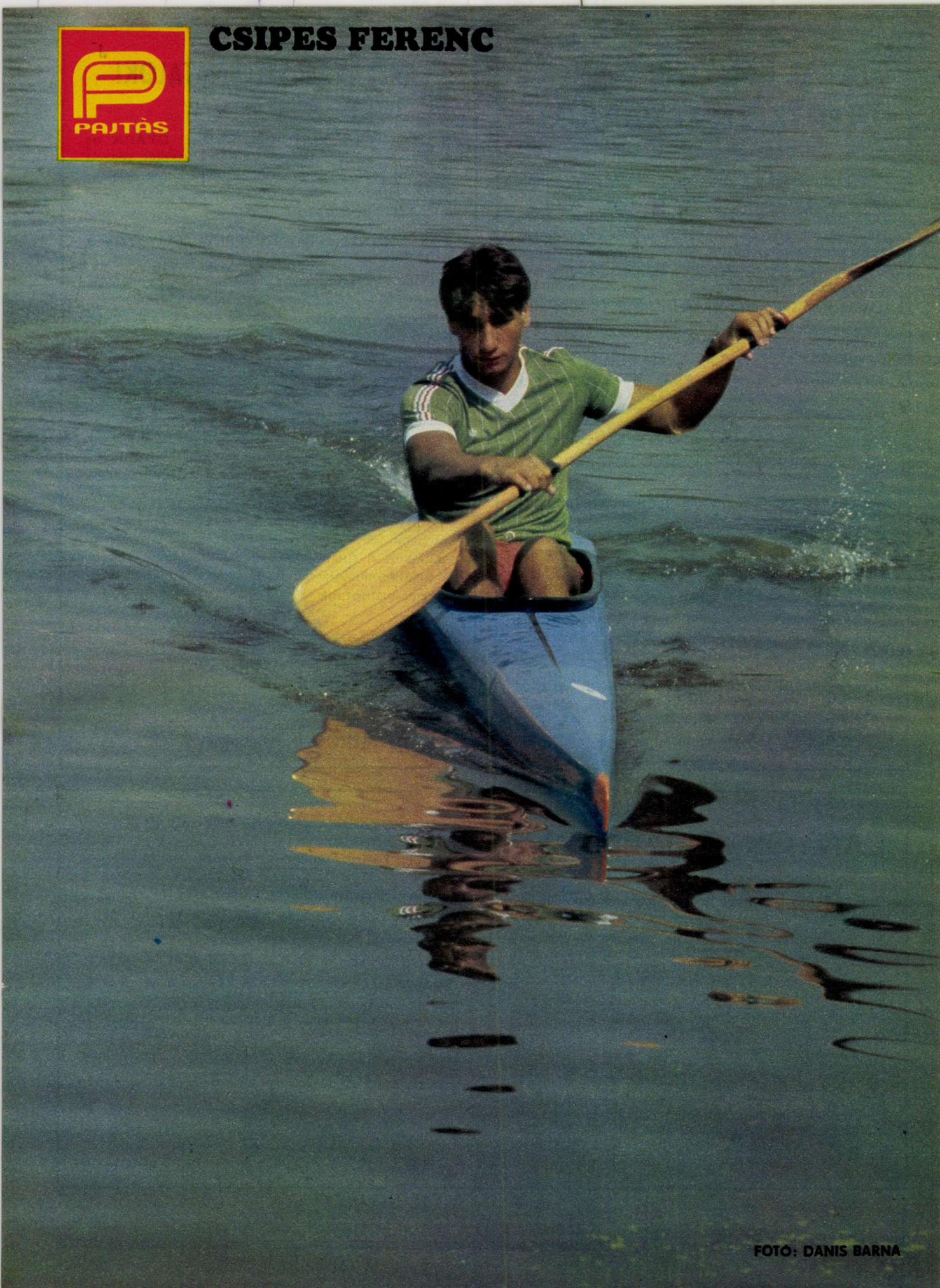

FOTÓ: DANIS BARNA

FIATAL LÁNYOK JELENTKEZÉSÉT VÁRJUK!

Fiatal lányok jelentkezését várjuk az Újpesti Gyapjúszövőgyárba az 1985. szeptember 1-én induló tanévre, fonó-szövő szakma megszerzése céljából. Utólagos jelentkezést szeptember 30-ig még elfogadunk! Felvételi követelmény: 14. életév betöltése, általános iskolai végzettség. Tanulmányi idő 3 év. Az I. osztály I. félévében a tanulmányi ösztöndíj egységesen 170 Ft. A II. félévtől tanulmányi eredménytől és osztálytól függően: 50—900 Ft. Társadalmi ösztöndíj havonta: 800 Ft. Tanulmányi pótlék a tanulmányi eredménytől függően: 80—400 Ft. Kiegészítés havonta: 200 Ft. Jövedelmpótlék havonta: 200 Ft. A III. osztályban 100%-os teljesítménybérben való foglalkoztatás: 1000—1500 Ft.

Tanulóink részére ingyenes kollégiumi elhelyezést, étkezést, iskola- és munkaköpenyt, tanszereket biztosítunk.

Havonta egyszer hazautazási költséget térítünk.

A tanulók a teljes ellátásért napi 4 Ft-ot fizetnek.

A szakmunkásvizsga megszerzését követően továbbtanulási lehetőséget biztosítunk.

Jelentkezni lehet:
Újpesti Gyapjúszövőgyár személyzeti osztály Budapest IV., Berni u. 1. — 1045

PÁLYAVÁLASZTÓ FIATALOK!

A PAMUTTEXTILMŰVEK BUDAI GYÁRA az 1986/87-es tanévre felvesz általános iskolát végzett **lányokat fonó és szövő; fiúkat textil-gépszerelő, lakatos, villanyszerelő, esztergályos** szakmára szakmunkástanulónak.

TANULMÁNYI IDŐ 3 ÉV. FELVÉTELI VIZSGA NINCS!

Ösztöndíj: a tanulmányi ösztöndíj az eredménytől függően 500—960 Ft; a társadalmi ösztöndíj egységesen 500 Ft havonta, + 100, 150, 200 Ft tanulmányi pótlék.

Juttatások: — 4 Ft térítésért teljes ellátást biztosítunk (napi háromszori étkezés); — ingyenes kollégiumi elhelyezés; — iskolaköpenyt, füzetcsomagot, tankönyvet, munkaruhát térítésmentesen adunk; — évente kedvezményes vásárlás a gyár termékeiből; — a tanulók részére 50%-os utazási kedvezményt biztosítunk; — a III. éves tanulókat teljesítménybérben foglalkoztatjuk.

A szakmunkásvizsga után jó kereseti lehetőség. A lányokat 160 Ft-os térítés ellenében modern leányszállókon, a fiúkat gyári albérletben helyezzük el. A továbbtanulásra szakirányú középiskolában lehetőséget biztosítunk.

Jelentkezés:
PTM Budai Gyára személyzeti osztály Budapest, Pf. 43. — 1502 Telefon: 662-688

LÁNYOK, FIGYELEM!

Csak 3 év szorgalom, és jövedelmed havonta 3500—6500 Ft lehet!

Az 1986 szeptemberében induló tanévre várjuk az általános iskolát végzett vagy most végző lányok jelentkezését — budapesti és vidéki gyáregységeinkbe — fonalgyártó szakmára. Már a tanulóévek alatt is sok-sok kedvezmény!

— Kollégiumi, leányotthoni elhelyezés: kb. 150 Ft;

— ingyenesen tanszereket, munkaruhát, iskolaköpenyt biztosítunk;

— 6 Ft-ért napi háromszori étkezés.

Havonta (évfolyamtól és tanulmányi eredménytől függően) 250—1100 Ft tanulmányi ösztöndíj; plusz társadalmi ösztöndíj, mely két részből áll: 500 Ft alapösztöndíj és (tanulmányi eredménytől függően) 150—250 Ft tanulmányi pótlék.

VÁLASSZ GYÁREGYSÉGEINK KÖZÜL!
PAMUTFONÓIPARI VÁLLALAT

— **Lőrinci Gyára, Budapest, Gyömrői út 85—91. — 1183;**

— **Kaposvári Gyára, Kaposvár, utai út 6. — 7400;**

— **Miskolci Gyára, Miskolc, József A. u. 21. — 3527;**

— **Váci Gyára, Vác, Vám u. 1. — 2660;**

— **Újpesti Cérnagyár, Budapest, Váci út 91. — 1044;**

— **Bácsalmási Gyára, Bácsalmás, Rákóczi u. 11. — 6430.**

„Fonalgyártó szakma" megjelöléssel várjuk továbbtanulási jelentkezési lapodat a számodra legmegfelelőbb gyáregységünk személyzeti és oktatási osztályán.

Kérésedre postafordultával részletes tájékoztatást küldünk!

HIRDETÉS

játék

FESZTIVÁL '85

Vásár a vásárban...

Így is nevezhetnénk az őszi BNV INTERPLAY-EXPO kiállítását. September 27. és október 6. között kilenc külföldi és tizennyolc magyar cég mutatja majd be játékújdonságait. Kiállít a LEGO, a MATCHBOX, a BOKPLAST, magyar részről pedig a TRIÁL, a POLITOYS, sőt az ILK, azaz az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat is. Erre a tíz napra valóságos játékbirodalommá változik a teljes 24-es és 25-ös pavilon, valamint a hatalmas „C" pavilon egy része.

A kiállítást különböző programok, vetélkedők fűszerezik majd, s egyes vállalatok — mint például a TRIÁL vagy a POLITOYS — „standjánál" vásárolni is lehet. A rendezők körülbelül 700—800 ezer látogatóra számítanak, s remélik, hogy az egyes játékok rögtönzött bemutatói nagy sikert aratnak. A HUNGEXPO a „Szakbizottság díjával" tiszteli meg a legjobban sikerült játékokat.

Hogy az összesen 1640 négyzetméteren megrendezendő kiállítás milyen újdonságot kínál, s hogy mi is lesz az év „játékdivatja", nehéz megjósolni. A szakemberek véleménye szerint erősen tartják még magukat a „chipek" és a videojátékok, ezek mellett nagy sikere lehet a vasút-, repülő- vagy hajómodelleknek. Olyan „bomba", mint a nevezetes Rubik-kocka, várhatóan nem robban ezen a kiállításon, bár bizonyos, hogy szép számmal láthatunk majd különböző logikai játékokat. A külföldi cégek közül a Swoboda nevű vállalat most jelentkezik először a BNV-n. Olyan újdonságot kínál, ami a nyugati piacon már hosszú évekkel ezelőtt feltűnt, itthon azonban még eléggé ritka dolognak számít. A Swoboda kiállítja a Csillagok háborújának, illetve a film további részeinek (A birodalom visszavág, A jedi visszatér...) műanyagból készült szereplőit és a vásznon látott összes gépet, robotot, űrhajót.

S. F.

Az eldugott pesti utca, a régi, romos ház, az elvadult kert az év nagy részében elhagyatott, csendes. Most azonban ideiglenes „lakókat" kapott. Bejáratát hatalmas autó torlaszolja el. Oldalán a felirat: MAFILM. Az udvaron kábelek kígyóznak, a lakásba vezető lépcsőn egész tömegnyi ember les befelé. Mások a hevenyészett büfé — egy láda üdítő — mellett ácsorognak, beszélgetnek. A forgatás utolsó napjaiban járunk, befejezéséhez közeledik a Szerelem első vérig című produkció, Horváth Péter és Dobray György közös filmje.

Az ifjú női főszereplő mára végzett. Utcai ruhában várja a forgatási nap végét. Elfogódottan válaszol kérdéseimre. Élete első nyilatkozatát adja, zavarban van, de élvezi is a számára szokatlan, különös helyzetet.

— Valamikor májusban jelentek meg a filmesek az iskolánkban. Sorra nézték a lányokat. Egy hét múlva értesítést kaptam, hogy menjek el a filmgyárba, ahol sok más lánynyal együtt fényképet készítettek rólam. Újabb hét szünet következett, azután próbafelvételre hívtak. Nagyon boldog voltam, és rettenetesen izgultam. Soha nem akartam színész lenni, közgazdasági szakközépiskolába járok. De a lehetőségnek örültem. Melyik lány nem vágyik egy filmszerepre?!

— Gondolom, a barátnőid nagyon irigyelnek.

— Nem mondtam el senkinek, az iskolában sem tudnak róla. Kicsit félek is, hogy mit fognak szólni. Most majd nagyon kell tanulnom.

— A szüleid hogyan fogadták a hírt?

— Rám bízták a döntést, elengedtek. De felkészítettek arra, hogy nagyon kemény munka lesz. — Elneveti magát. — Egyáltalán nem kemény. A felnőtteken látom, hogy a tizedik órában már fáradtak. Nekem még akkor is nagyon érdekes ez az egész...

A FELADAT MINDIG MÁS

— Több száz gyerek közül választottuk ki Mariannát és a többieket — kapcsolódik be a beszélgetésbe Ónodi György, gyártásvezető. — Szinte az egész országot bejártuk. Próbafelvételek tömege előzte meg a munkát.

— Mit csinál egy gyártásvezető?

— A produkció szervezési és gazdasági vezetője. Ő csinálja az előzetes kalkulációt, hogy mindennel együtt mibe kerülne a film elkészítése. Ezt aztán összeveti a rendelkezésre álló anyagi kerettel. Ilyenkor kezdünk leadni az igényeinkből — mondja nevetve. — Végül elkészül a költségvetés.

— Ez a film mennyibe kerül?

— Hozzávetőlegesen tizenkétmillió forintba.

— Ez sok vagy kevés?

— Átlagosnak mondható.

— Hány emberből áll a stáb?

— A műszakiaktól a rendezőkig körülbelül hatvan ember dolgozik a filmen. Az én feladatom, hogy a munkájuk feltételeit biztosítsam. Ez rengeteg gyakorlatot, felelősségteljes döntést, szervezési készséget igényel. Minden helyzetben fel kell találnunk magunkat.

— Hogyan lesz valakiből gyártásvezető?

— Én harmincegy évesen kezdtem a szakmát és végigpróbáltam a filmkészítés minden csínját-bínját. Akkoriban közgazdasági végzettség kellett hozzá, ma elég elvégezni a főiskola gyártásvezetői szakát. Ez azonban lehetőséget jelent csupán. Az igazi tanulás a gyakorlatban következik. Akkor dől el, hogy megállja-e az ember a helyét.

NAPI TIZENNYOLC ÓRA (!)

— Emlékszik a legelső filmjére?

— Hogyne! Több szempontból is emlékezetes marad. Nemcsak nekem, a stáb nagy részének első filmje volt. 1960-ban készült, és „Nyáron egyszerű" volt a címe. Rendezőjét úgy hívják: Bacsó Péter. Az asszisztense: Huszárik Zoltán volt.

— Hány órát dolgozik naponta?

— Van úgy, hogy tizennyolcat is.

— Rettenetesen fárasztó lehet!

— Én nagyon szeretem. Roppant változatos munka. Nincs két egyforma feladat, mint ahogyan két egyforma film sincsen.

FILM-KLUB

A VÁSZON TÚLOLDALÁN

Csak hasonló helyzetek, alapszituációk vannak. Ezeket egy jó gyártásvezetőnek ismernie kell.

— Kap-e valamilyen segítséget?

— Természetesen. Az első és másod felvételvezető tulajdonképpen az én „segédem". Az ő feladatuk a napi munka megszervezése.

— Mit csinál akkor a rendezőasszisztens?

— Ők is ketten vannak. Egyik a jelmezekre, másik a kellékekre figyel. Biztosítják az egyes jelenetek közötti kapcsolódásokat. Előfordul, hogy a jelenet első fele már kész, de a folytatást csak hetek múltán vesszük fel. Ilyenkor fontos, hogy a körülmények azonosak legyenek. Ha például a színész bal karján viselte az órát, ne tegye át a jobb karjára, és így tovább. Ők mérik az egyes jelenetek időtartamát, amit egy külön füzetbe jegyez a naplóvezető.

BÚJJ KI A BŐRÖDBŐL!

— Akkor tehát a rendezőnek már semmi más dolga nincs, mint a művészi munkát irányítani — fordulok a rendezőpároshoz.

— Elvileg igen — mondja mosolyogva Dobray György. — A valóságban azonban mindenre igyekszünk figyelni.

— Miről szól ez a film?

— A kamaszkor első szerelmeit valamennyien átéltük összes szépségével, csalódásaival együtt. Élményeinket, emlékeinket fogalmazzuk meg a filmben, melynek forgatókönyvét Horváth Péter írta.

— Ketten rendeznek, de nyilván külön-külön is megvan a saját elképzelésük. Nem ütközik ez néha?

— Természetesen vitatkozunk is — mondja Horváth Péter —, de ezek a viták egymás állandó kontrollálását jelentik, a film érdekében folynak, ezért építőek.

— Könnyű, vagy nehéz gyerekekkel dolgozni?

— Könnyebb is, nehezebb is. Állandóan figyelmeztetnünk kell őket arra, hogy ne keverjék össze magukat a szereppel. Tudjanak kibújni a bőrükből.

— Tanítják őket a mesterségre?

— A forgatást megelőzte egy háromnapos tábor, ahol ismerkedtünk, és technikai gyakorlatokat végeztünk. Csodálatos egyszerűséggel és természetességgel játszanak. Kár lenne állandó irányítással lemerevíteni őket.

— Az ötlettől a filmig mennyi idő telt el?

— Tél közepén kezdtük írni a forgatókönyvet, júliusban indult a forgatás. November végéig eltartanak az utómunkálatok, és a februári filmszemlén már szerepelhetünk a produkcióval.

R. Simor Katalin

KÖNYVKÜLDŐ SZOLGÁLAT
ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT

A KÖNYVFUTÁR ELVISZI A KÖNYVET AZ OTTHONODBA!

... pld. Fekete Sándor: **ÍGY ÉLT NAPÓLEON** (Móra) 25,— Ft

... pld. Fekete Sándor: **ÍGY ÉLT A SZABADSÁGHARC KÖLTŐJE** (Móra) 29,— Ft

... pld. Keresztúry Dezső: **ÍGY ÉLT ARANY JÁNOS** (Móra) 22,— Ft

... pld. Kovács István: **ÍGY ÉLT BEM JÓZSEF** (Móra) 30,— Ft

... pld. Balázs Dénes—Sebes Tibor: **ÁZSIA** Képes földrajz (Móra) 65,— Ft

... pld. Koroknay István: **AUSZTRÁLIA ÉS ÓCEÁNIA** Képes földrajz (Móra) 70,— Ft

... pld. Probáld Ferenc: **ÉSZAK-AMERIKA** Képes földrajz (Móra) 75,— Ft

... pld. Dékány András: **CSEMPÉSZEK, HŐSÖK, KIKÖTŐK** (Móra) 26,— Ft

... pld. Dénes Zsófia: **ZRÍNYI ILONA** (Móra) 29,— Ft

... pld. Iljin Grisin: **SAKKÁBÉCÉ** (Móra) 24,— Ft

... pld. Janikovszky Éva: **HA ÉN FELNŐTT VOLNÉK** (Móra) 33,— Ft

... pld. Mark Twain: **TOM SAWYER KALANDJAI** (Móra) 30,— Ft

... pld. Mark Twain: **HUCKLEBERRY FINN KALANDJAI** (Móra) 36,— Ft

.... pld. Arató Endréné: **NÉZZ KÖRÜL!** (Tankönyvkiadó) 40,— Ft

.... pld. Anatolij Ribakov: **KROS KÜLÖNÖS VAKÁCIÓJA** (Móra—Kárpáti) 26,— Ft

A felsorolt kötetek egyenként is megrendelhetők a kitöltött, kivágott és címünkre borítékban elküldött hirdetés alapján. Postán utánvétellel szállítunk, a portóköltséget felszámítjuk. Részletfizetésnél 400 Ft felett 4 havi, 600 Ft felett 6 havi törlesztési lehetőséget adunk, 5% kezelési költség és a portó felszámításával.

Tekintettel a korlátozott példányszámokra, a megrendeléseket beérkezési sorrendben teljesítjük.

Címünk: Állami Könyvterjesztő Vállalat
KÖNYVFUTÁR
KÖNYVKÜLDŐ SZOLGÁLAT
Budapest, Pf.: 502. — 1397

A megrendelő neve: .....

Címe (ir. szám.): .....

Részletfizetésnél: .....

Anyja neve: .....

Születési helye: .....

Személyi száma: .....

KÖNYVFUTÁR
KÖNYVKÜLDŐ SZOLGÁLAT
ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT

FIGYELEM!

Az 1986/87-es tanévre 14. életévüket betöltött és általános iskolát végzett **lányokat szövő szakmára** beiskolázunk szakmunkástanulónak. Tanulmányi idő 3 év.

Juttatások: — 500 Ft alap társadalmi ösztöndíj, plusz 100—200 Ft — tanulmányi eredménytől függő — tanulmányi pótlék; — 200 Ft kiemelt szakmapótlék; — tanulmányi ösztöndíj a tanulmányi eredménytől függően; I. évben 50—450 Ft, II. évben 50—540 Ft, III. évben 50—820 Ft.

Fiúkat villanyszerelő, forgácsoló, géplakatos, textilipari gépszerelő szakmára iskolázunk be szakmunkástanulónak. Tanulmányi idő 3 év.

Juttatások: — 500 Ft alap társadalmi ösztöndíj, plusz 100—200 Ft — tanulmányi eredménytől függő — tanulmányi pótlék; — tanulmányi ösztöndíj a tanulmányi eredménytől függően: I. évben 50 Ft-tól 400—500 Ft, II. évben 50 Ft-tól 500—600 Ft, III. évben 50 Ft-tól 800—900 Ft.

Ingyenes munkaruha. Elhelyezés kollégiumban. Ebédet 4 Ft-ért biztosítunk az iskolában és üzemi gyakorlat idejére a gyárban.

A vállalat termékeiből kedvezményes vásárlás évente egy alkalommal. Kereseti lehetőség a szakmunkásvizsga letétele után szövő munkakörben 5 százalék szakmunkás-, valamint műszakpótlékkal 4000—7000 Ft/hó; a többi munkakörben a bérbesorolási kategóriától függően alakul a kereset.

PATEX

A továbbtanulást támogatjuk. Jelentkezni lehet személyesen: hétfőtől—csütörtökig, 8—15 óráig. Levélre részletes tájékoztatót küldünk.

Cím: Budapest Pf.: 391. — 1394

... akinek csak egy feje és nagy szíve van:

SÜSÜ, A SÁRKÁNY

... aki az emberek között szeretne élni.

Színes magyar bábfilm

Rendezte: SZABÓ ATTILA

URÁNIA

Bartók

Meg lehet tanítani tanárainkat

KESZTYŰBE DUDÁLNI

Tanárgyötrő pimaszságok az 5/b-ben, csupa jóindulatból. Színes, magyarul beszélő szovjet film.

CSOKONAI

A Lőrinci Fonó vár bennteket nyolcadik osztályos és általános iskolát végzett lányok és fiúk!

Az 1986/87-es tanévre a következő szakmákra iskolázunk be általános iskolát végzett, egészséges 14—15 éves lányokat és fiúkat!

Lányokat — fonó; fiúkat — textilipari gépszerelő, géplakatos, esztergályos szakmára szerződtetünk a Lőrinci Fonó szakmunkástanulójaként! FELVÉTELI VIZSGA NINCS!

A tanulmányi idő 3 év. A tanulmányi idő alatt jól képzett nevelők, tanárok és gyakorlati oktatók nyújtanak segítséget a fenti szakmákat választó, szorgalmas tanulóknak a sikeres vizsgák megszerzéséhez.

Juttatásaink fonó szakmunkástanulók részére:

— napi 4 Ft-ért ebéd; — autóbuszbérlet, havi 20 Ft-ért; — kollégiumi elhelyezés 150 Ft-ért.

A három tanév teljes idejére ingyenesek a tankönyvek, tanszerek; a munkaruha, iskolaköpeny, fejkendő, munkacipő. Ezenkívül a tanulókat a következő juttatások illetik meg havonta: — tanulmányi ösztöndíj (tanulmányi eredménytől és évfolyamtól függően) 250—1100 Ft-ig; — társadalmi alapösztöndíj 650 Ft, valamint tanulmányi pótlék, amely 150—250 Ft-ig terjed (tanulmányi eredménytől függően).

A többi szakmunkástanuló részére juttatásaink a következők: — kollégiumi elhelyezés 150 Ft-ért; — havonta autóbuszbérlet; — napi 4 Ft-ért ebéd (az iskolai napon az iskolában, üzemi gyakorlat idején gyárunkban); — társadalmi alapösztöndíj 650 Ft, valamint a tanulmányi eredménytől függően tanulmányi pótlék 150—250 Ft; — tanulmányi ösztöndíj (tanulmányi eredménytől függően) 50—900 Ft.

A lányok és fiúk részére a harmadik tanévben lehetőséget biztosítunk a teljesítménybérben történő foglalkoztatásra.

Kereseti lehetőség a szakmunkás-bizonyítvány megszerzése után fonó szakmában 4000—6000 Ft; a többi szakmában a bérbesorolási kategóriától függően alakul.

Kérésedre a részletes tájékoztatót postafordultával megküldjük.

Címünk: Pamutfonóipari Vállalat
Lőrinci Gyár Budapest XVIII., Gyömrői út 85—91.

Ha úgy határozol, hogy hozzánk jössz szakmunkástanulónak, akkor kérd meg osztályfőnöködet, hogy a továbbtanulási jelentkezési lapodra írja rá, hogy a Lőrinci Fonóba jelentkezel fonó, textilipari gépszerelő, géplakatos, esztergályos szakmákra. A jelentkezési lapodat a szakmunkásképző intézet címére szíveskedj elküldeni.

Fonó szakmára: Bolyai János Textilipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet
Budapest V., Markó u. 18/20.;

a többi szakmára: 4. sz. Vörös Csillag Ipari Szakmunkásképző Intézet Budapest XIX., Pf. 134. — 1675.

Jelentkezni lehet személyesen, levélben vagy telefonon az 585-122/184 melléken.

Szeretettel várunk gyárunk szakmunkástanulójaként!

* PAMUTFONÓIPARI VÁLLALAT * BUDAPEST *

A HÓNAP SPORTSZERE

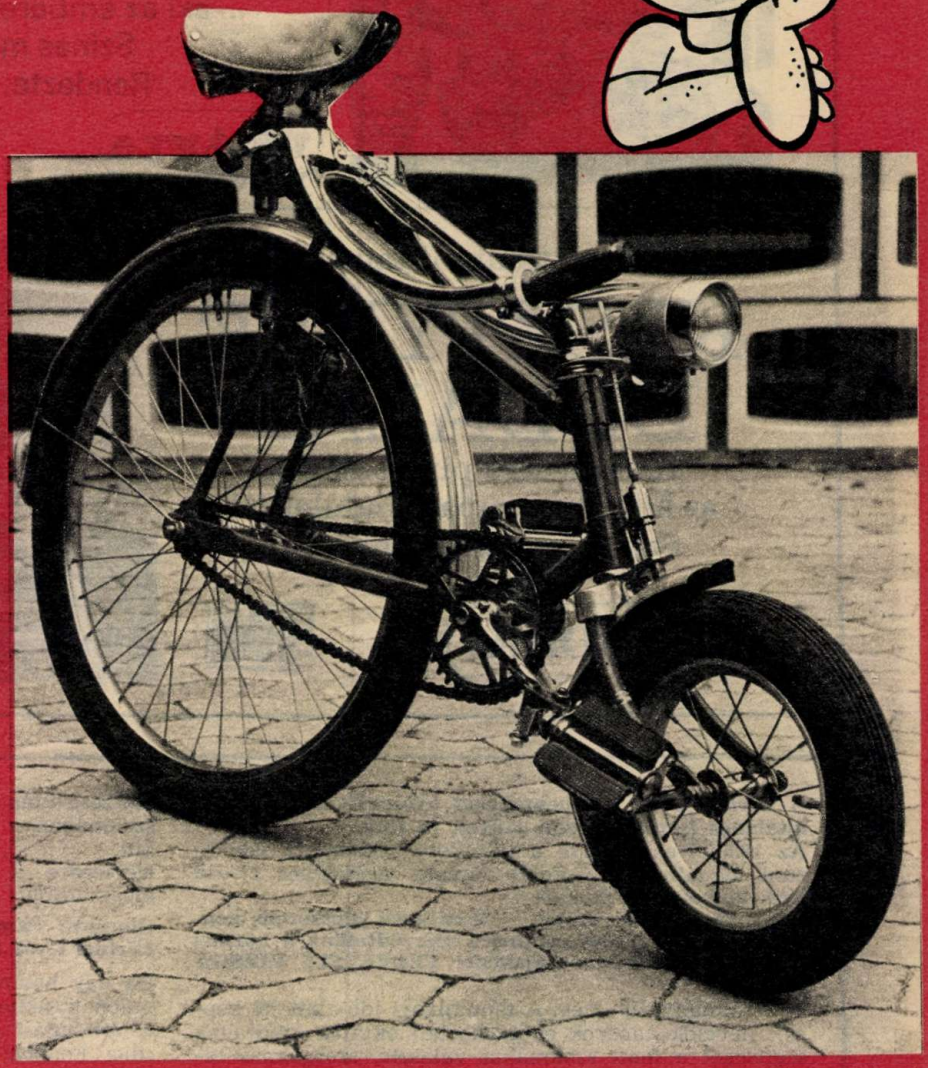

Kétkerekű történelem

A futógép-iskola udvara minden délután benépesült, a polgárság szívesen töltötte itt a szabadidejét

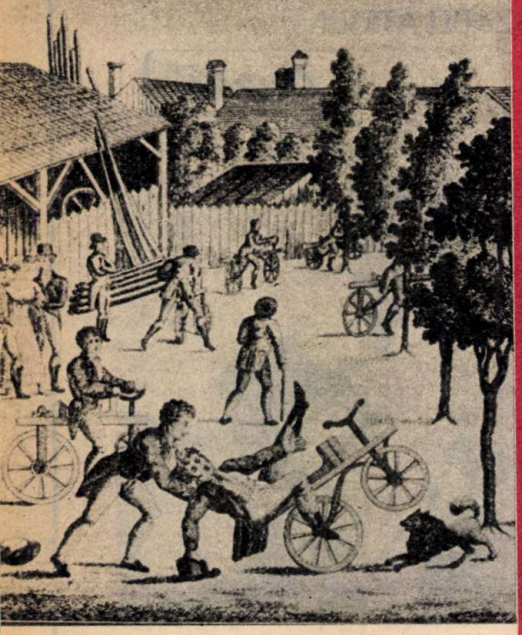

Nem voltunk jók. A háztömbökkel körülvett park közönsége nem nagyon szeretett bennünket. Különösen akkor nem, amikor látták, hogy SR 26-osainkkal, Csepeleinkkel, Partizánjainkkal, régi típusú Toldijainkkal a sétány salakjába húzott startvonalhoz gördültünk. Amikor az első kör után elhúztunk a padok előtt, láttuk a méltatlankodó arcokat, s veszett száguldásunkban azért még elkaptunk néhány hangfoszlányt is. Tudtuk, hogy szegény Drais báró is kap most szépen . . .

A FUTÓGÉP

Pedig nem is olyan biztos, hogy ő volt az igazi „tettes". Egyes krónikák arról számolnak be, hogy már az ókori arabok is használtak valamiféle kétkerekű, lábbal hajtott szerkezetet, mely kitűnően megfelelt nagyobb távolságok megtételére. A történelem azonban a német Karl Drais-t tartja a szerkezet feltalálójának, aki 1815-ben alkotta meg első drezináját, azaz futógépét. Persze, Drais a mi mezőnyünkben alaposan lemaradt volna. Az ő kétkerekűjén még nem volt pedál, nem volt lánc, futóléptekkel kellett hajtani, és ez sok energiát vett igénybe. Ennek ellenére megszerette ezt a fából készült masinát a kor polgársága, bár igaz, az érdeklődés később alaposan lelohadt. A gép ugyanis csak szórakozásra volt alkalmas, a kellemes időtöltésen kívül semmilyen haszna sem volt. Roppant fárasztó, kimerítő dolog lett volna közlekedni, azaz nagyobb távolságokat megtenni vele.

No igen, hiányzott a pedál, amit mi őrült versengésünkben olyan megszállottan tekertünk. Feltalálása Josef Baader nevéhez fűződik, ötletét aztán egy Kurtz, majd pedig egy Fischer nevű újító tökéletesítette. Föltámadt hát a futógép, a hajtókar boldog jövőt igért. Egy francia műszerész, bizonyos Michaux pedig ennél is továbblépett: fékberendezéssel látta el a kétkerekűt, vázát pedig a korábban használt fa helyett, a terhelést jól bíró, mégis könnyű acélcsövekből építette. Michaux kezdte meg a kerékpár tömeggyártását is. Az első, a maihoz hasonlító gépet — küllőkkel, golyóscsapágyakkal és az akkor roppant merésznek számító hátsó láncmeghajtással — az angol Lewis készítette. Csak egyetlen dolgot még, ami nagyon fontos! Hosszas kísérletek, apró eredmények, nagy kudarcok után, úgy 1870 táján egy Dunlop nevű úriember alkotta meg a felfúj-

Ugyan kinek is jutna eszébe, hogy a kényelmetlen fanyeregbe pattanjon... A fából készült szerkezet ma már csak történelem

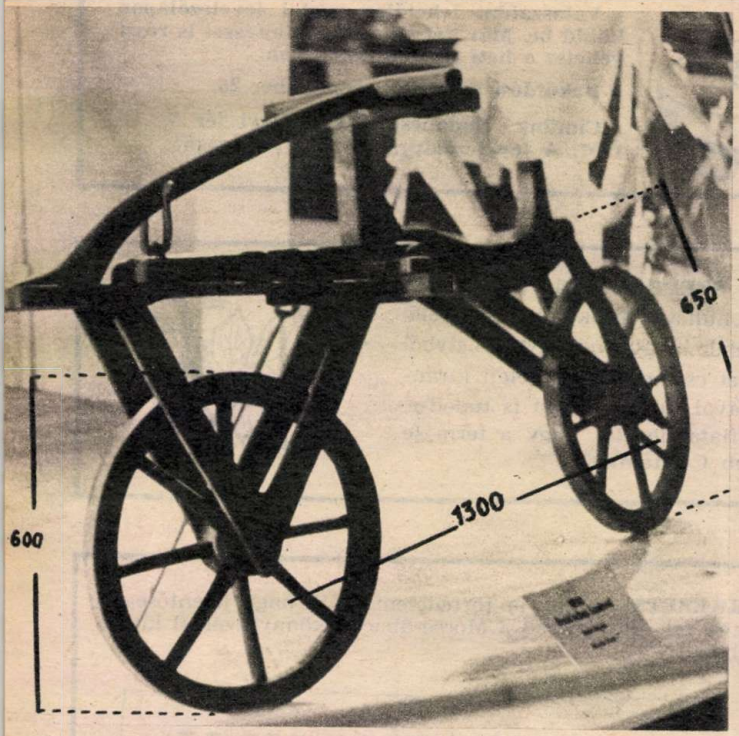

Egy korabeli „lábhajtány", mely éppen bonyolultsága és tekintélyes súlya miatt nem válhatott sohasem igazán népszerűvé

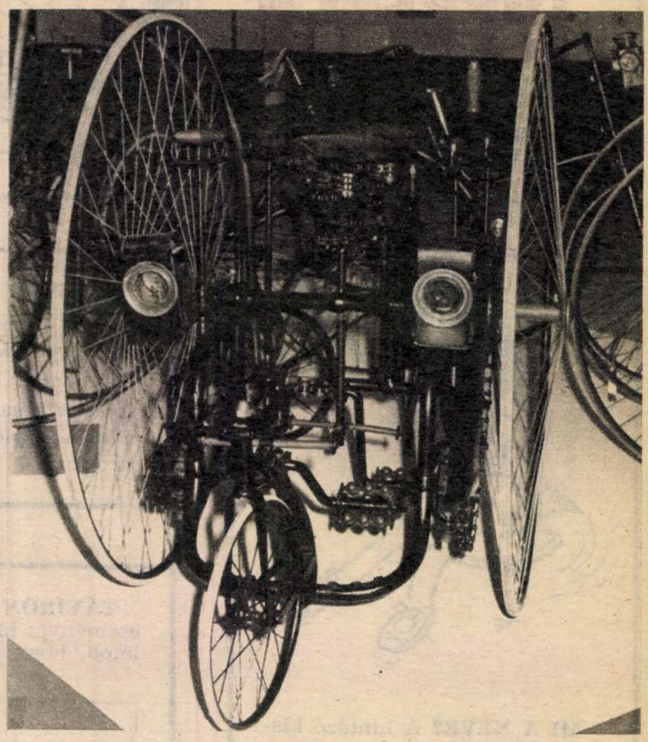

ható gumitömlőt. A maga nemében forradalmi találmány volt ez is, bár mi Dunlop helyében továbbléptünk volna. Gépeink legsebezhetőbb pontja ugyanis pontosan a gumi volt. Egy nyáron elhasználtunk négy-öt tömlőt is, a porban, salakban rejtőző üvegszilánkokat, apró szögeket sehogy sem vettük észre.

EGYÜTT

Mi, a környék bringásai, bár szerettük a magányosan áttekert órákat is, „bandában" éreztük a legjobban magunkat. A gép, a szerelések, az alkatrészek beszerzése, a kirándulások Szentendrére, vagy az Ördögárokhoz, összekötöttek bennünket. Félreértés ne essék, nem akartunk a hirhedt motoros genghez, a Hells Angels-hez, a Pokol Angyalaihoz hasonlítani. Arra különben is ott lettek volna a szomszéd park „rigásai, mopedesei", akik amúgy hihetetlen lenézéssel viseltettek lábbal hajtott gépeink iránt. Szerettük a biciklit, s ha nyeregbe pattantunk, élveztük az arcunkba vágó szelet, az elsuhanó tájat, megdöntüttük egymás gyorsasági rekordjait. Sport volt ez nekünk, vagy egyszerűen csak kedvtelés? Ez is, az is.

Korábban sem volt ez másképp. Ahol megjelent nyolc-tíz kerékpár, ott mindjárt kis egyesületek, közösségek alakultak, szerte Európában. Mindegy, hogy adtak-e ezeknek nevet, vagy sem, a karikázás összekötötte az embereket. Hogy mikor rendezték az első versenyeket, hiába is kutatnánk. A képességek fitogtatása, a virtus az ember sajátja, a bringa pedig szinte kínálta magát, hogy az efféle viadalok eszköze legyen. Nyilvánvaló, hogy vásárok, egyébb ünnepélyek közönségét szórakoztató dolog volt, amikor két korabeli bringás — csak úgy fogadásból — összemérte tudását. Az első hivatalos versenyre 1868-ban, Franciaországban került sor. Ez a verőfényes május 30-a azonban csalódást okozott a házigazdáknak. A francia vérbeli kerékpárosnépnek tartotta magát már akkor is, s a célszalagnál gyülekező szurkolóknak nyilván nem esett jól, hogy egy angol, bizonyos James Moore „robogott" át elsőnek a vonalon. A gyülekezetből senki sem gondolt arra, hogy tulajdonképpen micsoda esemény részesévé is vált ő. Ennek a versenynek a startjával lett a szó igazi értelmében sport a kerékpározás.

ITTHON

Hazánkban Kertész Tódor és Vermes Lajos tette a legtöbbet a biciklizés meghonosításáért. Úgy 1880 táján alakultak az első egyesületek, s 1883-ban rendezték az első hivatalos versenyt is, igazi pálya hiányában akkor még az ügetőn. Nagy tetszést aratott a viadal, s utána se szeri se száma nem volt a hasonló eseményeknek, melyekre csak úgy tódult a „bámész" érdeklődők hada. Valóságos pályaépítő láz öntötte el az országot. Otthonra találtak a nagyobb városok kerekesei. A századfordulóra már 97 pályája lett a hazai bringásoknak. Az első országos bajnokságot Rottenbiller János, az MTK versenyzője nyerte. Virágzásnak indult a magyar kerékpárélet, csak az első világháború hozott átmeneti visszaesést, de tíz évvel később már világbajnokságot rendezett a magyar szövetség. Közben természetesen szakosodott a sportág, létrejöttek nálunk is az országúti és a pályaversenyzés legkülönfélébb formái.

Sporttá vált tehát, hazánkban a kerékpározás, igazán nem sokkal maradtunk le annak idején a franciáktól. Igen, így kell ezt nézni, hiszen ebben a sportágban többnyire mindig hozzájuk viszonyítjuk a dolgokat. Míg más országokban a kezdetek után, a nagy aranykorszakokat követően kissé háttérbe szorult a kerékpározás — többek között olyan új játékok megjelenésvel és elterjedésével, mint például a labdarúgás —, Franciaországban ma is a legnépszerűbb sportágak egyike.

Hogy nálunk mikor lesz újra olyan népszerű, mint mondjuk a századfordulót követő években, azt nehéz lenne megjósolni. Tény, hogy több nyugat-európai ország után, a motorizáció áldásaiban kitombolva magunkat, egyre többen pattanunk nyeregbe, ama bizonyos „drótszamár" nyergébe. Tesszük ezt kedvtelésből, vagy esetleg azért, mert végre megértettük: mozognunk kell, hogy rohanó, ám mégis egyre kényelmesedő világunkban megőrizhessük egészségünket. Így vagy úgy, de ez a lassan, egy kicsit nehézkesen kibontakozó mozgalom hatással lesz majd a szó szoros értelmében vett kerékpársportra. A krónika is úgy mondja: először vala a túrázás. S mi tényleg őszintén hisszük is, hogy azok a tíz-tizenkét éves fiatalok, akik úgy, mint mi annak idején, elkerekeznek Szentendrére, vagy az Ördögárokhoz, egyszer majd az országúti vagy a pályaversenyek bajnokai lesznek.

Sinkovics Ferenc

TÖPRENGŐ

SZERKESZTI:
HORVÁTH ANNAMÁRIA

Az ősz most már visszavonhatatlanul itt van, így hát rejtvényeinket mi is „őszi hangulatban" készítettük.

Válaszaidat lehetőleg postai levelezőlapon küldd be. Már két helyes megfejtéssel is részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson.

Beküldési határidő: szeptember 26.

Címünk: Budapest, Jászai Mari tér 5. — 1397. A levelezőlapra írd rá: Töprengő!

MI A NEVE? A hintázó kislány különleges nevet visel, hiszen az csupán egyetlen betűvel több, mint az egyik őszszel érő gyümölcsünk neve. Vajon hogy hívják a kislányt?

ISMERED A SZEDRET? Hát hogyne ismernéd a lombhullató erdők közelében élő, tüskés szárú, fehér magvú növényt, amelyből olyan jókat lehet csemegézni ősz eleji kirándulások alkalmával. De vajon azt is tudod-e, hogy a szeder fiatal levelei, vagy a termése tartalmaz-e több C-vitamint?

TÁVÍRÓN ÉRKEZETT. A magyar történelem egyik nagy jelentőségű eseményét idézzük fel. Ha ismered a Morse-ábécét, könnyűszerrel kitalálod, hogy melyiket.

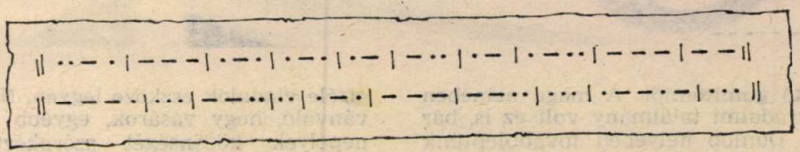

NYOLCSZOR ŐSZ! Minden sorban szerepel az ősz, ámde nem az évszak; írd be az alábbi kérdések megfejtését, s nyolc olyan szó lesz a megfejtés, amelyben mégis jelen van az ősz. Hiszen előre be is írtuk...

1. Bevezető írás regényeknél. 2. Szirt. 3. Virág, rendszertani elnevezése: írisz. 4. A szabók centinek mondják. 5. Agresszió. 6. Város a Gyöngyös patak mellett. 7. Például a puskagolyó. 8. Semmit nem hallgat el.

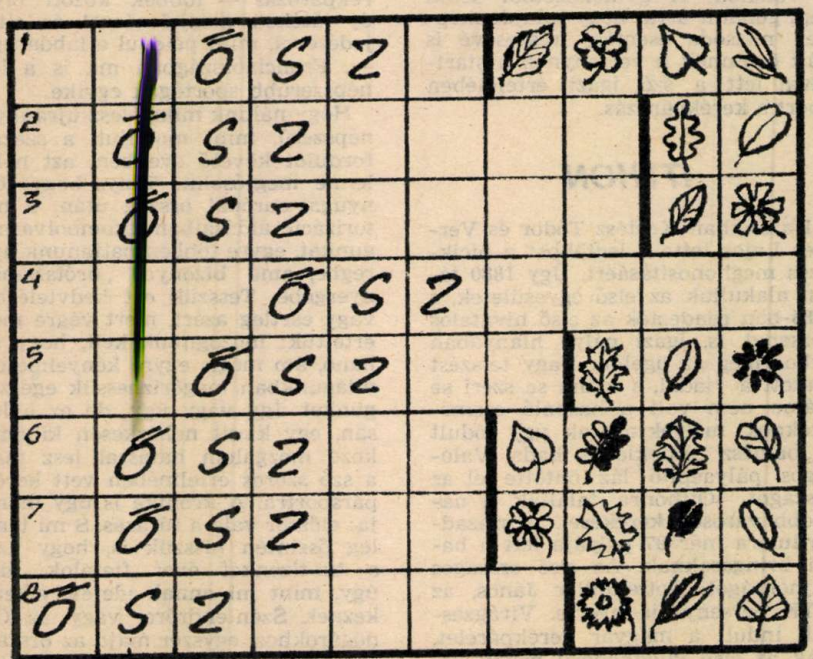

„ARANYKÖR" Ha megfejted alábbi rejtvényünket, nagy költőnk, Arany János egyik híres versciklusának címét olvashatod el a kör külső gyűrűjében.

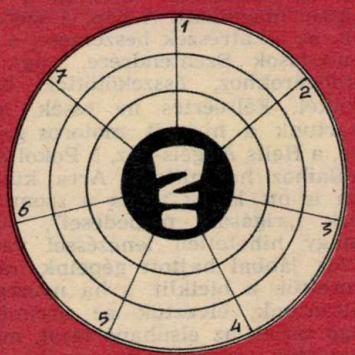

1. Évszak.
2. Nemzetközi segélykérő jel.
3. Zsófit így is becézik.
4. Nem ott, hanem...
5. Az ég és a tenger színe.
6. A szőlő, ősszel... gyümölcs.
7. Falra akasztják.

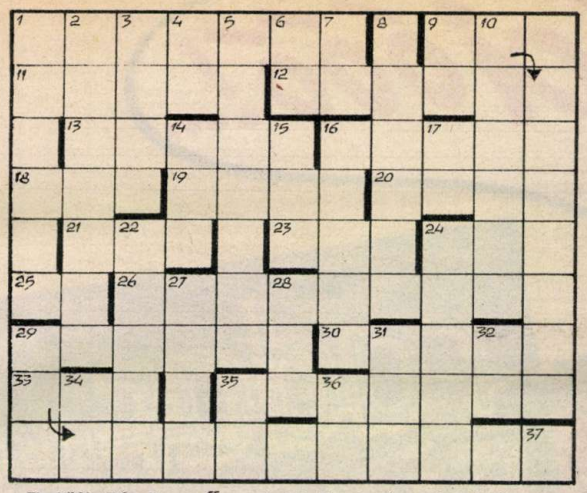

Petőfi Sándor „Ősz elején" című gyönyörű költeményének kezdő sorát találod a vízszintes 1. és a függőleges 29. sorokban. Ezt küldd be megfejtésként!

VÍZSZINTES: 1. Az idézett verssor első része. 9. Őszt idéző, de már tavasszal fogyasztható gyümölcs. 11. Ma már zsebből is szólhat. 12. Távol. 13. Női név. 16. Szép nevű, finom gomba. 18. Filmek érzékenységét jelöli. 19. Inni ad. 20. Gyümölcs. 21. Előbb hal, majd béka. 23. Elemel. 24. Gléda. 25. Oda-vissza férfinév. 26. Virág, az 1918 októberi polgári forradalom „névadója". 29. Térkép, térképsorozat. 30. „A" csárdás. 33. Legnépszerűbb magyar focicsapat. 35. A ló az emlősök ebbe a csoportjába tartozik.

FÜGGŐLEGES: 1. Asztronauta az utasa. 2. Fejére pottyant. 3. Ismert popzenekarunk. 4. Téli sporteszköz. 5. Filmvágás, filmösszeállítás. 6. Bizony. 7. Szolmizációs hang. 8. Ökörszem nagyságú, hosszú farkú, kedves madár. 9. Előd. 10. Sok. 14. Római 3. 15. Angolna németül (AAL). 16. Menetrendben 17-tel jelzik. 17. Azonos mássalhangzók. 22. Nagy élettapasztalatú, okos ember. 24. Neves magyar festő, grafikus (Endre). 27. Szellemi sport. 28. Tiszába ömlő kis folyó Romániában. 29. Az idézett verssor második része. 31. A Vuk című film kacsája. 32. Indulatszó. 34. Tisztelt cím. 35. Csak középen sepert! 36. Kiejtett mássalhangzó. 37. Kelet.

A 22. SZÁM MEGFEJTÉSEI

LEVÉL A PADOK KÖZÖTT — Délután háromkor a játszótéren. HOL NYARALTAK?: — Pisa, Párizs, New York, Koppenhága. KOCKASZAMOLÓ: — 10. TÁBORBÓL AZ ISKOLÁBA: — Tetszés szerinti megoldás. SÉTA AZ ÁLLATKERTBEN: — 1—B, 2—E, 3—O, 4—G, 5—R, 6—A, 7—D. HIÁNYOS AZ ÓRAREND: — Hétfő, 4. orosz, Kedd, 4. fizika, Szerda, 4. biológia, Csütörtök, 2. földrajz, 3. matek, Péntek, 2. ének. FIGYELMEZTETŐ, DE MIÉRT: — Puskázásért. LABIRINTUS: — 3. NEM UGYANAZ: — asztalon ceruzák, asztalon füzetek, fiú kezében a füzetek, táska szíja, asztalon tollak, fiú feje, az asztalon lévő felső füzeten fehér papír, radír az asztalon, nagy toll vége az asztalon, táska cipzárja. TÚRA BESZÁMOLÓ: — Balaton déli partja, 15. születésnap, Koronás gém. SULIREJTVÉNY: — Énekóra, Fizika. A KERESZTREJTVÉNY MEGFEJTÉSE: Egyik nap tanul a másiktól.

ŐSZI VERS. Pisti magyarórán az őszről szavalt egy verset. De sajnos, egy kissé hibásan. Te tudod, hogy mi a hiba?

„Párizsból tegnap megszökött az ősz.
Szent Mihály útján suhant nesztelen..."

ERDEI UTAKON. Csodálatos az őszi erdő! Nagy túrákra, kiadós, testet-lelket felüdítő sétákra csábít. De vajon el tudsz-e igazodni a turistajelzéseken?

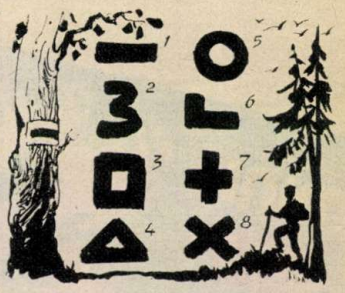

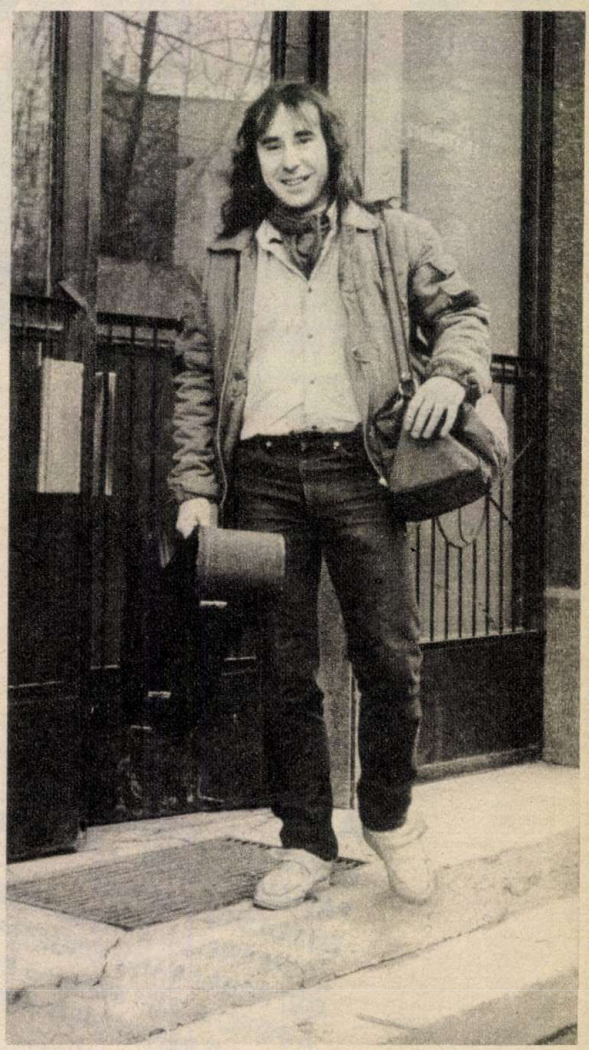

FENN A CSÚCSON. Képünkön napjaink legnépszerűbb hazai énekes-sztárja látható. 1. Ki ő? 2. Mi annak a dalnak a címe, amivel népszerű lett? 3. Milyen rock-musicalben szerepelt a nyáron?

Szenzáciööö!...

MINI PAJTÁS:

KÖZÉPPONTBAN A KÖRNYEZETVÉDELEM!
VÍZVESZÉLYEK – ZAJÁRTALMAK
TE MIT TENNÉL? (TESZT)
NEMZETI PARKOK
TOLLAS TALÁNYOK
RENDKÍVÜLI PÁLYÁZAT!

RADAR:

GÖRDÜLŐ „CSÉSZEALJAK"
PATTANTYÚSBÓL – HONVÉDTUZÉR
EUROLUCTA AVAGY
„TÖRTÉNELMI VEREKEDÉSEK"
ÚRPÁRBAJ VAGY ÚRBÉKE?
A POFON SEM MINDIG EGYSZERŰ
LINDA A REPTÉREN (KÉPREGÉNY)

HÁRY JÁNOS

GARAY JÁNOS
„OBSITOS" CÍMŰ MŰVÉBŐL
ÍRTA: CS. HORVÁTH TIBOR,
RAJZOLTA: SEBŐK IMRE

1

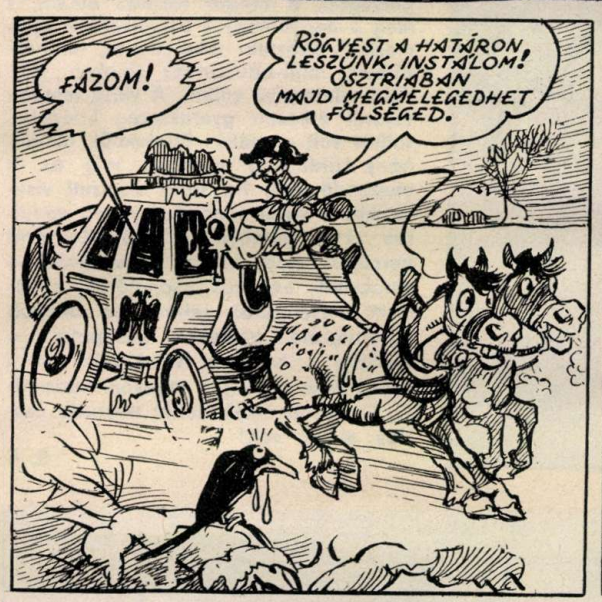

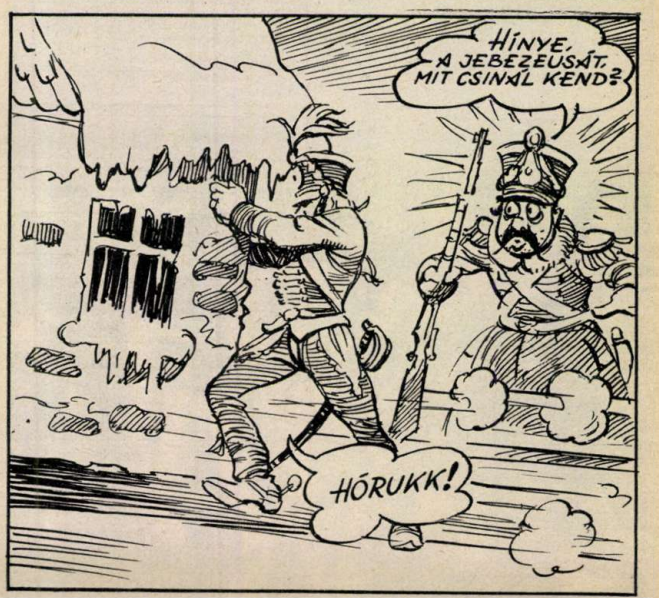

(FOLYTATJUK)

GYEREK-KARNEVÁL SZÓFIÁBAN

A „Béke zászlaja" szófiai nemzetközi gyermekfesztivál egyik leglátványosabb eseménye a hagyományos karnevál volt, amelynek résztvevői végighömpölyögtek a bolgár főváros utcáin, s még a hagyományos villamosok is „jelmezbe" öltöztek: mini-cirkusz, mini-állatkert, mini-bábszínház sineken gördülő színtereivé váltak. A világ minden tájáról érkezett gyereksereg kifogyhatatlan volt a mókás ötletekből, de néhány küldöttség tagjainál már az is elegendő volt, ha saját nemzeti viseletükben, saját táncaikat ropva vonultak el a hófehérbe öltözött Karnevál hercegnő előtt, akinek udvartartása – akrobaták, bohócok, zsonglőrök, az ismert mesefigurák jelmezeibe öltözött ugrabugráló gyerekek „csapata" – fogadta a karnevál vendégeit. Ha a képek nem is tudják teljesen visszaadni, legalább érzékeltetik: micsoda csodás móka volt!

S. Á.

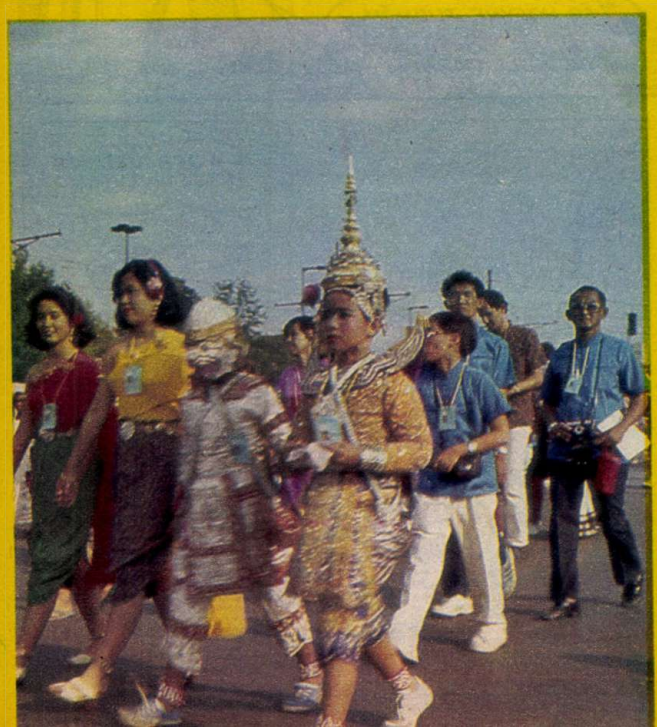

85/25
XL. ÉVF. • 1985. SZEPT. 26. • ÁRA: 4,50 Ft
PAJTÁS

Szeptember 29.
a Fegyveres erők napja

„Gábor Áron rézágyúja fel van virágozva...”

FEGYVERES ERŐINKET
KÖSZÖNTJÜK,
HAZÁNK MAI VÉDŐIT.
S EMLÉKEZUNK
RÉGIEKRE:
AZ ELSŐ
HONVÉDSEREGRE

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES

Főszerkesztő-helyettes: BÖCS FERENC

Olvasószerkesztő: CSER GÁBOR

Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat

Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397
Telefon: 321-987, 321-988, 321-989
Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397

Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065
Telefon: 116-660

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: egész évre 153 Ft, I. félévre 85 Ft, II. félévre 68 Ft.

85.1206

Athenaeum Nyomda Budapest Rotációs mélynyomás

Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

HU ISSN 0030—9583
INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat, fotókat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

A BOZSOKI VÁRTÁN

A puszi egy kissé szokatlan ebben a környezetben. Aki adja, az Kossa Sándor határőr, aki kapja, az őrs ügyeletese, Nagy Csaba.

— Ne csodálkozzék, ez itt így szokás — szólal meg mellettem Horváth György főhadnagy. — Kossa Sanyi szabadságon volt pár napig, s most örül mindenki, hogy visszaérkezett.

Az őrs kint van a falu végén. Betonút vezet el a kapu előtt, átbújik a sorompó alatt, aztán célba veszi az osztrák határt. Persze sohasem ér oda, belekanyarodik a határ előtti nagy búzamezőkbe. Hatalmas Class Dominátorok, nagy kerekű Rába traktorok járják mindennapi útjukat, a termést takarítják be. A sorompónál megállnak, az őrs szolgálatos határőrei átvizsgálják őket. Az arcok ismerősek, ezerszer is találkozhattak már, az ellenőrzés azonban újra és újra ismétlődik. Nem bizalmatlanság ez, kötelesség.

NYUGALOM VAN

Kombájnok zúgását, a vágott rend friss illatát hozza felénk a szél a vékony földcsík, a határsáv felől. Ez itt az ország vége, s az ott...

— Az már Ausztria — biccent az ötszáz méterre levő fasor felé Csályi Lajos őrnagy, a bozsoki őrs parancsnoka. Szikár, napbarnított az arca, kutató a tekintete — a természet embere. Huszonöt éve él a határszélen, azt mondja, máshová, különösen íróasztal mögé nem menne.

— Olyan itt az életem, mint egy gazdáé. Mindennel foglalkoznom kell. Kihívom az állatorvost, megírom a szolgálatbeosztást, és „pátyolgatom a lelkeket", ha éppen arra van szükség. Az csak természetes, hogy név szerint ismerek minden fiút. Még a gondolatukat is kitalálom.

Rázósan bukdácsol a terepjáró a nyomsáv mellett. Az út végén, a cserjésben Sipos László határőr fogad bennünket. Terepszínű ruhája beleolvad a környezetbe; a tavaszt szereti a legjobban, mondja, a nyári hőség nem neki való. Beszél, de tekintetét nem fordítja felénk. Szemével a cserjés domb lejtőjét fürkészi. Úgy tűnik, nyugalom van, de azért mégis... Ha leteszi a szolgálatot, fehér köpenyt ölt magára, felszolgál az őrs ebédlőjében. Civilben is pincér.

Az „esemény" szó különös, alig érzékelhető fintorba rántja az arcokat. Nem idegesség, nem izga-

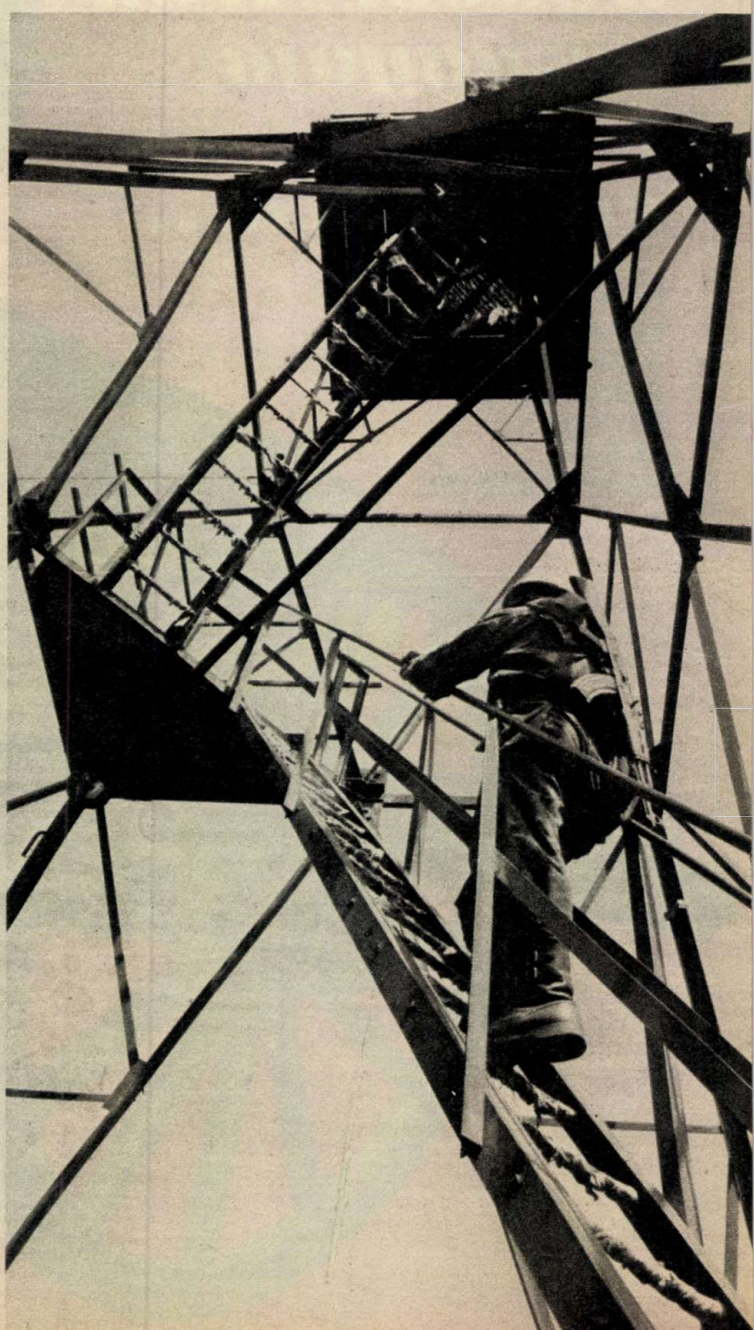

tottság ez, inkább a lélek, a test fokozottabb készenléte. Számít itt minden: egy ág reccsenése, egy eldobott cigarettacsikk is. Ha határsértő jár erre, elég pár másodperc, s máris mozgásba lendül a gépezet.

— Veszély az van mindig — Horváth főhadnagy elmosolyodik. — De ki ér rá erre gondolni?!

Egymásrautaltságban élnek a katonák. A nehéz szolgálat, a nagy terhelés tartást ad nekik. Férfiak lesznek a fiúkból. Sokszor nemcsak férfi, férj is. Többen is nősültek már Bozsokra, bár az őrs és a falu összetartozását nem az esküvők fejezik ki leginkább. Még azzal sem mondok sokat, hogy a határőrök társadalmi munkában segédkeztek az iskola, az óvoda rendbehozatalánál.

KÖZÖS AKCIÓK

Mi az, ami még ennél is fontosabb lehet? Összeforrottság, összehangoltság a szolgálatban. A falu lakosai is szolgálatot teljesítenek. Ha kell, segítenek az elfogásokban, jelzik, jelentik a gyanús személyeket.

Legendák keringenek a közös akciókról.

A kőszegszerdahelyi általános iskolának van határőrszakasza, a „Barátság" úttörőgárda. Tizennyolc évvel ezelőtt, 1967-ben alakult, tagjai a bozsoki úttörők is. Alapos kiképzést kapnak, megismerkednek a terep, a határőrizet, a nyomolvasás fortélyaival. Tavaly másodikak lettek Zánkán, a gárdák országos versenyén.

— Kovács Csaba és Balogh Feri neve forog a legtöbbet — magyarázza a hetedikes Végh Attila. — Ők annak a bizonyos 1978-as elfogásnak a hősei. Úttörők voltak, ahogy úttörő volt 1983-ban Nagy Szilárd is, aki szintén segített egy határsértő kézre kerítésében. Tudjuk, hogy számítanak ránk, és mi szeretnénk is segíteni, ha úgy hozza a helyzet.

— Nehogy azt tessék hinni, félnénk, ha meglátnánk a határsértőt — vág Attila szavába a hatodikos Banga Mária. — Jelentenénk, személyleírást ad-

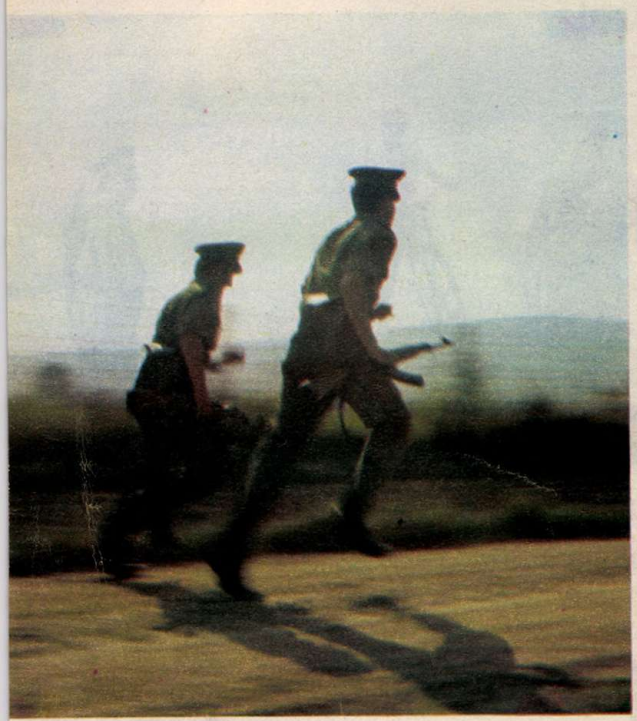

nánk róla, a többit elintézik már a katonák.

Elcsodálkozom Márián. Különösen azon, miért is jelentkezett lány létére a gárdába.

— Szeretem a harcias dolgokat.

Unger Péter hatodikos. Katonatiszt lesz, a gárdában kapott kedvet ehhez a hivatáshoz. Nem ő az első, s nyilván nem is az utolsó.

Nézegetjük a nemrég született kiskutyákat; az őrs kilenc, szép tartású németjuhászának ugatni támad kedve. Idegenek vagyunk számukra, s ugyanígy idegennek éreznek bennünket a lovak is az istállóban. Zrínyi Károly határőr, hosszúperesztegi lakos gondozza őket. Otthon már sokféle állata van. Ló még nincs. Azt mondja, ha leszerel, biztosan vesz egyet.

— Portyázni szoktunk velük — meséli Zrínyi Károly, s e szavak hallatán felcsillan a gyerekek szeme.

AMI NINCS LEÍRVA

Mit tanulhatnak itt a gyerekek a szigorúan vett kiképzési kérdéseken kívül? Például azt, hogy az őrsi katona két csomaggal jön vissza a szabadságról. Ahogy megérkezik, az egyiket — amiben a „hazai" van — az ebédlő hosszú

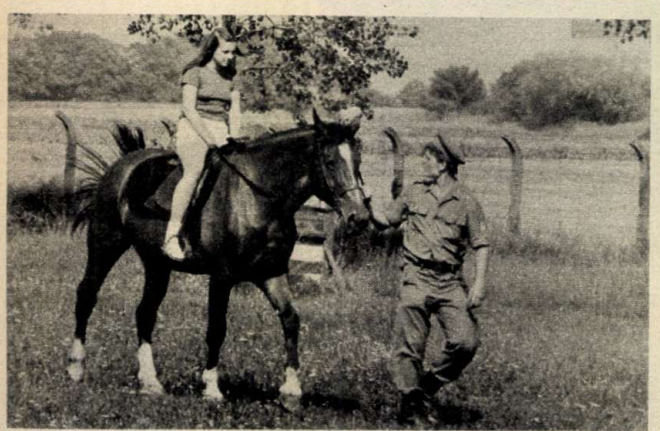

asztalára teszi, s kibontva otthagyja. Ez nincs benne semmiféle tankönyvben, szabályzatban. Az effajta szokások, emberi megnyilvánulások az egymásrautaltságban élő közösségekben a legerősebbek.

A parancs nem egyszerűen utasítás, hangozzék bármily szelíden is, hanem parancs a köbön. Minden nap, minden óra, minden perc a legmagasabb harckészültséget kívánja. Ennek ellenére, vagy éppen ezért (?) előfordul, hogy amikor a parancsnok az épületbe lép, nincs „vigyázz" vezényszó . . .

— Néha nem is tisztelegnek . . . — mondja Csályi Lajos, s mi már latolgatjuk is, hogy az efféle dolgokért milyen büntetés jár.

— Semmilyen. Tudom, hogy nem azért teszik, mert bosszantani akarnak, nem azért, mert tiszteletlenek. Fáradtak, hosszú éjszakai szolgálat áll mögöttük, órákat töltöttek a szakadó esőben vagy a jeges szélben. Órákon át működtek az érzékszerveik „több ezres fordulatszámon", örülnek ilyenkor, ha eltalálnak az ágyig. Különleges katonaság ez, higgyék el. Mondtam, olyan vagyok, mint egy gazda . . .

A bozsoki várta gazdája.

Sinkovics Ferenc
Fotó: Karasz Lajos

A BOZSOKI VÁRTÁN

HAT ÁGYÚ SZENTGYÖRGY PIACÁN

(Orbán Balázs az elmúlt században bebarangolta a Székelyföldet. Éles szemű, értő szavú „riporterként" emlékezett meg A Székelyföld leírása című könyvében Gábor Áronról)

November 16-án a gyűlés — melyen Berde Mózes, Dobay, Sombory, Nagy Imre s más főtisztek is jelen voltak — nagyon lehangolt volt, rossz hírek érkeztek mindenfelől. Udvarhelyszék behódoltatása, Csík semlegessége, túlról a Generalcommando feltétlen megadást követelő s Háromszékre iszonyatosan fenekedő röplapjai. Gedeon és Heydte ellenséges fellépése, mind oly hírek, melyek nyomasztóan hatottak a kedélyekre. A vészharangok zúgtak, s a belépő futárok csak rossz hírekkel jelentek meg. Hallatszottak oly hangok is, hogy miután egész Erdély s a többi székely székek megadták magukat, mit tehet egyedül Háromszék; felhozatott az is, hogy nincs ágyú, nincs lőkészlet, mi nélkül harcot folytatni képtelenség; mikor a terem egyik szögletéből egy condrába öltözött, izmos, középtermetű, kerek képű, szakállas férfi emelkedett fel, s szót kért; mihez a nagy zúgás miatt bajjal juthatott csak, de végre csend állván be, így szólott: „Uraim! Hallom, hogy a főtiszt urak azt mondják, meg kell hajolnunk az ellenség előtt, mivel nincs muníció, nincs ágyú. Uraim, ha csak ez a baj, úgy én mondom, hogy két hét alatt lesz ágyú, lesz muníció, amennyi kell." — Mire lelkesült „Éljen Gábor Áron", „Harcolunk utolsó csepp vérig" kiáltások hangzottak mindenfelől; de a zaj csillapultával újból a kétely hangja emelkedett fel, hogy könnyebb azt mondani, mint létesíteni, midőn Gábor Áron magasztos egyszerűségében, a lelkesülés és öntudatos hősiesség tüzével szemében előlépve, feleletként mondá: „Uraim, kedves polgártársak!" Semmi mást nem kérek, mint hogy a fülei vashámorhoz utazhassak azon felhatalmazással, hogy ott dolgozhassak és dolgoztathassak, s ha mához két hétre Szentgyörgy piacán hat ágyú nem lesz felállítva, s ha azokkal próbalövésnél célt nem találok, akkor én magam állok tízlépésnyire az ágyú elibe céltáblának."

A felhatalmazást, illetőleg rendeletet a bardócszéki királybíró Dániel Gáborhoz kiállította a polgári ügyek élén álló Berde Mózes; Gábor Áron azzal egyedül egy pálcikával indult el Fülére, s két hét múlva az ígért hat ágyú Szentgyörgy piacán volt felállítva nemcsak, hanem azok egyikével az első lövésre központba lőtt Gábor Áron.

A lelkesülés kimondhatatlan volt, ezen bozontos hat ágyú, az önbizalomnak oly nagy mérvét fejté ki Háromszék népénél, hogy az e perctől fogva legyőzhetetlenné vált. Azonban Gábor Áron nem elégedett meg csudaszerűséggel határos módon kiállított ágyúinak bemutatásával, hanem azonnal a jelentkezett tüzérek betanításához kezdett, s pár nap múlva (november 30-án), midőn Heydte négyezer ember rendes seregével, ágyúkkal és megszámlálhatatlan sokaságú szász és oláh nemzetőrével Hídvégnél előrenyomulna, a kifejlett csata folytán Gábor Áron is előrerobogott csak féligmeddig felszerelt első ágyújával, s midőn annak első lövése eldördült, végighangzott a honvédsorokon, hogy: „A mienk nagyobbat szól. Győztünk" — s valójában győztek is, mert azok a még soha tűzben nem volt honvédek Áron bácsit és ágyúit is

Kései felvétel Gábor Áron ágyúöntőiről